

EUROPEISKA GEMENSKAPERNAS KOMMISSION

Bryssel den 6.11.2007
KOM(2007) 663 slutlig

**MEDDELANDE FRÅN KOMMISSIONEN
TILL EUROPAPARLAMENTET OCH RÅDET**

Utvidgningsstrategi och huvudfrågor 2007–2008

{SEK(2007) 1429}
{SEK(2007) 1430}
{SEK(2007) 1431}
{SEK(2007) 1432}
{SEK(2007) 1433}
{SEK(2007) 1434}
{SEK(2007) 1435}
{SEK(2007) 1436}

MEDELANDE FRÅN KOMMISSIONEN TILL EUROPAPARLAMENTET OCH RÅDET

Utvidgningsstrategi och huvudfrågor 2007–2008

1. INLEDNING

Utvidgningen är ett av EU:s kraftfullaste politiska redskap. Den tjänar EU:s strategiska intressen när det gäller stabilitet, säkerhet och konfliktförebyggande. Den har bidragit till ökat välbefinnande och förbättrade tillväxtpotentialer och hjälpt till att trygga vitala transportvägar och energiförsörjningsleder. Det nuvarande utvidgningsprogrammet omfattar länderna på västra Balkan och Turkiet för vilka medlemskap i EU har ställts i utsikt när de uppfyller de nödvändiga villkoren.

Det närmaste året blir avgörande för konsolideringen av övergångsprocessen på västra Balkan. Ansvaret för regionalt samarbete, som spelar en nyckelroll i försoning och upprättande av goda grannförbindelser, har hittills hanterats inom stabilitetspaktens ram men kommer nu att övergå till länderna själva. Anslutningsförhandlingarna med Kroatien fortskrider väl och går nu in i en avgörande fas. Hela regionen kan därmed se att utsikterna till EU-medlemskap är verkliga. Under det kommande året väntas näst av stabiliserings- och associeringsavtal, som knyter parterna i regionen närmare EU, med sikte på anslutning, bli nästan helt utbyggt.

Men regionen har också stora problem. Frågan om Kosovos status måste lösas. Andra frågor som kommer att ges hög prioritet är Serbiens väg mot EU, statsbyggnad i Bosnien och Hercegovina (med ett ökat egenansvar på lokal nivå) och bättre samhällsstyrning i f.d. jugoslaviska republiken Makedonien, Albanien och Montenegro. Flera av dessa länder står inför stora utmaningar beträffande samhällsstyrningen och när det gäller att uppfylla de villkor som fastställts i samband med stabiliserings- och associeringsprocessen. EU måste vara berett att ställa upp med stöd under det kommande året och att reagera alltefter hur situationen utvecklas genom att till fullo utnyttja de instrument som unionen förfogar över.

Efter de parlaments- och presidentval som hållits är det nu viktigt att Turkiet går vidare med de nyckelreformer som är nödvändiga för att befästa de grundläggande fri- och rättigheterna. Anslutningsförhandlingarna med Turkiet behöver fortsätta i en takt som avspeglar landets reformtakt och framsteg när det gäller att uppfylla de nödvändiga villkoren.

Mot denna bakgrund är det viktigare än någonsin att det förnyade samförstånd om utvidgningen som Europeiska rådet enades om i december 2006 genomförs konsekvent. Detta samförstånd bygger på principerna om konsolidering av åtaganden, rättvis och strikt villkorlighet och bättre kommunikation med allmänheten samt EU:s kapacitet att integrera nya medlemmar. Hur snabbt ett kandidatland eller potentiellt kandidatland närmar sig EU är beroende av hur snabbt det genomför politiska och ekonomiska reformer och av dess förmåga att helt och fullt påta sig de rättigheter och skyldigheter som följer av medlemskap i EU. Kommissionen håller på att förbättra utvidgningsprocessens kvalitet genom att i ett tidigt skede ta upp frågorna om reform av offentlig förvaltning och rättsväsende och om korruptionsbekämpning, genom att utnyttja riktmärken och genom att öka öppenheten i

processen. De första konsekvensbedömningarna, som analyserar vilka effekter ett kandidatlands anslutning skulle få på specifika politikområden, håller på att utarbetas.

Den rättsliga grunden för unionens utvidgning är artikel 49 i fördraget om Europeiska unionen¹, som har följande lydelse: ”*Varje europeisk stat som respekterar de principer som anges i artikel 6.1 får ansöka om att bli medlem av unionen*”².

Vid sitt möte i december 2006 konstaterade Europeiska rådet följande: ”Utvidgningen har varit en framgångssaga för Europeiska unionen och Europa i sin helhet. Den har bidragit till att övervinna uppdelningen av Europa och till fred och stabilitet på hela kontinenten. Den har stimulerat reformer och har befast gemensamma principer om frihet, demokrati, respekt för mänskliga rättigheter och grundläggande friheter samt rättsstatsprincipen och marknadsekonomi. Den utvidgade inre marknaden och ekonomiskt samarbete har ökat välbefindandet och konkurrenskraften och gett den utvidgade unionen möjlighet att bättre reagera på globaliseringens utmaningar. Utvidgningen har också ökat EU:s betydelse i världen och gjort unionen till en starkare internationell aktör.”

De tolv länder som blev medlemmar vid den femte utvidgningen uppvisar goda resultat när det gäller att följa gemenskapslagstiftningen. Detta visar att strikta reformansträngningar i kombination med impulser och stöd från EU:s sida ger resultat. Tack vare goda förberedelser har EU fortsatt att fungera väl efter utvidgningen.

Medlemsstater i alla delar av EU har fått en högre ekonomisk tillväxt. Slovenien införde euron i januari 2007, Cypern och Malta kommer att göra det 2008. Noggranna förberedelser från de berörda ländernas och kommissionens sida i kombination med ökad handel och stigande investeringar har bidragit till att de nya medlemsstater stegvis närmat sig den genomsnittliga levnadsstandarden i EU. Mellan 1998 och 2006 ökade BNP i de tolv nya medlemsländer som tillkom vid den femte utvidgningen med i genomsnitt 4,3% jämfört med 2,2% i de 15 gamla medlemsstaterna³. Handeln mellan gamla och nya EU-medlemsstater har ökat anmärkningsvärt under den senaste tioårsperioden. Export och import mellan de tio länder som anslöts 2004 och de 15 gamla medlemsstaterna fördubblades sålunda mellan 1995 och 2006 och den totala handeln mellan dem fördubblades under samma period. Att den inre marknaden tillförts tolv dynamiska ekonomier med mer än 100 miljoner konsumenter – med växande köpkraft – ökar EU:s konkurrenskraft och tyngd i världsekonomin. Tio månader efter anslutningen fortsätter Bulgarien och Rumänien att generera ekonomisk tillväxt och investeringar. Tillväxtprognosen för 2007 är för båda länderna väsentligt högre än EU:s förväntade genomsnittliga tillväxttakt. Kommissionen införde skyddsåtgärder i slutet av 2006 med anledning av vissa bristfälligheter som konstaterats beträffande de båda länderna. I juni lämnade kommissionen sina första rapporter om samarbets- och kontrollmekanismen på området rättsliga och inrikes frågor där också dessa skyddsåtgärder togs upp⁴. Kommissionen kommer att granska framstegen på detta område och avge en rapport i början av 2008.

---

¹ Vid Europeiska rådets möte i oktober 2007 nåddes enighet om ett nytt fördrag.

² Artikel 6.1 har följande lydelse: ”*Unionen bygger på principerna om frihet, demokrati och respekt för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna samt på rättsstatsprincipen, vilka principer är gemensamma för medlemsstaterna*”.

³ Baserat på Eurostats uppgifter.

⁴ Rapporter från kommissionen till Europaparlamentet och rådet om Bulgariens respektive Rumäniens framsteg i fråga om kompletterande åtgärder efter anslutningen (KOM(2007) 377 och KOM(2007) 378, 27 juni 2007).

Vad Cypernfrågan beträffar måste ledarna för de grekcypriotiska och turkcypriotiska befolkningsgrupperna intensifiera sina ansträngningar att återuppta förhandlingar om en samlad lösning under FN:s beskydd. Kommissionen håller på att genomföra det instrument för ekonomiskt stöd som har införts för att främja den turkcypriotiska befolkningsgruppens ekonomiska utveckling och därmed underlätta öns framtida återförening. En ökad tillämpning av förordningen om den ”gröna linjen”, som möjliggör fri rörlighet för personer och varor på hela Cypern, kommer att gagna bägge befolkningsgruppers intressen. Den förordning om direkt handel med Cyperns norra del som kommissionen har föreslagit för att ytterligare minska den turkiska befolkningsgruppens isolering har ännu inte antagits av rådet.

EU:s dragningskraft bidrar till stabilitet i de länder som omfattas av det nuvarande utvidgningsprogrammet, dvs. länderna på västra Balkan och Turkiet, och främjar politiska och ekonomiska reformer. Länderna står emellertid fortfarande inför flera stora utmaningar. Det är nödvändigt att deras utsikter till anslutning förblir synliga och trovärdiga. Samtidigt måste stöd för utvidgningen mobiliseras i medlemsstaterna.

Kommissionen kommer att fortsätta att ytterligare förbättra utvidgningsprocessens kvalitet. Grundläggande frågor som statsbyggnad, god samhällsstyrning, reform av offentlig förvaltning och rättsväsende, respekt för rättsstatsprincipen, försoning, uppfyllande av ICTY:s (Internationella tribunalen för f.d. Jugoslavien) krav och utveckling av det civila samhället kommer att tillmätas ökad betydelse i utvidgningsprocessen. Direkta kontakter mellan människor måste främjas – framför allt är det nu dags att inleda en dialog om liberalisering av viseringsbestämmelserna för medborgare i länderna på västra Balkan. Utvecklingen av regionalt samarbete på västra Balkan bör fortsätta. Ett ökat lokalt egenansvar för regionala samarbetsinitiativ bör särskilt främjas.

För att tackla de viktigaste problemen kommer EU att fortsätta att i full utsträckning och i alla länder som omfattas av utvidgningsprocessen utnyttja de instrument inför anslutningen som står till dess förfogande (föranslutningsinstrumenten). Ländernas resultat när det gäller att fullgöra sina åtaganden, särskilt de som fastställts inom ramen för associeringsavtalen, är av särskild betydelse för övergången från en fas till nästa på vägen mot integration i EU och kommer att noga följas. I det här dokumentet anger kommissionen en rad åtgärder som syftar till att öka kunskaperna om EU:s lagstiftning och politik på olika områden och att förbereda nästa steg i utvidgningsprocessen.

Kommissionen håller på att anpassa föranslutningsinstrumenten till dagens utmaningar i utvidgningspolitiken. Ett nytt finansieringsinstrument, instrumentet för stöd inför anslutningen (IPA), är i kraft sedan den 1 januari 2007. Vid programplaneringen av IPA-stöd kommer det att läggas ökad tonvikt vid reformprioriteringar som avspeglar varje lands fas i övergångsprocessen. Kommissionen lägger nu fram förslag till omarbetade partnerskap för anslutning och europeiska partnerskap, som kommer att tjäna som det huvudsakliga underlaget för fastställande av prioriteringar. Den föreslår också en reviderad flerårig vägledande budgetram för IPA för perioden 2009–2011. Kommissionen kommer vidare att införa en finansieringsfacilitet som ska få användas för att främja utveckling av det civila samhället, särskilt genom kapacitetsuppbyggnads- och utbytesprojekt. Ökad tonvikt kommer att läggas vid program som främjar statsbyggnad, god samhällsstyrning, institutionella reformer samt förvaltningskapacitet.

För att EU:s ekonomiska bidrag till utveckling av den privata sektorn och investeringar i infrastruktur ska få största möjliga hävstångseffekt kommer samarbetet med Europeiska investeringsbanken (EIB), Europeiska banken för återuppbyggnad och utveckling (EBRD) och andra internationella finansiella institut att intensifieras. Kommissionen kommer att se till att det sker ett närmare samarbete med de andra givarna inom deras verksamhetsområden och uppmuntra dem att vara aktiva på de områden som anges som prioriterade i detta meddelande. Det bör också nämnas att stödgenomförandet kommer att rationaliseras efter överföringen av uppgifter och ansvar från Europeiska byrån för återuppbyggnad till kommissionens delegationer och kontor.

Medlemsstaterna bör gå i täten när det gäller att nå ut till medborgarna och förklara att utvidgningen ligger i EU:s intresse. Kommissionen kommer att fortsätta att ta sin del av ansvaret genom att främja ett bättre fakta- och informationsflöde i utvidgningsfrågorna. Det här meddelandet, som tar sin utgångspunkt i EU:s befintliga utvidgningsstrategi, analyserar de främsta utmaningarna på vägen mot integration i EU. Det anger huvuddragen i hur vi kan anpassa instrumenten i utvidgningspolitiken och se till att de i första hand inriktas på de områden där behoven av framsteg är mest angelägna, och hur vi kan ta tillvara lärdomarna från tidigare utvidgningar.

2. NUVARANDE UTMANINGAR I DE LÄNDER SOM OMFATTAS AV UTVIDGNINGSPROCESSEN

Medlemskap i EU har ställts i utsikt för länderna på västra Balkan och Turkiet när de uppfyller de fastställda villkoren. Med tanke på det nuvarande förberedelseläget i länderna är det sannolikt att anslutningen sker på medellång till lång sikt. Tyngdpunkten ligger nu på noggranna förberedelser för att säkerställa att de länder som omfattas av utvidgningsprocessen tar itu med grundläggande frågor som rör samhällsstyrning och ekonomi och frågor som har samband med EU:s lagstiftning och politik.

2.1. Länderna på västra Balkan

EU:s engagemang gentemot länderna på västra Balkan inom ramen för stabiliserings- och associeringsprocessen – som på sikt kan leda till medlemskap – har på ett avgörande sätt bidragit till de senaste årens framsteg i länderna.

Stabiliteten har upprätthållits och återuppbyggnaden efter 1990-talets krig har så gott som slutförts. Demokratiskt valda regeringar finns på plats i hela regionen. Den ekonomiska tillväxten har tagit fart, ökad makroekonomisk stabilitet har uppnåtts och levnadsstandarden har stigit. Viktiga reformer har inletts för att befästa rättsstaten och modernisera ekonomiska och sociala strukturer. Det regionala samarbetet har byggts ut, bland annat inom handel, energi, transport och miljö. Länderna tar i ökande utsträckning ett egenansvar för regionala initiativ.

Alla länderna på västra Balkan har närmat sig EU, om än i olika takt. Kroatien förhandlar om medlemskap och f.d. jugoslaviska republiken Makedonien har fått ställning som kandidatland. Arbetet med att ingå stabiliserings- och associeringsavtal med länderna på västra Balkan håller på att slutföras. Deras ekonomiska integration i EU har kommit långt. De har undertecknat avtal om viseringslättnader och återtagandavtal med EU.

Framstegen måste nu befästas och göras oåterkalleliga. Ytterligare stora utmaningar måste angripas. I flera länder har tempot i reformprocessen totalt sett mattats. Statsbyggnad och bättre samhällsstyrning är fortfarande frågor som måste ges hög prioritet i flertalet länder på västra Balkan. Läget i Kosovo⁵ kräver fortsatt en betydande internationell närvaro. Kosovos nuvarande status är ohållbar. Statusfrågan måste lösas utan vidare dröjsmål för att möjliggöra politisk och ekonomisk utveckling i Kosovo och säkerställa regional stabilitet. Nationalistisk retorik från ledande politiker i Bosnien och Hercegovina utgör ett hot mot de arrangemang som införts genom fredsavtalet från Dayton/Paris och har lett till att reformarbetet har stannat av. Inga framsteg har gjorts med de angelägna reformerna av polisväsende och den konstitutionella ramen. Bosnien och Hercegovina har ännu inte tagit fullt egenansvar för samhällsstyrningen, vilket gör att en betydande internationell närvaro för närvarande är nödvändig. I några av de andra länderna måste den konstitutionella ramen kompletteras eller genomföras i sin helhet.

Det finns ett behov av ökad dialog och större tolerans, inte minst i frågor som har etnisk anknytning, i hela västra Balkanområdet. I Kosovo är relationerna mellan albaner och serber fortfarande ansträngda. Kosovoserber deltar dessutom i stort sett inte alls i institutioner och förvaltning. I Bosnien och Hercegovina försvaras liksom tidigare de statliga institutionernas verksamhet av etniska motsättningar. Trots seger för de demokratiska krafterna i parlamentsvalen och bildandet av en reforminriktad regering i Serbien har partierna på den politiska ytterkanten och den nationalistiska retoriken inte tappat mark och påverkar det politiska klimatet negativt. De demokratiska krafterna är svaga. I f.d. jugoslaviska republiken Makedonien har frekventa spänningar och otillräckligt samarbete mellan de politiska aktörerna påverkat institutionernas normala verksamhet och resulterat i ett långsammare reformtempo. En tvist mellan regeringen och ett oppositionsparti i en konstitutionell fråga har lett till att partiet bojkottar parlamentet. I Albanien präglas det politiska klimatet av kraftiga motsättningar, och i Montenegro har antagandet av en konstitution utvecklats till en utdragen process – båda ytterligare exempel på problem och svårigheter i byggandet av moderna demokratier. Kroatien måste öka bemödandena att främja tolerans gentemot minoriteter.

Vad gäller samarbete med Internationella tribunalen för f.d. Jugoslavien (ICTY), ett avgörande villkor i stabiliserings- och associeringsprocessen, har det gjorts betydande framsteg. Kroatien och f.d. jugoslaviska republiken Makedonien samarbetar till fullo med tribunalen. Montenegros samarbete med tribunalen är tillfredsställande. Serbiens framsteg i detta avseende ledde till att förhandlingar om ett stabiliserings- och associeringsavtal kunde återupptas och avslutas i sin tekniska del. Också Bosnien och Hercegovina har gjort framsteg när det gäller att samarbeta med ICTY. Serbien samt Bosnien och Hercegovina måste emellertid göra ytterligare ansträngningar för att uppnå ett fullständigt samarbete med tribunalen som leder till att de anklagade som fortfarande är på fri fot arresteras. Kosovo har gjort vissa framsteg när det gäller samarbete med tribunalen, men det faktum att vittnen i landet fortfarande hotas utgör liksom tidigare en källa till oro.

---

⁵ Enligt FN:s säkerhetsråd resolution 1244.

I fråga om flyktingars återvändande har framstegen varit begränsade. Många flyktingar och internflyktingar lever under mycket svåra förhållanden. Vissa framsteg kan noteras vad gäller ökad representation av minoritetsgrupper inom den offentliga tjänstesektorn. Romerna är liksom tidigare den mest sårbara minoritetsgruppen i regionen. Alla länderna måste främja en anda av tolerans gentemot minoriteter och vidta lämpliga åtgärder för att skydda personer som riskerar att diskrimineras eller utsättas för fiendskap eller våld. Detta är en förutsättning för försoning och varaktig stabilitet.

Upprätthållande av en fungerande rättsstat, särskilt genom reform av rättsväsendet, och bekämpning av korruption och organiserad brottslighet har högsta prioritet. De flesta av länderna har vidtagit åtgärder för att förbättra domstolarnas organisation och verksamhet. Insatser görs för att intensifiera bekämpningen av organiserad brottslighet och de har börjat ge resultat. Lagstiftning och institutioner förbättras och anpassas för att kunna bekämpa korruption. I flera länder pågår utredningar och en rad åtal har väckts. För hela regionen gäller emellertid att domstolsväsendet fortfarande behöver förbättras avsevärt. Breda reformer och uthålliga insatser är nödvändiga för att ett oberoende, effektivt och ansvarigt domstolsväsende ska garanteras. Korruptionen är fortfarande vitt utbredd och den är djupt rotad i samhället. I inget av länderna på Balkan står emellertid de åtgärder som vidtagits i proportion till problemets omfattning. Det krävs stark politisk vilja för att utrota korruptionen och lagföra dem som gjort sig skyldiga till korruption (även på hög nivå). Den organiserade brottsligheten är liksom tidigare ett allvarligt problem. De kriminella näten breder ut sig inom olika delar av samhälle och näringsliv och i den politiska världen. De gynnas ofta av otillräcklig öppenhet inom offentlig upphandling, investeringsplanering och privatisering. Regionen fungerar som ursprungs- och transiteringsområde för människohandel och narkotikasmuggling. Länderna måste göra avsevärda insatser och uthålligt bekämpa dessa företeelser.

Ett av medlemskapskriterierna från Köpenhamn gäller förmågan att påta sig de skyldigheter som följer av medlemskap i EU. Den offentliga förvaltningens kapacitet är avgörande när det gäller att uppfylla detta kriterium (se Europeiska rådets uttalande vid mötet i Madrid 1995). Reformerna av den offentliga förvaltningen genomförs nu i hela regionen och en del positiva resultat har nåtts, i form t.ex. av ramstrategier och lagstiftning. Kroatien har visat att landet har en betydande kapacitet inom sin förvaltning när det gäller att genomföra stabiliserings- och associeringsavtalet. Även Serbien har betydande kapacitet för att genomföra ett sådant avtal. De måste nu utnyttja denna kapacitet och modernisera den för att anpassa sig till EU:s lagstiftning och politik. I regionen i övrigt är kapaciteten inom offentlig förvaltning fortfarande otillräckligt utvecklad, vilket påverkar reformgenomförande och EU-anpassning. Här måste ansträngningarna öka. Alla länderna måste verka för att det både centralt och lokalt upprättas en effektiv, stabil och ansvarsskyldig offentlig förvaltning. Rekrytering, befordran och avskedande av offentliganställda tjänstemän sker i flera länder inte utifrån objektiva och öppna kriterier. De etiska normerna inom offentlig förvaltning måste förbättras. Reformerna av polisväsende och säkerhetstjänster har ännu inte genomförts i Bosnien och Hercegovina och andra länder.

Det civila samhället är en viktig del av det offentliga livet i Europa. Länderna på västra Balkan har bemödat sig om att införa lagstiftning och strategier som underlättar utveckling av civilsamhället. De första stegen har tagits för att få ett demokratiskt samhälle som i högre grad än dagens bygger på delaktighet. Det civila samhället är emellertid fortfarande svagt utvecklat i regionen. Krig och etniska konflikter har sargat det sociala nätet. Lokala icke-statliga organisationer behöver få utbildning så att de kan anpassa sig till de nya förutsättningarna.

Fortsatta insatser är nödvändiga för att stärka föreningsfriheten och införa regler och offentliga incitament som befrämjar utveckling av civilsamhällets organisationer.

Totalt sett har den ekonomiska tillväxten i regionen fortsatt att ligga på en hög nivå och genomsnittslönerna har ökat. Inflationstalen är måttliga och stabila. I de flesta av länderna har det förts en försiktig finans- och penningpolitik. De finansiella systemen har vidareutvecklats och systemen för förvaltning av de offentliga finanserna har förbättrats. Åtgärder har vidtagits för att förbättra företagsklimatet. Alla länderna på västra Balkan fortsätter att omstrukturera och öppna upp sina ekonomier. Ekonomisk integration med EU har redan uppnåtts i hög grad och den fortsätter att öka. Stabiliserings- och associeringsavtalen och det nya centraleuropeiska frihandelsavtalet (Cefta) ger tillsammans ett ramverk som gynnar handel och investeringar i Balkanregionen, precis som var fallet i Central- och Östeuropa under 1990-talet. Flera av länderna har ambitiösa planer för att modernisera fysisk infrastruktur och sociala trygghetssystem.

Insatser för att förbättra konkurrenskraften, minska den höga arbetslösheten och främja utveckling av mänskliga resurser och infrastruktur utgör stora utmaningar i hela regionen. Betydande finanspolitiska risker kvarstår, och flera av regionens länder har stora externa obalanser. Framstegen i strävandena att skapa sysselsättning är ojämna. Några av länderna har en arbetslöshet på 35 %, och klyftan mellan tillgänglig och efterfrågad kompetens på arbetsmarknaden ökar. Det saknas fortfarande en lämplig kombination av flexibilitet och säkerhet för arbetstagare och arbetsgivare på arbetsmarknaderna och löneskatterna är relativt höga för de registrerade företagen. Landsbygdens näringsliv måste diversifieras ytterligare. Arbetet med att konsolidera de offentliga finanserna och att omstrukturera företag måste fortsätta. Ländernas privatiseringsplaner måste genomföras. Investeringar och småföretagstillväxt behöver främjas ytterligare, bl.a. genom förbättrad tillgång till finansiering. Regeringarna måste förbättra företagsklimatet och stimulera sysselsättningen. De måste minska på byråkratin, stärka respekten för rättsstatsprincipen och sörja för en tillförlitlig fastighetsregistrering och öppna förfaranden i samband med privatisering. I några länder måste man se till att den rättsliga ramen för att garantera väl fungerande marknader blir fullständig och sörja för att reglerna tillämpas. Skattesystemen behöver förenklas. Detta skulle främja ekonomisk verksamhet och minska den stora informella sektorn i ekonomin. Åtgärder behöver vidare vidtas för att underlätta tillgång till finansiering och användning av e-teknik.

Turkiet

Stora förändringar har kommit till stånd i Turkiet sedan Europeiska rådet i december 1999 gav landet ställning som kandidatland. Utsikterna till medlemskap i Europa har visat sig vara ett av de främsta incitamenten till reformering av landets politiska system, rättsliga system och ekonomi. Dödsstraffet har avskaffats, det nationella säkerhetsrådets arbetsuppgifter och sammansättning har ändrats för att öka den civila kontrollen över militären och ökade demokratiska friheter har uppnåtts genom en rad ändringar av konstitutionen. Vad gäller kvinnors och barns rättigheter har det gjorts framsteg. Detsamma gäller bekämpning av tortyr: antalet rapporterade fall av tortyr och misshandel har fortsatt att minska totalt sett.

Efter den allvarliga ekonomiska krisen 2001 har ekonomin snabbt kommit igång igen och investeringsklimatet förbättrats tack vare sund makroekonomisk politik och strukturreformer med syfte att säkra en långsiktigt hållbar ekonomi. Resultatet har blivit en hög BNP-tillväxt (6,1% 2006). Inflationen har sjunkit sedan 2001 och den turkiska liran har förblivit stark. Turkiets utveckling påverkas emellertid fortfarande i hög grad av den finansiella utvecklingen internationellt. Värdet av handeln med EU har efter tullunionens upprättande 1995 tredubblats

i löpande priser. Detta avspeglar en stark efterfrågan på produkter och tjänster från EU samt goda resultat inom turkisk exportindustri. Utländska direktinvesteringar nådde sin hittills högsta nivå 2006 (16 miljarder euro), motsvarande 4,9% av landets BNP. De härrörde framför allt från EU.

Dessa reformer och den strategiska betydelsen av EU:s förbindelser med Turkiet ledde till att anslutningsförhandlingar inleddes i oktober 2005. En bärande princip i processen är att förhandlingstakten avgörs av Turkiets reformtakt.

Sedan 2005 har reformarbetet varit ojämnt och saktat av. Förra året drabbades landet av en konstitutionell kris som gällde valet av republikens president och ledde till att valet till parlamentet tidigare lades. Militären gjorde offentliga uttalanden utanför sitt behörighetsområde. En öppen debatt i en rad traditionellt känsliga frågor ägde emellertid rum inför valet till nationalförsamlingen, och ett livaktigt civilsamhälle uttalade sitt stöd för demokrati och en sekulär stat. Valet till den turkiska nationalförsamlingen ägde rum med full respekt för demokratiska normer och rättsstatsprincipen. Det nya parlamentet avspeglar landets politiska mångfald. Republikens president valdes i enlighet med konstitutionella regler och relationerna mellan det civila och det militära har präglats av respekt för demokratiska principer. Regeringen har inlett arbetet med att utforma en ny konstitution.

Turkiet måste nu få upp farten igen i det politiska reformarbetet. Avsevärda ytterligare ansträngningar måste göras i synnerhet beträffande yttrandefrihet och icke-muslimska religiösa sammanslutningars rättigheter. Ytterligare framsteg måste göras särskilt på områdena korruptionsbekämpning, rättsväsende, fackliga rättigheter samt kvinnors och barns rättigheter. Den offentliga förvaltningens ansvarsskyldighet måste stärkas. I landets sydöstra del måste det skapas förutsättningar för att den kurdiska befolkningsgruppen ska åtnjuta fullständiga fri- och rättigheter. Kommissionen kommer att fortsätta att nära bevaka den politiska reformprocessen, bland annat avseende civil kontroll av säkerhetsstyrkorna.

Efter en rad väpnade angrepp från PKK som ledde till flera döda och sårade antog parlamentet i oktober 2007 en motion som ger regeringen rätt att intervensera militärt i norra delen av Irak. EU:s ordförandeskap upprepade den 22 oktober unionens totala fördömande av PKK:s terroristvåld i Turkiet. Vidare anfördes att det internationella samfundet, särskilt de viktigaste aktörerna i regionen, måste understödja Turkiets ansträngningar att, med respekt för rättsstatsprincipen, bevara internationell och regional fred och stabilitet och avstå från att vidta varje oproportionerlig militär aktion, skydda sin befolkning och bekämpa terrorism.

Ytterligare strukturella ekonomiska reformer och en fortsatt konsolidering av de offentliga finanserna krävs för att bemöta kvarstående hot mot den makroekonomiska stabiliteten. Till de viktigaste uppgifterna hör att åtgärda strukturella brister och stelheter på arbetsmarknaden, höja arbetskraftens kompetens, ta itu med den låga sysselsättningsgraden, särskilt för kvinnor, och den omfattande informella sektorn samt reformera det sociala trygghetssystemet och energisektorn. När det gäller att diversifiera näringslivet på landsbygden har man fortfarande inte nått särskilt långt. Turkiet måste också ta itu med romernas utsatta situation. Liksom tidigare gäller att det måste tas fram en samlad strategi för ekonomisk och social utveckling av landets sydöstra del.

Goda grannförbindelser är liksom tidigare av central betydelse. Turkiet förväntas vidare sörja för ett fullständigt och icke-diskriminerande genomförande av tilläggsprotokollet till associeringsavtalet.

3. UTVIDGNINGSSTRATEGIN: ÅTGÄRDER FÖR ATT GENOMFÖRA DET NUVARANDE PROGRAMMET

3.1. Det nya samförståndet om utvidgningen

EU:s utvidgningsprocess bidrar till fred, stabilitet och reformer och främjar europeiska värden. För att de villkor som ställts upp i det sammanhanget ska fungera som effektiv drivkraft för reformer måste utsikterna till slutlig integration i unionen förbli trovärdiga. Detta måste göras ännu tydligare för människor i de berörda länderna. Aldrig tidigare har utsikterna till medlemskap varit viktigare än i dag för att hjälpa länderna att bemästra kriser och med framgång ta sig an brister i staten och utmaningar för demokratin.

Stränga villkor i alla faser av utvidgningsprocessen bidrar till att konsolidera de reformer som genomförs i alla kandidatländer och potentiella kandidatländer och att förbereda de framtida medlemsstaterna så att de kan fullgöra sina skyldigheter vid anslutningen. Det enskilda landets framsteg på sin väg mot Europeiska unionen beror på dess egna ansträngningar att uppfylla Köpenhamnskriterierna och, för länderna på västra Balkan, villkoren i stabiliserings- och associeringsprocessen.

EU:s kapacitet att integrera nya medlemmar bevakas noga i alla faser av anslutningsprocessen. Förbättringar i utvidgningsprocessens kvalitet eftersträvas, i enlighet med Europeiska rådets uttalande vid mötet i december 2006. Det betyder att kandidatländernas och de potentiella kandidatländernas framsteg på vägen mot EU-medlemskap avgörs av hur väl de klarar av att uppfylla de viktigaste kraven. Riktmärken för att öppna och stänga förhandlingskapitel, konsekvensbedömningar på viktiga EU-politikområden i avgörande faser av utvidgningsprocessen och kopplingar till politiska reformer spelar ett allt större roll i processen.

3.2. Kärnfrågorna i fokus

De utmaningar som nämns i de föregående avsnitten motiverar en ökad koncentration på centrala reformprioriteringar på områdena statsbyggnad, samhällsstyrning och socioekonomiska reformer. Kommissionen lägger nu fram förslag om reviderade associerings- och partnerskapsavtal och Europeiska partnerskapsavtal som avspeglar dessa prioriteringar. Dessa partnerskapsavtal tjänar som vägledning för länderna på deras väg mot EU och slår fast prioriteringar för det ekonomiska stödet inför anslutningen. Efter revideringen kommer avtalen att ge högre prioritet redan i ett tidigt skede åt grundläggande styresfrågor som institutionell uppbyggnad, reform av rättsväsende och offentlig förvaltning samt förebyggande av organiserad brottslighet och korruption. Dessa svåra frågor kommer att tillmätas ökad betydelse, bland annat i den politiska och ekonomiska dialogen. Samarbetet mellan länderna på västra Balkan, EU:s institutioner och organ och medlemsstaterna behöver byggas ut det gäller att bekämpa gränsöverskridande brottslighet. Frågor som gäller genomförande av EU:s lagstiftning och politik måste tas upp i den ordning som länderna har kapacitet att tackla dem och alltefter deras framsteg med att genomföra grundläggande reformer.

Den finansiella övervakningsmekanismen, som sedan 2006 också är i kraft för potentiella kandidatländer, kommer att fortsätta att understödja ekonomiska reformer i alla kandidatländer och potentiella kandidatländer.

Regionalt samarbete och goda grannförbindelser är fortsatt av central betydelse för den europeiska integrationen. Framsteg på dessa områden stärker förtroendet och ger konkreta fördelar i form av regional stabilitet, bättre förbindelser över gränserna och förbättrad infrastruktur. De ger också ekonomiska fördelar i form av snabbare tillväxt och ökade utländska direktinvesteringar.

Ömsesidig kännedom och förståelse förutsätter en fortsatt utveckling av det civila samhället och av dialogen mellan medborgare i EU:s medlemsstater och de länder som omfattas av utvidgningsprocessen. Sedan 2005 har kommissionen beviljat ekonomiskt stöd till projekt som syftar till dialog med och mellan länderna på västra Balkan och med Turkiet. Stöd till civilsamhället är avgörande för att främja ömsesidig förståelse och stärka de demokratiska strukturerna i samhället. Kommissionen kommer nu att vidta ytterligare åtgärder för att genom instrumentet för stöd inför anslutningen (IPA) främja utveckling av civilsamhället och dialogen.

3.3. Anslutningsförhandlingarna

Anslutningsförhandlingar med Kroatien och Turkiet inleddes i oktober 2005. Beslutet att inleda förhandlingar hade fattats enhälligt av medlemsstaterna som en följd av en rad betydande politiska och rättsliga reformer i länderna. Förhandlingsprocessen för de båda länderna närmare EU och tjänar unionens strategiska intressen. Förhandlingarna förs utifrån de strikta riktlinjer som rådet har enats om. De avancerar i takt med ländernas framsteg i arbetet med att genomföra politiska och ekonomiska reformer och att införliva och tillämpa EU:s lagstiftning.

Europeiska rådet fattade vid sitt möte i december 2006 beslut om anslutningsprocessens hantering och kvalitet. Viktiga åtgärder har sedan vidtagits för att genomföra Europeiska rådets slutsatser. Kommissionen har i full utsträckning utnyttjat möjligheten att föreslå riktmärken i syfte att slå fast villkoren för att öppna och stänga förhandlingskapitel med hänsyn till ländernas framsteg. Den har börjat lägga fram konsekvensbedömningar, i takt med att centrala kapitel blir aktuella för förhandlingar. Under hösten kommer kommissionen att redovisa en konsekvensbedömning som gäller de effekter det skulle få om Kroatien i framtiden omfattas av EU:s vägcabotagesektor (dvs. transport på väg i en annan medlemsstat än den där transportföretaget är hemmahörande). Beroende på framstegen i förhandlingarna kommer ytterligare konsekvensbedömningar att läggas fram under det kommande året. De kommer bland annat att röra fri rörlighet för arbetstagare (Kroatien) och energiförsörjning (Turkiet). Unionen för en intensiv politisk och dialog på olika områden vars resultat förs in i förhandlingsprocessen. I detta sammanhang ägnas särskild uppmärksamhet åt att reglera utestående bilaterala frågor mellan kandidatländerna och medlemsstaterna och att utveckla goda grannförbindelser. Frågor som gäller rättsväsende och grundläggande rättigheter behandlas i detalj i ett särskilt förhandlingskapitel. Det bör erinras om att förhandlingarna kan avbrytas tills vidare om ett land allvarligt och ihållande åsidosätter principerna om frihet, demokrati och respekt för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna samt rättsstatsprincipen, dvs. de principer som unionen bygger på.

Kroatiens framsteg på vägen mot medlemskap ger tydliga signaler till de andra länderna på västra Balkan beträffande deras egna utsikter till medlemskap i EU när de uppfyller de nödvändiga villkoren. Kroatiens anslutningsprocess bidrar till att man tar itu med bilaterala och regionala frågor och den främjar försoning. Den tjänar vidare EU:s strategiska intressen vad gäller säkerhet och konfliktförebyggande i en region som gränsar till flera av dess medlemsstater.

Anslutningsförhandlingarna om specifika kapitel av gemenskapens regelverk har nu gått in i ett skede där man måste tackla tekniska anpassningsfrågor. Kommissionen har lämnat över alla rapporter från den analytiska genomgången av regelverket till rådet. Nu granskas om Kroatien har nått riktmärkena för att öppna de berörda kapitlen för förhandlingar. Förutsatt att dessa riktmärken nås är väsentliga framsteg i förhandlingarna med Kroatien möjliga under det kommande året. Kroatien måste dock fortfarande göra ytterligare framsteg när det gäller reform av rättsväsende och offentlig förvaltning, minoriteters rättigheter, flyktingars återvändande samt omstrukturering av den tunga industrin.

Att **Turkiets** fortsätter att beslutsamt genomföra reformer är av stor strategisk betydelse för EU:s egen säkerhet och stabilitet. Turkiet är en unik länk mellan väst och den muslimska världen. Detta har tydliggjorts genom initiativet Alliansen mellan civilisationer (*Alliance of Civilisations*), som syftar till att främja dialog under FN:s beskydd. Turkiets anslutning till EU, på grundval av en djupgående demokratisk omvandling, följs med intresse i Mellanöstern och den vidare muslimska världen. Turkiet stöder fredsprocessen i Mellanöstern och dialog med Iran i kärnenergifrågan. Landet förfogar över viktiga säkerhetsresurser och har ställt dem till förfogande i samband med en rad EU- och Natouppdrag på olika håll – från västra Balkanregionen till Demokratiska republiken Kongo och från Darfur till Afghanistan. Turkiet har förutsättningar att bli ett viktigt energiförsörjningsled mellan EU och världens största olje- och gastillgångar och därmed en nyckelaktör när det gäller att trygga Europas energiförsörjning. Turkiets anpassning till EU:s politik kommer särskilt att få positiva effekter på områden som migrationskontroll och miljö. Turkiet registrerar en konstant hög och stabil ekonomisk tillväxt och hör till EU:s främsta handels- och investeringspartner.

Strategiska överväganden av detta slag har funnits med i bilden alltsedan förbindelserna mellan EU och Turkiet inleddes 1959. Utsikter till medlemskap i EU för Turkiet fördes fram redan 1963, när landet undertecknade ett associeringsavtal med Europeiska ekonomiska gemenskapen. Anslutning förutses uttryckligen i avtalet (i ingressen och i artikel 28). Detta avspeglar Turkiets stora strategiska betydelse ända sedan EU:s början. Turkiet är nu det enda land med vilket EU har upprättat en tullunion (sedan 1995). Det fick ställning som kandidatland 1999. Det gemensamma målet för förhandlingarna är anslutning, såsom medlemsstaterna enades om i oktober 2005. Förhandlingarna med Turkiet är en icke tidsbegränsad process vars resultat inte kan garanteras i förväg. Framsteg i förhandlingarna är kopplat till Turkiets framsteg i reformarbetet och anpassningen till EU:s lagstiftning och politik.

Det är nödvändigt att EU står fast vid sina åtaganden och driver förhandlingsprocessen vidare och att kapitel öppnas så snart de tekniska villkoren är uppfyllda, i enlighet med förhandlingsramarna från oktober 2005 och rådets beslut av den 11 december 2006. Den analytiska genomgången av gemenskapens regelverk tillsammans med Turkiet har gått in i sin slutfas och de flesta rapporterna om resultatet kommer att ha överlämnats till rådet före årets utgång. Turkiet måste nu sätta in krafterna på att nå de riktmärken för att öppna förhandlingarna som rådet har fastställt för flertalet kapitel. Det faktum att Turkiet har fått upp farten i den politiska reformprocessen kommer att direkt påverka takten i anslutningsförhandlingarna. Förutsatt att riktmärkena nås är framsteg i anslutningsförhandlingarna med Turkiet möjliga under det kommande året.

Goda grannförbindelser är fortsatt av central betydelse. Turkiet måste fullgöra sin skyldighet vad gäller ett fullständigt och icke-diskriminerande genomförande av tilläggsprotokollet till associeringsavtalet (Ankaraavtalet), i enlighet med EU:s förklaring av den 21 september 2005 och rådets slutsatser av den 11 december 2006, och undanröja alla hinder för den fria rörligheten för varor, bland annat de restriktion som tillämpas gentemot Cypern i fråga om transportmedel. Turkiet förväntas också göra framsteg i riktning mot en normalisering av de bilaterala förbindelserna med Republiken Cypern.

3.4. Det europeiska perspektivet för länderna på västra Balkan och regionalt samarbete

Alla länderna på västra Balkan har utsikter att en dag bli medlemmar av EU. Deras framtid ligger inom Europeiska unionen. Stabiliserings- och associeringsprocessen och Thessalonikiagendan från 2003 utgör liksom tidigare ramen för EU:s politik gentemot regionen. Det regionala samarbetet leder till påtagliga fördelar för medborgarna på västra Balkan och främjar reformer och försoning.

EU kommer att fortsätta att tillämpa strikta villkor när det gäller de framsteg som länderna måste göra för att närma sig EU. Ett av de krav som måste uppfyllas på vägen mot medlemskap är att de visar tillfredsställande resultat när det gäller att iaktta sina skyldigheter enligt stabiliserings- och associeringsavtalen, däribland de handelsrelaterade bestämmelserna. Stabila institutioner är en förutsättning för att kunna genomföra avtalens bestämmelser och för att de olika gemensamma institutionerna ska fungera väl.

Kommissionen fortsätter att stödja alla länderna på västra Balkan på deras väg mot EU allt eftersom de går vidare enligt färdplanen från 2005. Stabilitet i Kosovo och Kosovos europeiska perspektiv kommer att ges hög prioritet.

Vid toppmötet i sydösteuropeiska samarbetsprocessen (SEECP) i Zagreb i maj 2007 inleddes en utveckling i riktning mot ökat regionalt egensvar för den regionala samarbetsprocessen. Stabilitetspakten har i stort sett fullgjort sitt uppdrag och kommer att ersättas av ett s.k. regionalt samarbetsråd knutet till SEECP. En generalsekreterare för samarbetsrådet utnämndes vid toppmötet och Sarajevo utsågs till säte för sekretariatet. Ett avtal med Bosnien och Hercegovina om att fungera som värdland för sekretariatet, som nu håller på att upprättas, undertecknades under det tjänstgörande bulgariska ordförandeskapet. Det sista mötet i det regionala rundabordsforumet inom stabilitetspakten för västra Balkan och det första i det regionala samarbetsrådet väntas äga rum i Sofia i början av 2008. Den särskilda samordnaren för stabilitetspakten kommer då att lämna över till samarbetsrådets generalsekreterare. De nya strukturerna måste snabbt bli operativa, särskilt sekretariatet och dess förbindelsekontor i Bryssel. SEECP och det regionala samarbetsrådet kommer att fungera som paraply för det regionala samarbetet. Kommissionen kommer att delta i samarbetsrådet och uppmuntrar alla berörda parter att spela en aktiv roll. Utifrån erfarenheterna från stabilitetspakten avser kommissionen att samarbeta med SEECP och det regionala samarbetsrådet om genomförande av gemenskapsinitiativet för katastrofriskreducering och det initiativ för katastrofskydd och förebyggande av katastrofer som inletts inom stabilitetspakten. Kommissionen kommer också att i ökad utsträckning knyta länderna på västra Balkan till gemenskapens räddningstjänstmekanism för katastrofsituationer, exempelvis översvämningar, skogsbränder eller jordbävningar.

I juli trädde det centraleuropeiska frihandelsavtalet (Cefta) i kraft. Ratificeringsprocessen har nyligen avslutats och alla länderna har ratificerat avtalet. Hela regionen fungerar därmed nu som ett regionalt frihandelsområde. Kommissionen kommer att understödja Cefta, både genom att ge tekniskt bistånd och genom att finansiera Cefta-sekretariatet under den första treårsperioden. Alla länderna samarbetar inom ramen för den europeiska stadgan för småföretagen. Framsteg har gjorts i genomförandet av fördraget om upprättande av en energigemenskap. Ratificering av avtalet om ett gemensamt europeiskt luftrum pågår. De signatärstater som ännu inte har ratificerat dessa instrument måste nu gå vidare med processen. Dessa avtal möjliggör integrering i ett tidigt skede i EU:s inre marknad för energi och luftfart. För el- och gasområdena har detaljerade färdplaner och handlingsplaner tagits fram.

För att öka kunskaperna om EU:s lagstiftning och politik kommer kommissionens byrå för tekniskt bistånd och informationsutbyte Taiex⁶ att anordna informationsmöten i de potentiella kandidatländerna riktade till aktörer inom förvaltning, näringsliv och samhälle. Genom verksamheten i regionala skolan för offentlig förvaltning (Regional School of Public Administration) kommer kapaciteten inom offentlig förvaltning i länderna på västra Balkan att stärkas. EU-medel har ställts till förfogande för att denna institution, som för närvarande fungerar som ett nätverk, ska förvandlas till en skola med säte i västra Balkanområdet.

För medborgarna i länderna på västra Balkan måste den europeiska integrationen leda till märkbara och konkreta förbättringar. Detta är en förutsättning för att de ska ta ett ökat egenansvar för försoningsprocessen och de nödvändiga reformerna. Direkta kontakter, både mellan medborgare i medlemsstaterna och medborgare i regionens länder och inom själva regionen, bör främjas i största möjliga utsträckning.

Att det ska bli lättare att resa till EU är en fråga av största vikt för både enskilda och myndigheter i länderna på västra Balkan. EU erkände detta i Thessaloniki och lovade att vidta åtgärder för att förverkliga detta mål. Åtgärder som vidtas för att underlätta resandet måste beakta EU:s interna säkerhetsintressen och intressen på migrationsområdet. För Kroatens del gäller viseringsfrihet sedan flera år tillbaka. Kommissionen har nyligen förhandlat fram avtal om viseringslättnader och avtal om återtagande med de andra länderna i regionen. Avtalen undertecknades i september och väntas komma att godkännas av rådet inom kort för att sedan träda i kraft den 1 januari 2008. De kommer att avsevärt förbättra villkoren för att få inresevisum till EU. Det är viktigt att medlemsstaterna sörjer för att avtalen genomförs korrekt.

Avtalen om viseringslättnader är ett viktigt steg på vägen mot fullständig liberalisering av viseringsordningen. Enligt kommissionens mening är det nu dags att gradvis få till stånd en liberalisering av viseringsbestämmelserna gentemot länderna på västra Balkan genom ytterligare konkreta åtgärder. För det ändamålet avser kommissionen att inleda en dialog med vart och ett av de berörda länderna i syfte att upprätta en ”färdplan” med villkor som ska uppfyllas. Till dessa villkor hör ett effektivt genomförande av återtagandeaftalen samt framsteg på centrala områden som gränsförvaltning, dokumentsäkerhet och bekämpning av organiserad brottslighet. Med hjälp av färdplanen kan de berörda länderna målinrikta sina reformansträngningar på ett bättre sätt. Dessutom blir EU:s engagemang till förmån för regionens befolkning mera synligt.

---

⁶ Taiex står för ”Technical Assistance and Information Exchange”.

Bland åtgärderna för att underlätta direkta kontakter mellan människor ingår också ett utbyggt samarbete på utbildningsområdet och en ökad utbytesverksamhet för studerande på både grundnivå och högre nivå inom ramen för EU-programmen Tempus och Erasmus-Mundus. Ytterligare 100 studenter från regionen får bedriva studier på doktorandnivå i EU 2007/2008. Med början 2008 kommer varje år upp till 500 studerande att omfattas av utbytesprogram mellan EU:s medlemsstater och regionen. Kommissionen kommer tillsammans med medlemsstaterna och andra bilaterala givare att undersöka möjligheterna att bygga ut stipendiemöjligheterna. Ekonomiskt stöd inför anslutningen kommer att beviljas för att ungdomar, ungdomsorganisationer, kulturarbetare, civilsamhällets organisationer och forskare ska kunna delta i EU-programmen. Kommissionen kommer att uppmuntra initiativ och projekt som gäller Europeiska året för interkulturell dialog 2008. Inom ramen för sin nya stödfacilitet för det civila samhället kommer kommissionen att satsa på att understödja uppbyggnad av nätverk och utbyten mellan olika grupper i civilsamhället och deras motsvarigheter i regionen och inom EU.

Ett aktivt engagemang från parlamenten sida är avgörande för att länderna ska närma sig EU. Det parlamentariska samarbetet har ökat ytterligare, både mellan länderna i västra Balkanregionen och mellan dessa och EU. Kommissionen kommer tillsammans med Europaparlamentet att främja verksamheter som har sin tyngdpunkt på europeisk integration.

3.5. Ökat stöd till reformer

Instrumentet för stöd inför anslutningen (IPA) trädde i kraft den 1 januari 2007. Dess syfte är att fungera som samlad ram för stödet till kandidatländer och potentiella kandidatländer. Gemenskapen kommer att fortsätta att understödja länderna i deras ansträngningar att stärka de demokratiska institutionerna och respekten för rättsstatsprincipen, reformera den offentliga förvaltningen och upprätta fungerande marknadsekonomier. Stödet kommer att inriktas på institutionell uppbyggnad och projekt på området gränsöverskridande samarbete och, beroende på hur långt länderna kommit i sina förberedelser, på åtgärder för regional utveckling, utveckling av mänskliga resurser och landsbygdsutveckling.

Förberedelserna för en smidig överföring av stödgenomförandet från Europeiska byrån för återuppbyggnad till kommissionens delegationer och kontor i Belgrad, Podgorica, Pristina och Skopje har gått framåt. Processen kommer att vara slutförd senast vid utgången av 2008. Byrån har spelat en viktig roll i arbetet med att leverera återuppbyggnadsstöd till länderna efter konflikterna. I och med IPA har de stödmottagande myndigheterna fått ett ökat egenansvar för att programplanera det stöd inför anslutningen som ställs till deras förfogande. De måste förbereda sig för att själva kunna ta över ansvaret för EU-medlems förvaltning.

Kosovo måste ägnas särskild uppmärksamhet. Kosovo har stora finansieringsbehov som till stor del måste täckas genom insatser från givarsidan. EU och medlemsstaterna måste gå i täten för det internationella samfundet, i linje med den centrala roll som EU kommer att spela i Kosovo när statusfrågan har lösts.

IPA kommer att användas för att hjälpa stödmottagarna att stärka sin kapacitet genom institutionell uppbyggnad, god samhällsstyrning och utveckling och små och medelstora företag. Reform av offentlig förvaltning och rättsväsende och befästande av rättsstatsprincipen är områden som kommer att ägnas särskild uppmärksamhet. Insatser kommer också att göras för att förbättra ländernas förvaltning av de offentliga finanserna och öka deras kapacitet att i full utsträckning utnyttja stödet inför anslutning. Via Taix kan ländernas myndigheter snabbt få hjälp av tjänstemän från den offentliga sektorn. Vid sidan av de traditionella projekt som brukar omfattas av s.k. partnersamverkan mellan myndigheter (*twinning*), dvs. projekt med anknytning till EU:s lagstiftning och politik, kommer partnersamverkan att utnyttjas för att hjälpa länderna att lösa olika frågor som gäller samhällsstyrning. Här handlar det om stöd med ett medellångt perspektiv och man kommer att bygga på resultaten från stödprogrammet för förbättring av förvaltningen och ledningen i central- och östeuropeiska länder (*Sigma*)⁷ och Taix.

Kommissionen kommer att införa en ny finansieringsfacilitet inom ramen för IPA för att främja utveckling av och dialog med det civila samhället. Programplaneringen av nationella projekt och projekt med flera stödmottagare kommer att ske samordnat i syfte att främja utvecklingen av det civila samhället i vart och ett av länderna. Målet är att stärka föreningar, organisationer och andra enheter inom civilsamhället och deras roll i den politiska processen. Ett annat mål är att öka deras kapacitet att utveckla gränsöverskridande projekt och bygga upp gränsöverskridande nätverk, ytterligare ett att göra det civila samhällets företrädare och opinionsbildare bekanta med EU-frågor. Den nya finansieringsfaciliteten kommer att utnyttjas för att stärka organisationernas kapacitet att aktivera medborgarna och försvara deras intressen och att ta fram och förvalta projekt som främjar sammanslutning i nätverk. Dialog med motsvarande organ i EU kommer också att understödjas. Till de sektorer som kommer att omfattas hör mänskliga rättigheter, jämställdhetsfrågor, social integrering, hälsa, miljö, bevakning av och företrädande av näringslivets intressen samt konsumentskydd. Samarbeta och kunskapsöverföring mellan företag, fackföreningar och branschorganisationer i partnerländerna och motsvarande organisationer på EU-nivå kommer att främjas. Ett besöksprogram kommer att upprättas för tunga opinionsbildare inom politiken på central och lokal nivå, religion, journalistik, fackliga organisationer och näringslivsorganisationer. Syftet är att informera om EU-frågor och att sammanföra dessa personer med kollegor inom EU.

Närmare samordning mellan givarna är en viktig aspekt av den nya IPA-förordningen, särskilt med tanke på budgetrestriktionerna. När det gäller att tillgodose grundläggande behov i fråga om ekonomisk och social utveckling kommer kommissionen att se till att stöd från IPA nära samordnas med stöd från internationella finansiella institut och andra givare. Kommissionen håller på att upprätta en infrastrukturfacilitet som ska finansieras från IPA från och med 2008 och som ska få användas för att hjälpa till att förbereda infrastrukturprojekt. Transport-, energi- och miljöinfrastruktur kommer att omfattas, men också investeringar inom den sociala sektorn på områden som hälsa, utbildning, bostadsförsörjning och flyktingar. Bland övriga initiativ kan nämnas Europeiska fonden för sydöstra Europa, som är inriktad på utveckling av den privata sektorn, och instrumentet för finansiering av effektivare energiutnyttjande. Den mest kostnadseffektiva kombinationen av bidrag och lån kommer alltid att eftersträvas. Flera aktörer kommer att vara inblandade i den samlade insatsen, särskilt Europeiska investeringsbanken (EIB) och Europeiska banken för återuppbyggnad och utveckling (EBRD)

---

⁷ Sigma står för "Support for Improvement in Governance and Management". Detta är ett OECD-program som kommissionen ger bidrag till i samband med utvidgningen.

samt andra internationella finansiella institut som Världsbanken och Europarådets utvecklingsbank.

3.6. Allmänhetens stöd för utvidgningen

Kommunikation är en bärande pelare i EU:s utvidgningsstrategi. Vi måste nå ut bättre till allmänheten med information om utvidgningens fördelar och utmaningar. Den allmänna opinionen i EU i frågan om en fortsatt utvidgning påverkas av hur man upplevt tidigare utvidgningar. Det är nödvändigt att lyssna på medborgarna, bemöta deras oro och informera mera. EU måste presentera mer fakta om utvidgningen så att allmänheten får en klar bild av dess fördelar och utmaningar.

EU måste informera om utvidgningen både i medlemsstaterna och i kandidatländerna och de potentiella kandidatländerna.

I medlemsstaterna gäller det framför allt att lämna faktauppgifter om den femte utvidgningen, särskilt om vilka effekter den fått i form av ekonomiska framgångar och en starkare roll för EU som global aktör, och att belysa den nuvarande utvidgningsprocessens fördelar och utmaningar. EU-institutionerna och medlemsstaterna måste förse allmänheten i EU med information om kandidatländerna och de potentiella kandidatländerna och förklara att utvidgningen fungerar som en stegvis, omsorgsfullt hanterad process. Vi måste främja en debatt i utvidgningsrelaterade frågor på alla nivåer av samhället.

I kandidatländer och potentiella kandidatländer gäller det framför allt att lyfta fram att EU stöder deras europeiska perspektiv och att för varje land förklara vilka villkor som gäller för att de ska kunna göra framsteg på vägen mot medlemskap i EU och att varje land bedöms utifrån sina egna meriter. Människor måste förstå att dessa framsteg beror på hur snabbt reformarbetet fortskrider i varje land. Ju snabbare och effektivare ländernas reformprocess är, desto snabbare närmar det sig medlemskap och alla de fördelar detta för med sig. EU måste understödja regeringarna i dessa länder i deras ansträngningar att förklara vad EU är och hur medborgarna gynnas av de närmare förbindelser med EU som byggs upp samtidigt som länderna förbereder sig för medlemskap. Medborgarna behöver få mera information om fördelar som ekonomiskt stöd och teknisk rådgivning inför anslutningen, viseringslättnader och stipendier.

För att hjälpa till att informera om utvidgningen uppmanar kommissionen medlemsstaternas, kandidatländernas och de potentiella kandidatländernas myndigheter att utarbeta kommunikationsplaner. Planerna bör ta sikte på politiska opinionsbildare, medier, universitetsvärlden, näringsliv, arbetsmarknadens parter och ungdomar. Den nya finansieringsfaciliteten för att främja utveckling av och dialog med det civila samhället kommer också att bidra i detta sammanhang.

Medlemsstaterna bör gå i täten när det gäller att förklara och försvara den politik de har kommit överens om, främja dialog och förklara utvidgningens fördelar. Europaparlamentets medlemmar, nationella parlamentsledamöter, regionala och lokala myndigheter och det civila samhället har också en viktig roll att spela. De befinner sig närmast allmänheten och har en nyckelroll när det gäller att skapa en upplyst debatt om utvidgningen.

Kommissionen kommer att komplettera dessa insatser genom att informera om EU:s utvidgningspolitik och om det stöd som EU beviljar inför anslutningen. Myter kommer att bemötas med fakta. Representationerna i medlemsstaterna och delegationerna i de länder som omfattas av utvidgningsprocessen kommer att behöva medverka i detta arbete i full omfattning. Kommissionen kommer också att försöka inleda en dialog med tunga opinionsbildare och ta tillvara erfarenheterna från en rad lyckade kommunikationsprojekt under 2007, särskilt projekt tillsammans med handelskammare och studentorganisationer.

4. SLUTSATSER OCH REKOMMENDATIONER

Analysen ovan leder kommissionen till följande slutsatser:

- (1) Utvidgningen har bidragit till fred, demokrati och stabilitet på hela kontinenten och medfört konkreta fördelar i form av ökad handel, högre investeringar och starkare tillväxt. EU:s konkurrenskraft har ökat och unionen står nu bättre rustad att bemöta globaliseringens utmaningar. Genom utvidgningen har EU fått en starkare ställning som global aktör.
- (2) Utvidgningsprocessen hanteras omsorgsfullt i enlighet med det förnyade samförstånd som Europeiska rådet enades om i december 2006. Samförståndet bygger på principerna om konsolidering av åtaganden, rättvis och strikt villkorlighet och bättre kommunikation med allmänheten samt EU:s kapacitet att integrera nya medlemmar. Det nuvarande utvidgningsprogrammet omfattar länderna på västra Balkan och Turkiet för vilka medlemskap i EU har ställts i utsikt när de uppfyller de nödvändiga villkoren.
- (3) Kommissionen har vidtagit åtgärder för att förbättra utvidgningsprocessens kvalitet. Svåra reformfrågor tas nu upp i ett tidigt skede. Det ska alltid ske en informationsåterföring mellan den politiska och ekonomiska dialogen och utvidgningsprocessen. Riktmärken för att öppna och stänga kapitel används numera regelmässigt i anslutningsförhandlingarna. Kommissionen strävar efter att göra processen mer öppen, t.ex. genom att göra rapporterna från den analytiska genomgången av gemenskapens regelverk allmänt tillgängliga, och håller på att utarbeta de första konsekvensbedömningarna. Varje land går över från en fas till nästa på vägen mot EU när det har uppfyllt de nödvändiga villkoren, i enlighet med färdplanen från 2005 för länderna på västra Balkan.
- (4) De länder som omfattas av utvidgningsprocessen står fortfarande inför stora utmaningar. Det är nödvändigt att deras utsikter till anslutning förblir synliga och trovärdiga. Varje land kommer att bedömas utifrån sina egna meriter. Mycket återstår att göra när det gäller att ta itu med grundläggande frågor som statsbyggnad, rättsstat, försoning, reform av offentlig förvaltning och rättsväsende samt bekämpning av korruption och organiserad brottslighet. Goda grannförbindelser är liksom tidigare av central betydelse.
- (5) Anslutningsförhandlingarna med Kroatien fortskrider väl och förhandlingarna går nu in i ett avgörande skede. Hela regionen kan därmed se att det europeiska perspektivet är verkligt. Liksom tidigare behöver Kroatien göra ytterligare framsteg, särskilt i fråga om reform av offentlig förvaltning och rättsväsende, minoriteters rättigheter, flyktingars återvändande och omstrukturering av stål- och varvsindustri.

- (6) Turkiet har infört viktiga reformer sedan det fick ställning som kandidatland 1999. En konstitutionell kris i landet under det gångna året ledde till att valet till parlamentet tidigarelades. Det blev ett fritt och rättvist parlamentsval, och det nya parlamentet avspeglar landets politiska mångfald. Republikens president valdes i enlighet med konstitutionella regler, och relationerna mellan det civila och det militära har präglats av respekt för demokratiska principer. Turkiet måste nu få upp farten igen i det politiska reformarbetet. Avsevärda ytterligare ansträngningar måste utan dröjsmål göras i synnerhet beträffande yttrandefriheten (artikel 301 i strafflagen och annan relevant lagstiftning) och icke-muslimska religiösa sammanslutningars rättigheter. Ytterligare framsteg är också nödvändiga när det gäller reform av rättsväsende, korrupsionsbekämpning, stärkta rättigheter för kvinnor, barn och fackföreningar, kulturella rättigheter samt civil kontroll av säkerhetsstyrkorna.

Turkiet har inte fullgjort sin skyldighet vad gäller ett fullständigt och icke-diskriminerande genomförande av tilläggsprotokollet till associeringsavtalet och inte heller gjort några framsteg i riktning mot en normalisering av de bilaterala förbindelserna med Republiken Cypern. Kommissionen kommer att fortsätta att rapportera om detta i sina kommande årliga rapporter i enlighet med de slutsatser som rådet enades om den 11 december 2006 och som godkänts av Europeiska rådet.

- (7) Klarhet beträffande Kosovos status måste nås så snart som möjligt. Enighet inom EU är nödvändig i detta avseende. Kommissionen stöder till fullo trojkans arbete. Det behövs en långsiktig lösning som kan garantera ett demokratiskt, multietniskt Kosovo och bidra till stabilitet i regionen.
- (8) F.d. jugoslaviska republiken Makedonien har gjort framsteg men måste fortfarande öka takten i reformarbetet på centrala områden. Albanien och Montenegro har gjort framsteg på en rad områden men står fortfarande inför stora utmaningar. Bosnien och Hercegovina har ännu inte tagit det fulla egenansvaret för sin samhällsstyrning och måste gå vidare i reformarbetet. Särskilt gäller detta reform av polisväsendet. Serbien har visat att det förfogar över tillräcklig kapacitet inom sin offentliga förvaltning för att kunna göra avsevärda framsteg på vägen mot att förverkliga landets europeiska perspektiv. Detta visas av den effektivitet med vilken landet förde de tekniska förhandlingarna om ett stabiliserings- och associeringsavtal. För att avtalet ska kunna undertecknas måste Serbien emellertid till fullo samarbeta med Internationella tribunalen för f.d. Jugoslavien (ICTY), vilket ännu inte är fallet. Hela regionen måste göra framsteg i arbetet med att bygga upp moderna demokratier och utveckla en politisk kultur som präglas av dialog och tolerans.

Kommissionen konstaterar därför följande:

- (a) Kommissionen räknar med att det kommer att göras väsentliga framsteg i anslutningsförhandlingarna med Kroatien under det kommande året och att ett betydande antal kapitel därför kommer att öppnas för förhandlingar och flera att provisoriskt stängas, förutsatt att landet upprätthåller den nödvändiga takten i reformarbetet och når riktmärkena.
- (b) Kommissionen räknar med att det kommer att göras framsteg i anslutningsförhandlingarna med Turkiet under det kommande året. De kapitel för vilka de tekniska förberedelserna har avslutats bör öppnas för förhandlingar i enlighet med de fastställda förfarandena.

Takten i förhandlingarna är beroende av Turkiets reformresultat. Landet kan gå fortare framåt om det lyckas uppnå riktmärkena för att öppna kapitel.

Kommissionen har föreslagit rådet att en omarbetning av bestämmelserna om yttrandefrihet i den turkiska strafflagen (artikel 301 och andra relevanta artiklar) ska sättas som riktmärke för att det viktiga kapitlet om rättsväsende och grundläggande rättigheter ska kunna öppnas.

Turkiet bör fullgöra sina åtaganden vad gäller ett fullständigt, ickediskriminerande genomförande av tilläggsprotokollet till associeringsavtalet i enlighet med rådet slutsatser av den 11 december 2006. Till dess detta skett kommer åtta kapitel inte att kunna öppnas.

- (c) EU är berett att tillhandahålla ytterligare stöd för att främja stabilitet i Kosovo och i regionen och att reagera alltefter hur situationen utvecklas genom att till fullo utnyttja de instrument som unionen förfogar över.
- (d) Förutsatt att villkoren är uppfyllda kan nätet av stabiliserings- och associeringsavtal med länderna på västra Balkan vara fullt utbyggt 2008 och alla avtal vara antingen undertecknade eller i kraft.
- (e) I och med övergången från stabilitetspakten till det nya regionala samarbetsrådet inom ramen för den sydösteuropeiska samarbetsprocessen kommer länderna på västra Balkan att överta ansvaret för regionalt samarbete. EU kommer att fortsätta att understödja ett lokalt egenansvar för initiativ som gäller regionalt samarbete.
- (f) Främjande av direkta kontakter mellan människor i länderna på västra Balkan och i EU kommer att ägnas särskild uppmärksamhet. Som nästa steg efter avtalen om viseringslättnader och avtalen om återtagande kommer kommissionen att inleda en dialog om liberalisering av viseringsbestämmelserna för medborgare från dessa länder.
- (g) I början av 2008 kommer kommissionen att anta ett meddelande som sammanfattar utvecklingen och anger hur man bör gå vidare för att följa upp Thessalonikiagendan och meddelandet från Salzburg om främjande av de västra Balkanländernas väg mot EU.

- (h) Kommissionen lägger fram förslag om omarbetade anslutnings- och partnerskapsavtal med uppdaterade reformprioriteringar. Grundläggande frågor om statsbyggnad, samhällsstyrning och reform av rättsväsendet måste angripas i ett tidigt skede.
- (i) Dessa prioriteringar kommer att avspeglas i programplaneringen av ekonomiskt stöd från instrumentet för stöd inför anslutningen (IPA). Kommissionen kommer dessutom att inrätta en finansieringsfacilitet inom ramen för IPA för att främja utveckling av och dialog med det civila samhället, särskilt genom kapacitetsuppbyggnads- och utbytesprojekt. Kommissionen kommer att se till att det sker en ökad samordning med andra givare, och den kommer att intensifiera samarbetet med Europeiska investeringsbanken (EIB), Europeiska banken för återuppbyggnad och utveckling (EBRD) och andra internationella finansiella institut.
- (j) Det är nödvändigt att vi får allmänhetens stöd för utvidgningen. Vi måste lyssna på medborgarna och bemöta deras oro med klara och tydliga fakta. Att informera om utvidgningen är en gemensam uppgift. Den kräver ett aktivt deltagande från medlemsstaternas sida. Kommissionen kommer att fortsätta att ta sin del av ansvaret, tillsammans med Europaparlamentet, nationella, regionala och lokala myndigheter och det civila samhället.

BILAGA

Slutsatser om Albanien, Bosnien och Hercegovina, Kroatien, f.d. jugoslaviska republiken Makedonien, Montenegro, Serbien, Kosovo⁸ och Turkiet

Albanien

När det gäller de **politiska kriterierna** har Albanien gjort vissa framsteg i fråga om demokrati och rättsstat. Albanien har fortsatt att spela en positiv roll när det gäller att bibehålla regional stabilitet. Det behöver emellertid utvecklas en demokratisk kultur och framför allt en konstruktiv dialog mellan parterna för att det politiska systemet ska kunna fungera effektivt och på ett öppet sätt. Parlamentet behöver göra betydande framsteg i reformarbetet. Kampen mot korruption och organiserad brottslighet är fortfarande en stor utmaning.

Vissa framsteg har gjorts vad gäller **demokrati och rättsstat**. Albanien *parlament* fullgjorde sin konstitutionella roll vid valet av ny president. De politiska partiernas bristande samarbetsvilja har emellertid fortsatt att hämma reformerna, särskilt i fråga om valprocesser och rättsväsendet. Albanien har gjort vissa framsteg när det gäller att stärka de *förvaltningsstrukturer* som landet behöver för att genomföra sina åtaganden gentemot EU och för att ta itu med sina utvecklingsbehov. Samordningen och kapaciteten är dock fortsatt svaga och den strategiska planeringen behöver förbättras. Omsättning i Albanien *offentliga förvaltning* har minskat. Stora ansträngningar krävs emellertid för att se till att den offentliga förvaltningen är effektiv och opartisk, vilket bör åstadkommas bland annat genom att lagstiftningen om offentlig förvaltning genomförs till fullo. Ministeriet för offentlig förvaltning bör få större befogenheter. Omfattande svagheter återstår i den offentliga förvaltningens personalförvaltning.

Begränsade framsteg har gjorts när det gäller reformen av *rättsväsendet*. Förfarandena för utvärdering av domare har förbättrats, domstolssystemet har rationaliserats och verkställandet av domar går något snabbare. På grund av korruption och brister i oberoende, öppenhet och effektivitet fungerar domstolsväsendet emellertid ännu dåligt. Den lagstiftning som är avsedd att åtgärda dessa frågor har försenats.

Förvaltningen håller på att utveckla en mer strategisk inställning till *kampen mot korruption*, som är en huvudprioritering i det europeiska partnerskapet. Lagstiftningen i fråga om offentlig upphandling har förbättrats. Undersökningarna inom ramen för kampen mot korruption har lett till att ett antal höga tjänstemän arresterats. Korruptionen är emellertid utbredd och utgör ett mycket allvarligt problem. Det krävs fortfarande mycket arbete med alla aspekter av denna fråga, bland annat när det gäller rättslig ansvarsskyldighet och öppenhet i fråga om finansiering av politiska partier.

---

⁸ Enligt FN:s säkerhetsråds resolution 1244.

Vissa framsteg har uppnåtts vad gäller *mänskliga rättigheter och skydd av minoriteter*. Albanien har nu avskaffat dödsstraffet under alla omständigheter. Det finns en ny lag med inriktning på anstiftande av blodsfejder. Åklagare och kriminalpolis har erhållit formella instruktioner där man understryker behovet av att de mänskliga rättigheterna respekteras vid rättsliga förfaranden. Häktningsstandarderna är fortfarande bristfälliga. Förhållandena i häktena har förbättrats något och de flesta häktade personer har överförts till nyinrättade avdelningar i fängelserna. Fängelserna är emellertid fortfarande överfulla. De mänskliga rättigheterna måste efterlevas betydligt bättre och missbruk bör systematiskt leda till åtal. Lagstiftningen om gratis rättshjälp är fortfarande otillfredsställande.

Albanien har gjort vissa framsteg i fråga om *yttrandefrihet*, som är en huvudprioritering i det europeiska partnerskapet. En handlingsplan för utarbetande av ny lagstiftning om radio och TV i allmänhetens tjänst har antagits. Styrkommittén för radio och TV i allmänhetens tjänst omfattar nu representanter för det civila samhället. Regelramen för konkurrens inom sektorn har stärkts. Regeringens beslut om medielicenser och skatteuppbörd ledde emellertid till anklagelser om jäv. Mer samstämmiga och samordnade reformer krävs, framför allt om radio och TV i allmänhetens tjänst och om öppenhet i fråga om ägandeförhållanden. Den befintliga lagstiftningen måste genomföras bättre.

Det finns en gynnsam rättslig ram för det civila samhällets organisationer. Grupperna inom det civila samhället är emellertid fortfarande svaga. De är inte tillräckligt delaktiga i beslutsfattandet och saknar resurser, organisationskapacitet, förmåga att driva frågor och regionala kontakter.

Vissa framsteg har gjorts när det gäller att stärka *kvinnors rättigheter*. Det har antagits ny lagstiftning mot våld i hemmet som möjliggör inrättande av en ministerieavdelning för jämlikhetsfrågor. Skyddet av kvinnor mot alla former av våld är emellertid fortfarande otillräckligt. Lagstiftningen måste stärkas och genomföras till fullo. Vissa framsteg har gjorts när det gäller *barns rättigheter*. Rättskipningen när det gäller minderåriga, övervakningen av barns rättigheter och primärskoleutbildningen har stärkts. Ytterligare framsteg hindras av förseningar i viktig lagstiftning, särskilt om födelseregistrering, och av bristfälliga resurser. De sociala tjänsterna har förbättrats något och det finns ökade resurser för människor. Åtgärderna för stöd till *socialt utsatta människor och funktionshindrade* är emellertid fortfarande begränsade. Genom bättre samordning av förvaltningsorganen skulle resultaten kunna förbättras.

Det har gjorts framsteg när det gäller att stärka *äganderätten*, vilket är en huvudprioritering i det europeiska partnerskapet. Regeringen har antagit en strategi som knyter samman förfarandena för förstagångsregistrering av fast egendom, återlämnande, kompensation samt legalisering av informellt uppförda byggnader. Det faktum att förvaltningen av återlämnande och kompensation har förbättrats har i viss mån påskyndat behandlingen av fordringar, men den är fortfarande för långsam. Registrering, återlämnande, kompensation och legalisering måste koordineras, och handläggningen av fordringar behöver påskyndas.

Albanien har vidtagit vissa åtgärder för att genomföra sina åtaganden när det gäller skydd av *minoriteter*, särskilt stöd för användning av minoritetsspråk och traditionella ortnamn. Ytterligare förbättringar hindras av att det inte finns säkra uppgifter om minoriteternas storlek och situation. Vissa åtgärder har vidtagits för att förbättra *romernas* situation, men åtgärderna har haft begränsad verkan. Den *romska minoriteten* lever fortfarande under mycket svåra

förhållanden och utsätts för diskriminering, särskilt när det gäller utbildning, socialt skydd, hälso- och sjukvård, bostadsfrågor och sysselsättning.

När det gäller *regionala frågor och internationella åtaganden* har Albanien fortsatt att främja goda förbindelser med andra länder på västra Balkan och med sina EU-grannländer, såväl multilateralt som bilateralt. Landet fortsätter att delta aktivt i det regionala samarbetet, bland annat i den sydösteuropeiska samarbetsprocessen, det regionala samarbetsrådet och det ändrade centraleuropeiska frihandelsavtalet (Cefta). Albanien har bibehållit sin konstruktiva hållning när det gäller Kosovos status. Detta har bidragit till stabiliteten i regionen. När det gäller Internationella brottmålsdomstolen överensstämmer det bilaterala avtalet om immunitet med Förenta staterna inte med EU:s gemensamma ståndpunkt och riktlinjer.

Albaniens **ekonomi** har fortsatt att expandera starkt. Övergripande makroekonomisk stabilitet har bibehållits, men underskottet i bytesbalansen har ökat ytterligare, framför allt på grund av krisen i energisektorn. Det otillräckliga genomförandet av rättsstatsprincipen fortsätter att hindra marknadsekonomin från att fungera smidigt och påverkar företagsklimatet. Bristfällig infrastruktur och otillförlitlig energiförsörjning står fortsatt i vägen för den ekonomiska utvecklingen.

När det gäller de **ekonomiska kriterierna** har Albanien gjort framsteg mot en fungerande marknadsekonomi. Stora reformer behövs för att landet på lång sikt ska kunna hantera konkurrenstrycket och marknadskrafterna inom unionen.

Det politiska samförståndet om huvudinriktningen i den ekonomiska politiken har generellt bevarats. Den makroekonomiska stabiliteten har i stor utsträckning bibehållits. Den ekonomiska tillväxten har fortsatt varit stark trots energibristen. Den monetära politiken har förblivit trovärdig och man har lyckats hålla inflationen mycket låg. Den registrerade arbetslösheten är fortfarande hög, men har fortsatt att sjunka. Skatteintäkterna överensstämmer i stora drag med målen och genomförandet av budgeten har förbättrats. Reformerna av de offentliga finanserna har framskridit ytterligare, men vissa risker kvarstår. Den makroekonomiska politiska sammansättningen har överlag varit ändamålsenlig. Efter betydande förseningar 2006 har privatiseringarna fått ett nytt uppsving under 2007. Den privatägda banksektorn växer och är överlag solid. Kreditexpansionen har fortsatt varit stark. Regelramen för banktillsynen är väl utvecklad. Handelsintegrationen med EU har förblivit relativt stor.

Underskottet i bytesbalansen har emellertid ökat ytterligare, framför allt på grund av svårigheter i energisektorn. Vissa framsteg har gjorts när det gäller efterlevnaden av domstolsavgöranden och fastställandet av äganderätt, men bristerna i rättsväsendet och i lagstiftningens tillämpning påverkar företagsklimatet. Förfarandena för företagsregistrering har börjat förbättras, men den administrativa ineffektiviteten hämmar marknadsinträde och marknadsutträde. Vissa framsteg har åstadkommit i fråga om övervakning av andra ekonomiska aktörer än banker, men det finns utrymme för ytterligare förbättringar, särskilt när det gäller pensionsfonder. Den strukturella arbetslösheten kvarstår. Bristen på kvalificerad personal samt bristfällig infrastruktur hämmar utvecklingen av en privat sektor som på ett hållbart sätt kan bidra till landets utveckling. Den stora informella sektorn, som underblåses av ihållande svagheter i fråga om efterlevnad av lagstiftningen och brister i regelramen, hämmar förvaltningens förmåga att genomföra den ekonomiska politiken och inverkar negativt på företagsklimatet.

Albanien har gjort framsteg när det gäller att anpassa sin lagstiftning, sin politik och sin kapacitet till **europiska standarder** och genomför nu sina handelsåtaganden enligt interimsavtalet. På vissa områden, såsom tullfrågor, konkurrens och bekämpning av organiserad brottslighet, har de framsteg som gjorts under tidigare år befasts. På andra områden, såsom energi, transport och immateriella rättigheter, har framstegen varit begränsade. Fortlöpande reform på områden såsom veterinär och fytosanitär kontroll är av stor vikt för att stabiliserings- och associeringsavtalet skall utnyttjas till fullo. För varaktiga resultat i fråga om genomförandet av stabiliserings- och associeringsavtalet krävs det administrativ kapacitet till de icke handelsrelaterade bestämmelserna, och lagarna måste genomföras i praktiken.

Framsteg har gjorts på vissa områden av den *inre marknaden*, men ytterligare ansträngningar behövs för att fullgöra Albanien skyldigheter enligt stabiliserings- och associeringsavtalet. Goda framsteg har gjorts när det gäller att anta normer och i fråga om ackreditering. Kapaciteten för metrologi och marknadsövervakning stärks fortlöpande, men lagstiftningen måste förbättras. I fråga om *konsumentskydd* måste förbättringar göras när det gäller handläggning av klagomål och tvistlösning. Osäkerhet i fråga om äganderätt har en hämmande effekt på *etableringen*. Vissa *begränsningar av kapitalrörelser* finns kvar.

Framsteg har gjorts i fråga om datorisering på *tullområdet*. Detta medförde att Albanien kunnat genomföra de handelsrelaterade bestämmelserna i stabiliserings- och associeringsavtalet mer effektivt. Tullintäkterna har fortsatt att öka. Albanien har genomfört de tullsänkningar som föreskrivs i interimsavtalet. Det krävs emellertid förbättringar i fråga om infrastruktur och anpassning till EU:s praxis. *Skatteförvaltningen* har rationaliserats och framsteg har gjorts när det gäller datorisering och handläggning av skattebetalarnas överklaganden. Skatteuppbörden är emellertid fortsatt låg. En övergripande strategi för skatteuppbörd och skattekontroll och ytterligare anpassning till EU:s lagstiftning och praxis behövs.

Det har gjorts framsteg på *konkurrensområdet*. Konkurrensmyndigheten har stärkts. Den har bedömt ett flertal anmälningar om koncentration och ålagt böter för överträdelse av konkurrensreglerna. Det krävs dock ytterligare ansträngningar för att utbilda personalen. Albanien har gjort framsteg när det gäller att fullgöra de skyldigheter i stabiliserings- och associeringsavtalet som rör statligt stöd. Avdelningen för statligt stöd är nu oberoende från ekonomiministeriet i fråga om rapportering. Avdelningen för statligt stöd har fortsatt att bedöma och uppdatera inventeringen av statliga stödordningar.

Ny lagstiftning för *offentlig upphandling* som bättre överensstämmer med EU:s standarder har godkänts. Byrån för offentlig upphandling har stärkts, men dess administrativa kapacitet behöver förbättras ytterligare så att byrån kan genomföra den nya lagstiftningen. Opartiskhet vid granskningsförfarandena måste garanteras. När det gäller *immateriella rättigheter* har byrån för copyrightfrågor inlett sin verksamhet, och Albanien har ratificerat internationella instrument om registrering av industriell formgivning. Efterlevnaden av lagstiftningen om immateriella rättigheter är emellertid fortsatt bristfällig. Såväl generaldirektoratet för patent och varumärken som byrån för copyrightfrågor saknar lämpliga resurser och expertkunskap. Ny lagstiftning om industriella rättigheter som överensstämmer med europeiska standarder krävs. Betydande ytterligare ansträngningar krävs för att fullgöra skyldigheterna enligt interimsavtalet när det gäller immateriella rättigheter.

Vissa framsteg har gjorts när det gäller europeiska standarder för *sysselsättning och socialpolitik*. Det har inrättats program för att främja sysselsättning av utsatta grupper, och den institutionella ramen och regelramen har förbättrats genom att det antagits en lag om yrkesinspektion. Yrkesinspektionens kapacitet är emellertid ännu begränsad, och det finns fortfarande brister i fråga om hälsa och säkerhet på arbetsplatsen. Bristfällig information och bristfälliga administrativa system gör det svårt att bedöma den sociala utvecklingen och situationen i fråga om sysselsättning, vilket innebär att det inte kan utarbetas lämpliga strategier för sysselsättning och social integration. Vissa framsteg har gjorts vad gäller europeiska standarder för *utbildning*. Budgetanslagen för utbildning har ökat betydligt. Man har börjat genomföra de nationella strategierna för universitetsförberedande utbildning och yrkesutbildning, och en ny lag för högre utbildning har godkänts.

Inom viss *sektorspolitik* har utvecklingen gått framåt. När det gäller *industri och små och medelstora företag* har det inrättats ett nationellt registreringscentrum för att underlätta företagsregistrering. En strategi för att främja små och medelstora företags konkurrenskraft har godkänts. Man har också upprättat en uppdaterad handlingsplan för att ta itu med den informella ekonomin och undanröja administrativa hinder för investeringar. Exportgarantifonder har upprättats. Det finns en uppdaterad handlingsplan för undanröjande av administrativa hinder för investeringar. Ytterligare framsteg krävs emellertid när det gäller att åtgärda den informella ekonomin och förbättra företagsklimatet. På *jordbruksområdet* har utvecklingen varit begränsad. Vissa incitament för att öka produktionen har införts, men jordbrukssektorns konkurrenskraft är fortfarande låg. Förenligheten med EU:s *veterinära och fytosanitära* standarder, som är av största vikt för att handelsmedgivandena i stabiliserings- och associeringsavtalet ska kunna utnyttjas, är dålig. Vissa framsteg har gjorts när det gäller kontroll och inspektion på *fiskeriområdet*, trots fortsatt överexploatering och olagligt fiske.

När det gäller *miljön* har vissa framsteg gjorts inom den övergripande lagstiftningen, men genomförandet är ännu bristfälligt. Ytterligare ansträngningar krävs på områdena avfallshantering och vattenkvalitet. Den administrativa kapaciteten måste stärkas för att redan införlivad lagstiftning ska kunna genomföras. Begränsade framsteg har gjorts på *transportområdet*. Albanien har ratificerat avtalet om ett gemensamt europeiskt luftrum och strävar efter att genomföra den första övergångsfasen. Albanien deltar aktivt i utvecklingen av sydöstra Europas huvudnätverk för regional transport och transportobservationsorganet för sydöstra Europa, särskilt genom godkännande av den andra rullande femårsplanen för 2007–2011. Betydande förbättringar krävs när det gäller säkerheten vid sjötransporter.

När det gäller *energisektorn* har Albanien inte kunnat trygga energiförsörjningen. Betydande ansträngningar krävs för att uppfylla kraven i fördraget om energigemenskapen. Som part i energigemenskapen måste Albanien genomföra relevant EU-lagstiftning, särskilt om energi, från och med juli 2007. Trots vissa framsteg, bland annat ny lagstiftning om medgivanden när det gäller alstrande av vattenkraft och en begränsad ökning av betalningskvoten, befinner energisektorn sig fortfarande i en kritisk fas. Detta hämmar den sociala och ekonomiska utvecklingen i landet.

Albanien ligger efter i sitt arbete med att genomföra åtagandena i stabiliserings- och associeringsavtalet om *informationssamhället och medierna*. Liberaliseringen av marknaderna på områdena elektronisk kommunikation och informationsteknik befinner sig ännu på ett tidigt stadium. Regelramen har ännu inte anpassats till gemenskapens regelverk, och regleringsmyndigheten för telekommunikation måste utveckla sin kapacitet. När det gäller *finansiell kontroll* har det antagits en ny lag om internrevision. En lämplig inspektionstjänst behöver upprättas. Rimliga framsteg har gjorts när det gäller *statistik*. Huvudparten av den statistiska klassificeringen har gjorts och överensstämmer med EU:s standarder.

På området *rättvisa, frihet och säkerhet* har framsteg gjorts i vissa avseenden. Ytterligare förbättringar krävs överlag. Tekniken för utfärdande av viseringar och för diplomat- och tjänstepassens säkerhet har förbättrats. Avtalet mellan EU och Albanien om viseringslättnader har undertecknats. Biometriska pass som följer EU:s standarder bör utfärdas. Utlänningslagen måste genomgå ytterligare ändringar för att nå EU:s standarder.

Ny infrastruktur, utvidgning av IT-nätverket och bättre polissamarbete mellan olika organ och över gränserna har förbättrat *gränskontrollen*. Regeringen har antagit en integrerad gränsförvaltningsstrategi. Infrastrukturen för gränsovergångar når emellertid ännu inte upp till EU:s standarder. *Asyllagarna* överensstämmer med internationella standarder, men det har ännu inte inrättats någon konsekvent asylstrategi och genomförandet är fortsatt bristfälligt. Det har upprättats en enhet för att övervaka genomförandet av den nationella *migrationsstrategin*. Migrationskontrollerna vid gränserna är nu något mer effektiva, men det finns fortfarande betydande utrymme för förbättring. Albanien har undertecknat ett protokoll om återtagande med Österrike inom ramen för 2006 års återtagandeavtal mellan EG och Albanien. Effektivare dataförvaltning och bättre samarbete med grannländerna behövs emellertid. Gränspoliserna behöver vara mer stabilt bemannad, särskilt för att genomföra återtagandeavtalet mellan EG och Albanien.

Banksystemet utnyttjas bättre till bekämpning av *penningtvätt*; de flesta lönerna inom den offentliga förvaltningen betalas nu genom banker. Hantering av stöldgods har nu blivit en straffbar handling. En gemensam undersökningsenhet förbinder inrikesministeriet, finansministeriet, allmänna åklagarkontoret och statliga underrättelsetjänsten. Få konkreta resultat kan emellertid uppvisas i bekämpningen av penningtvätt. Lagstiftningen, resurserna för undersökning, sakkunskapen, det tekniska stödet och det interinstitutionella samarbetet behöver förbättras.

Arbetsgrupperna för *narkotikabekämpning* inom olika organ utnyttjas bättre. Samarbetet med utländska partner förbättras. Ordentlig lagerinfrastruktur för beslagtagna narkotika håller på att byggas upp. Narkotikahandeln är dock fortfarande ett allvarligt problem. Betydande mängder *narkotika* har beslagtogs – som likväl är små jämfört med de mängder som enligt bedömningar smugglas genom Albanien. Större beslutsamhet och bättre samarbete mellan polisen och domstolarna behövs för att vidta rättsliga lämpliga åtgärder mot misstänkta narkotikahandlare och korrupta tjänstemän. Metoderna och utrustningen för att upptäcka narkotika vid gränserna behöver förbättras.

En nya statlig *polislagstiftning* har antagits och bör kunna bidra till att avpolitisera polisväsendet. Konventionen om det sydösteuropeiska polissamarbetet, som nu har ratificerats, och ett strategiskt avtal med Europol sörjer för större internationellt samarbete. Polisens personalstyrka har emellertid minskats utan att hänsyn tagits till att bevara viktiga enheters kapacitet och kontinuitet. Undersökningar och åtal hämmas fortfarande av den dåliga kommunikationen mellan polisväsendet och åklagarna. Förvaltningen och de interna kontrollstrukturerna inom polisväsendet måste stärkas.

Den *organiserade brottsligheten* är fortfarande ett mycket allvarligt problem. Ett antal uppmärksammade arresteringar med anknytning till organiserad brottslighet har gjorts. Polisens svar på allvarliga brott har förbättrats. Ny taktisk utrustning och undersökningsutrustning har införts. Samarbetet med Interpol har förbättrats och lett till att ett antal internationella häktningsorder kunnat utfärdas. Många internationella häktningskrav har emellertid ännu inte beaktats. Bekämpningen av organiserad brottslighet hämmas fortfarande av korruption och dåligt vittnesskydd. Informationstekniska problem hindrar användningen av kriminalunderrättelse. Även om samarbetet med grannländerna i fråga om stöld av fordon har förbättrats är samarbetet mellan de egna organen dåligt, vilket leder till minskad effektivitet.

Albanien har fortsatt att kraftfullt undersöka och åtala *människohandel*. Gränskontrollerna har blivit något mer effektiva och det internationella samarbetet har förbättrats. Albanien är emellertid fortfarande ett viktigt transitland, och sexhandeln inom landet har ökat. Få offer är villiga att vittna mot människohandlare, eftersom vittnesskyddet är dåligt. Genomförandet av den nationella strategin mot olaglig handel hämmas av dålig samordning.

Polisens strukturer för bekämpning av *terrorism* och underrättelsetjänsten samarbetar nu bättre. Samarbetet med internationella aktörer har varit bra. Albanien antog en lag om kontroll av export av militär utrustning som överensstämmer med gemenskapens regelverk. Utrustningen och utbildningen för analytiker och undersökningspersonal är emellertid ännu otillräckliga.

Lagen om *skydd av personuppgifter* håller på att ses över i syfte att bringa den i överensstämmelse med europeiska standarder. Det har emellertid ännu inte inrättats någon oberoende tillsynsmyndighet på dataskyddsområdet med tillräckliga befogenheter och resurser.

Bosnien och Hercegovina

När det gäller de **politiska kriterierna** har takten i Bosnien och Hercegovinas framsteg mattats av. De komplexa institutionella strukturerna, underlåtenheten att beakta fredsavtalet från Dayton/Paris och den nationalistiska retoriken har underminerat landets reformagenda. Frågor som är huvudprioriteringar i det europeiska partnerskapet har ännu inte behandlats. Bosnien och Hercegovinas politiska ledare har inte lyckats åstadkomma någon reform av polisväsendet. Frånvaron av resultat i denna och andra viktiga frågor har lett till allvarliga förseningar när det gäller att ingå stabiliserings- och associeringsavtalet.

Framstegen i fråga om **demokrati och rättsstat** har varit begränsade. Bosnien och Hercegovinas styre kännetecknas fortfarande av en betydande internationell närvaro. Den höge representantens kansli/EU:s särskilda representant har haft ett nära samarbete med Europeiska kommissionen för att föra Bosnien och Hercegovina närmare EU. Bosnien och Hercegovinas myndigheter har emellertid inte visat någon förmåga att ta på sig ytterligare politiskt egenansvar och ansvar i gemen. Brådskande åtgärder krävs för att sörja för att

institutionerna på statlig nivå fungerar väl. Det fredsgenomförande rådet beslutade att skjuta fram stängningen av den höge representantens kansli till den 30 juni 2008 och att ompröva situationen i februari 2008.

Valen i oktober 2006 hölls överlag i enlighet med internationella normer. Republika Srpskas regering bildades i november, men den statliga *regeringen* och federationen Bosnien och Hercegovinas regering behövde mer än fyra månader för att inrättas. Vissa framsteg har gjorts när det gäller att förbättra den statliga *parlamentariska* församlingens tekniska resurser och personalresurser, men viktiga kommittéer såsom kommittén för europeisk integration behöver stärkas ytterligare. Samordningen mellan staten och entiteterna har inte förbättrats. De verkställande och lagstiftande institutionerna uppvisar överlag bristfälliga resultat. Diskussionerna om en *konstitutionell* reform har gått i stå.

Vissa förbättringar har gjorts när det gäller den *offentliga förvaltningen*, men det krävs betydande ytterligare insatser. Samordningskontoret för den offentliga förvaltningen har stärkts och de första stegen har tagits mot att genomföra reformstrategin för den offentliga förvaltningen, vilket är en huvudprioritering inom det europeiska partnerskapet. En reformfond för den offentliga förvaltningen har upprättats med stöd från EU. De offentliga myndigheterna har blivit mer effektiva och ytterligare steg har tagits mot att utrusta ministerierna och institutionerna på statlig nivå, framför allt förse dem med personal och kontorsutrymme. Ihållande ansträngningar krävs för att sörja för att den nationella strategin för den offentliga förvaltningen genomförs väl och för att verka för en effektiv, professionell, stabil, öppen och ansvarig offentlig förvaltning.

Bosnien och Hercegovina har gjort framsteg när det gäller att minska *rättsväsendets* beroende av världssamfundet: internationella domare och åklagare har ersatts av lokala. Splittringen av rättsväsendet och olikheterna mellan de rättsliga ramarna fortsätter emellertid att hämma rättsväsendet. Domstolarnas oberoende och effektivitet måste öka ytterligare. Krigsförbrytarkammaren på statlig nivå fortsatte att fungera effektivt. På entitetsnivå måste emellertid mer kraftfulla rättsliga åtgärder vidtas mot krigsförbrytare.

Bosnien och Hercegovina har gjort föga framsteg i *kampen mot korruption*; korruptionen är ännu omfattande och utgör ett allvarligt problem. Den nationella strategin mot korruption har inte genomförts ordentligt. Det behövs mer beslutsamma åtgärder mot korruption.

Få resultat uppvisas i fråga om *mänskliga rättigheter och skydd av minoriteter*. Genomförandet av internationella *människorättskonventioner* måste överlag förbättras, och Bosnien och Hercegovinas lagstiftning måste bli fullständigt förenlig med Europeiska konventionen om de mänskliga rättigheterna. Det finns också utrymme för förbättringar när det gäller förebyggande av misshandel som utövas av brottsbekämpande organ och när det gäller kampen mot straffrihet, samt i fråga om rättvisa och likhet inför lagen. Ytterligare ansträngningar krävs för att förbättra *fängelsesystemen* i allmänhet, bl.a. fångarnas dåliga levnadsförhållanden. *Religiös intolerans* är ett fortsatt problem. På området *yttrandefrihet* och medier har federationens lagstiftning om radio och tv i allmänhetens tjänst inte antagits, något som är nödvändigt för att genomföra en huvudprioritering i det europeiska partnerskapet. Bosnien och Hercegovina har framgångsrikt tagit itu med icke avgjorda människorättsärenden, men domstolsavgörandena har inte alltid verkställts på ett korrekt sätt.

Bosnien och Hercegovinas rättsliga ram omfattar bestämmelser för skydd av *kvinnors, barns och socialt utsatta människors rättigheter*, men bestämmelserna följs överlag dåligt. Det finns ingen övergripande *lagstiftning mot diskriminering*. Inga framsteg har gjorts i fråga om registrering av *fackförbund*. Landets komplicerade förvaltningssystem och splittrade lagstiftning fortsätter att hämma den sociala dialogen. Vissa framsteg har gjorts när det gäller myndigheternas stöd till utveckling av det *civila samhället*, även om sektorn överlag är fortsatt svag.

I fråga om skydd av *minoriteter* krävs ytterligare ansträngningar för att bekämpa intolerans och etnisk diskriminering och för att förbättra lagstiftningen rörande minoriteter. Det statliga rådet för nationella minoriteter och motsvarande organ på entitetsnivå har inte inlett sin verksamhet. Många flyktingar och internt fördrivna personer har ingen grundläggande pension och hälsovård. Social och ekonomisk integration av återvändande personer är ett fortsatt problem. Den *romska minoriteten* lever fortfarande under mycket svåra förhållanden och utsätts för diskriminering, särskilt på områdena utbildning, socialt skydd, hälso- och sjukvård, bostadsfrågor och sysselsättning. Konkreta insatser krävs för att genomföra den nationella strategin för romer.

Vissa framsteg har gjorts på området ***regionala frågor och internationella förpliktelser***. Bosnien och Hercegovina deltar aktivt i det regionala samarbetet och har gett sitt stöd till den sydösteuropeiska samarbetsprocessen och det regionala samarbetsrådet. Landet har slutit ett antal regionala avtal, bl.a. det ändrade centraleuropeiska frihandelsavtalet (Cefta), som nu måste genomföras. Bosnien och Hercegovinas samarbete med Internationella krigsförbrytartribunalen för f.d. Jugoslavien har förbättrats och är nu överlag tillfredsställande. Fullständigt samarbete med tribunalen är emellertid nödvändigt för att stabiliserings- och associeringsavtalet ska kunna undertecknas och för att genomföra en huvudprioritering i det europeiska partnerskapet. Bosnien och Hercegovina har uppfyllt de flesta av Europarådets krav efter anslutningen, men genomför dem ännu inte i tillräcklig utsträckning. När det gäller Internationella brottmålsdomstolen överensstämmer det bilaterala avtalet om immunitet med Förenta staterna inte med EU:s gemensamma ståndpunkt och riktlinjer.

Bosnien och Hercegovinas förbindelser med grannländerna har överlag varit goda. Viss spänning uppstod dock i samband med Internationella domstolens avgörande i Bosnien och Hercegovinas folkmordsrättegång mot Serbien och Montenegro. Föga framsteg har gjorts när det gäller att lösa återstående problem i fråga om handel och gränsrelaterade frågor.

Bosnien och Hercegovinas **ekonomi** har fortsatt att expandera i snabb takt. Övergripande makroekonomisk stabilitet har upprätthållits, men hoten mot hållbarheten i de offentliga finanserna kvarstår. Den ihållande mycket höga arbetslösheten är fortsatt ett stort bekymmer. Den allmänna försämringen av det politiska klimatet i landet avspeglades i en långsammare strukturreform och ett försämrat företagsklimat. Fullständig ekonomisk integration i hela landet, över entitetsgränserna, måste uppnås.

När det gäller de **ekonomiska kriterierna** har Bosnien och Hercegovina gjort föga framsteg när det gäller att upprätta en fungerande marknadsekonomi. Stora reformer behövs för att landet på lång sikt ska kunna hantera konkurrenstrycket och marknadskrafterna inom unionen.

Den ekonomiska tillväxten har förblivit hög och tilltar ytterligare, och bytesbalansen förbättrades markant under 2006. Sedelfondssystemet har fortsatt att främja den makroekonomiska stabiliteten, och inflationen har gått tillbaka till den låga nivå som registrerades innan mervärdesskatten infördes i januari 2006. Tack vare införandet av mervärdesskatten ökade skatteintäkterna 2006. Federationen har vidtagit åtgärder för reproducera den reform av direkt beskattning som genomfördes i Republika Srpska i januari 2007 och som förenklade skattesystemet och minskade skattebördan. Privatiseringen har gått framåt i Republika Srpska, framför allt genom stora utförsäljningar inom telekommunikations- och oljesektorn. De utländska direktinvesteringarna har ökat betydligt under 2007 och bidragit till finansieringen av underskottet i bytesbalansen. Den finansiella sektorn har utvecklats snabbt och konkurrenskraften i fråga om priser har i stor utsträckning bevarats.

Det övergripande politiska klimatet och det svaga inhemska samförståndet beträffande grunden för den ekonomiska politiken har emellertid medfört att reformerna saktat ner såväl på entitetsnivå som på andra nivåer av förvaltningen. Bristen på konsekvens och samförstånd i genomförandet av reformerna har varit tydlig framför allt i federationen, där takten i privatisering och omstrukturering av offentligt ägda företag minskat. Trots den stadiga ekonomiska tillväxten har arbetslösheten förblivit mycket hög. De offentliga utgifterna, framför allt de sociala utgifterna, har ökat markant, vilket lett till en sämre anpassning av de offentliga finanserna och inneburit ökade finanspolitiska risker. Den avsevärda strukturella rigiditeten hämmar arbetsmarknaden. Omstruktureringen av statligt ägda företag har varit långsam och avregleringen av nätverksindustrierna begränsad. Företagsklimatet påverkas fortfarande av betydande administrativ ineffektivitet, bristfälligt hävdande av långivares rättigheter och äganderätt och ansenlig statlig inblandning i produktionssektorn. Den stora informella sektorn, som ytterligare underblåses av svagheter i fråga om efterlevnad av lagstiftningen och i fråga om regelramen, minskar skatteunderlaget, hämmar förvaltningens förmåga att genomföra den ekonomiska politiken och inverkar negativt på företagsklimatet.

Bosnien och Hercegovina har överlag gjort begränsade framsteg när det gäller att anpassa sin lagstiftning och sin politik till **européiska standarder**. På områden såsom konkurrens, transport, energi, visering och asylfrågor har vissa framsteg gjorts. På andra områden såsom socialpolitik och sysselsättning har inte mycket åstadkommit. Bosnien och Hercegovinas förvaltning har varit professionell och effektiv i förhandlingarna om stabiliserings- och associeringsavtalet; landets övergripande administrativa kapacitet behöver emellertid stärkas.

När det gäller den **inre marknaden** har viss utveckling skett på området *fri rörlighet för varor*. Förberedelserna på områdena standardisering, certifiering och marknadsövervakning har gått framåt, om än långsamt. Bristen på organ och förfaranden för bedömning av överensstämmelse fortsätter att utgöra ett hinder för exportkapaciteten. Det har fortfarande inte upprättats någon struktur för marknadsövervakning på grundval av lämplig produktlagstiftning, och förhandskontrollerna innan produkterna släpps ut på marknaden har inte utvecklats.

Begränsade framsteg har gjorts i fråga om *tjänster, etableringsrätt och bolagsrätt*. Registrering av företag och erhållande av licenser är fortfarande besvärligt. Banktillsynen har ännu inte förts över till statlig nivå, utan förblir en fråga för entiteterna.

Ingen avsevärd ytterligare utveckling har skett på området *fri rörlighet för kapital*, men Bosnien och Hercegovinas förberedelser på detta område har kommit en bit på väg. Begränsade ytterligare framsteg har skett när det gäller *tullregler*. Frågor som kräver särskild uppmärksamhet är ursprungsregler, tullvärdeberäkning och frizoner. När det gäller *beskattning* har uppbörden av mervärdesskatt varit större än väntat, men man har inte kommit överens om något system för fördelning av intäkterna till entiteterna och Brčko-distriktet. Vissa insatser har gjorts i fråga om harmonisering av direkt beskattning.

När det gäller *konkurrens* gör Bosnien och Hercegovina stadiga framsteg i fråga om kontroll av konkurrensbegränsande samverkan. Vissa framsteg har också gjorts när det gäller statligt stöd genom att det upprättats en preliminär förteckning över statligt stöd. Det finns emellertid ännu ingen regelram för statligt stöd. Viss utveckling har ägt rum på området offentlig upphandling; framför allt fungerar byrån för offentlig upphandling och tillsynsorganet för offentlig upphandling bättre. Föga framsteg har gjorts när det gäller efterlevnad av lagstiftningen om *immateriella rättigheter*.

Inga framsteg har gjorts i fråga om de europeiska standarderna för *socialpolitik* och föga utveckling har skett när det gäller de europeiska standarderna för sysselsättningspolitik. Lagstiftningen och strategierna i fråga om socialpolitik och sysselsättning är ännu mycket splittrade. Landets institutionella struktur fortsätter att allvarligt hindra utvecklingen av de nödvändiga samordnade förfarandena. Vissa framsteg i fråga om europeiska standarder har gjorts när det gäller *utbildning*, särskilt genom att man antagit en lag för högre utbildning som stöder deltagande i Bolognaprocessen. Samordningen mellan de myndigheter på alla nivåer av förvaltningen som är inblandade i utbildningsfrågor måste öka. Det faktum att skolor gör åtskillnad mellan barn av olika etniskt ursprung är fortfarande ett problem.

Föga ytterligare framsteg har gjorts när det gäller att upprätta en verklig inre marknad inom Bosnien och Hercegovina, något som är en huvudprioritering inom det europeiska partnerskapet. De statliga lagarna om obligationer, leasing och läkemedel har inte antagits.

I fråga om *sektorspolitik* kan ingen betydande utveckling rapporteras på området *industri och små och medelstora företag*. Strategin för industripolitiken och strategin för små och medelstora företag har inte antagits.

Föga framsteg har gjorts på *jordbruksområdet*. Politiken på detta område håller fortfarande på att utvecklas på entitetsnivå och samordningen är otillräcklig. Utarbetandet av en övergripande strategi för jordbruket har försenats, även om vissa åtgärder har vidtagits för att upprätta den nödvändiga rättsliga ramen på statlig nivå. Genomförandet av lagstiftningen i fråga om livsmedelssäkerhet och lagstiftningen på det fytosanitära och veterinära området är bristfälligt, framför allt på grund av otillräckliga mänskliga och ekonomiska resurser och svag samordning mellan statens och entiteternas tjänstegrenar. Bosnien och Hercegovinas förberedelser på *miljöområdet* befinner sig ännu på ett tidigt stadium. Det har inte antagits någon statlig miljölag som kan tjäna som ram för ett landsomfattande harmoniserat miljöskydd, och den statliga miljöbyrån har inte inrättats.

Framsteg görs kontinuerligt, om än långsamt, när det gäller Bosnien och Hercegovinas deltagande i utvecklingen av det transeuropeiska *transportnätverket*. Landet deltar aktivt i utvecklingen av huvudnätverket för regionala transporter och i transportobservationsorganet för sydöstra Europa. Bosnien och Hercegovina arbetar för att genomföra den första övergångsfasen i avtalet om ett gemensamt europeiskt luftrum.

Föga ytterligare framsteg har gjorts på *energiområdet*. Såsom part i fördraget om energigemenskapen måste Bosnien och Hercegovina genomföra relevanta delar av EU:s energilagstiftning, särskilt rörande gassektorn. Inom elektricitetssektorn har överföringsverksamheten delats upp, och den oberoende systemoperatören och överföringsföretaget har inrättats. Vissa problem kvarstår när det gäller överföring av tillgångar mellan dessa båda, vilket inverkat negativt på hur systemet fungerar. Reformerna av gassektorn har försenats särskilt. Det har ännu inte utarbetats någon landsomfattande energistrategi.

När det gäller *informationssamhället och medierna* har vissa framsteg gjorts genom att tillsynsorganet i kommunikationsfrågor har liberaliserat telekommunikationssektorn och anpassat den audiovisuella lagstiftningen till gemenskapens regelverk. Det har däremot inte skett någon utveckling när det gäller radio och tv i allmänhetens tjänst och upprättandet av en myndighet för informationssamhället på statlig nivå. Vissa begränsade förbättringar har gjorts när det gäller *finansiell kontroll*.

I fråga om *statistik* har samarbetsavtalet mellan ländernas statistiska institut på statlig nivå och entitetsnivå inte genomförts till fullo. Betydande ansträngningar behövs för att i Bosnien och Hercegovina upprätta ett effektivt statistiskt system som är förenligt med EU:s lagstiftning.

På området *rättvisa, frihet och säkerhet* har vissa framsteg gjorts när det gäller *visering, gränskontroll, asyl och migration*. Upphävandet av viseringstvånget för alla EU-medborgare har bekräftats. Avtalen om återtagande och viseringslättnader på EU-nivå har undertecknats. Ytterligare framsteg har gjorts när det gäller att upprätta ett fungerande asylsystem. Resultaten när det gäller att förhindra illegal migration har förbättrats, även om det fortfarande finns betydande utrymme för förbättringar av gränsförvaltningen i allmänhet. Biometriska pass som följer EU:s standarder bör utfärdas.

Vissa framsteg har gjorts när det gäller att bekämpa *penningtvätt*. Finansunderrättelseenheten har bättre personalresurser och efterlevnaden av reglerna har förbättrats. Penningtvätt är fortfarande ett allvarligt problem som kräver oförminskade ansträngningar. Vissa steg har tagits när det gäller kampen mot *narkotika* genom att det har inrättats ett kontor för förebyggande av narkotikamissbruk. En narkotikapolitik på statlig nivå som överensstämmer med EU:s standarder behöver utarbetas.

Vissa framsteg har gjorts i fråga om *polisens verksamhet*. Användningen av verktyg såsom datorbaserade undersökningar, system för brottsanalys och kriminalteknik har fortsatt. Ett strategiskt avtal har slutits med Europol. Eftersom det inte har gjorts några framsteg i fråga om reformen av polisväsendet undergrävs emellertid utsikterna till ett enhetligt och mer effektivt polisväsende.

Bosnien och Hercegovina har gjort föga ytterligare framsteg när det gäller kampen mot *organiserad brottslighet och människohandel*, som förblir bekymmersamma frågor. Strategin för bekämpning av organiserad brottslighet har inte genomförts i tillräcklig utsträckning. Den rättsliga ramen för bekämpning av organiserad brottslighet finns på plats, men måste genomföras bättre. Det statliga informations- och skyddsorganet har genomfört fler undersökningar och gjort fler arresteringar. Det måste nu uppnå sin fulla kapacitet, särskilt vad gäller personal. Den nationella handlingsplanen 2005–2007 för bekämpning av människohandel har genomförts, men ingen uppföljningsstrategi har utarbetats. Inkonsekvenser mellan lagstiftningen på statlig nivå och entitetsnivå utgör fortsatt ett hinder för åtal vid allvarliga brott. Bosnien och Hercegovina har fortsatt att sträva efter att motverka

terrorism, men resurserna är fortsatt otillräckliga. Det statliga organet för skydd av *personuppgifter* har ännu inte upprättats.

Kroatien

Kroatien fortsätter att uppfylla de **politiska kriterierna**. Framsteg har gjorts överlag, men ytterligare kontinuerliga ansträngningar behövs på vissa områden, bl.a. reformer av rättsväsendet och förvaltningen, bekämpande av korruption, minoriteters rättigheter och flyktingars återvändande. Prioriteringarna på kort sikt inom ramen för partnerskapet för anslutning har delvis genomförts.

Demokratin och rättsstaten har stärkts ytterligare. Både regeringen och parlamentet har fortsatt att fungera utan betydande problem. Det finns dock ett avsevärt utrymme för förbättringar i domstolsväsendet, den offentliga förvaltningen och kampen mot korruption. Det är av största vikt att det sker betydande förbättringar på dessa områden för att man ska kunna skapa en solid grund för ett fullständigt genomförande av gemenskapens regelverk.

När det gäller reformen av *den offentliga förvaltningen* har framstegen varit begränsade. Ett strategidokument med de underliggande principerna för översyn av lagen om allmänna administrativa förfaranden har antagits, liksom två ytterligare genomförandeförordningar till lagen om offentlig förvaltning. Vissa förbättringar har gjorts i utbildningen av offentligt anställda och inom personalförvaltningen. En övergripande strategisk ram för reformen och antagandet av nödvändiga bestämmelser för att genomföra lagen om allmänna administrativa förfaranden har dock ytterligare försenats. Förvaltningssystemet är fortfarande ineffektivt. Det finns fortfarande omfattande svagheter i personalförvaltningen. Den offentliga förvaltningen lider fortfarande av hög personalomsättning, brist på kvalificerad personal samt otillbörlig politisk påverkan på alla nivåer. Ytterligare kontinuerliga ansträngningar behövs.

Vissa framsteg har gjorts när det gäller genomförandet av strategin för att reformera *rättsväsendet*. Lagstiftningsåtgärder och organisatoriska åtgärder har vidtagits i syfte att förbättra domstolsväsendet. Ytterligare framsteg rapporteras när det gäller att minska antalet icke avgjorda mål, men dessa förbättringar är dock inte tillräckliga. Ringa framsteg har gjorts när det gäller att förbättra domarkårens ansvarighet, opartiskhet, professionalism och kompetens. Det finns fortfarande ett stort antal icke avgjorda mål. Få framsteg har gjorts för att rationalisera domstolsnätet. Trots vissa framsteg måste förfarandena avseende krigsförbrytelser i Kroatien förbättras ytterligare. Den negativa särbehandlingen av serbiska svarande och frågan om vittnesskydd måste åtgärdas fullt ut. Reformarbetet går framåt, men det behövs avsevärda insatser för att komma tillrätta med svagheterna i rättsväsendet.

I *kampen mot korruption* börjar de första resultaten så småningom att synas. Programmet för korruptionsbekämpning för 2006–2008 håller på att genomföras. Den rättsliga ramen för bekämpning av korruption har ytterligare förbättrats. Byrån för bekämpning av korruption och organiserad brottslighet har blivit aktivare och medverkar i utredningen av vissa viktiga korruptionsfall. Korruptionen är dock fortfarande utbredd. Det behövs mer omfattande insatser för att förebygga, upptäcka och lagföra korruption. Inget fall av korruption på hög nivå har lett till åtal eller fällande dom. Begreppet intressekonflikt förstås i allmänhet inte. Genomförandet av programmet för korruptionsbekämpning saknar en stark samordning och en effektiv, opartisk övervakning.

Vissa framsteg har gjorts på området *mänskliga rättigheter och skydd av minoriteter*. De rättsliga bestämmelserna om skydd av mänskliga rättigheter är i allmänhet tillräckliga, men det återstår en rad betydande problem rörande tillämpningen.

Vissa framsteg har gjorts när det gäller tillämpningen av den konstitutionella lagen om nationella minoriteter. En plan för 2007 för rekrytering av personer tillhörande *minoriteter* till den statliga förvaltningen har antagits och anslagen till förmån för minoriteter har ökat ytterligare. Det har rapporterats färre fall av etniskt motiverade angrepp på medlemmar av den serbiska minoriteten och den ortodoxa kyrkan. Den romska minoriteten ägnas större uppmärksamhet.

Allvarliga problem kvarstår emellertid för minoritetsgrupperna. Kroatien måste främja en atmosfär av tolerans mot den serbiska minoriteten och vidta lämpliga åtgärder för att skydda personer som fortfarande kan utsättas för diskriminering, fientliga eller våldsamma handlingar eller hot om detta. Serberna möter särskilda svårigheter när det gäller sysselsättning. Den *romska minoriteten* lever fortfarande under svåra förhållanden och utsätts för diskriminering, särskilt i fråga om utbildning, socialskydd, hälso- och sjukvård, bostäder och sysselsättning. Rättsliga bestämmelser och program måste genomföras på ett mer beslutsamt sätt, särskilt på sysselsättningsområdet. Man har ännu inte antagit någon övergripande strategi och handlingsplan rörande alla slag av diskriminering.

Framstegen i fråga om *flyktingars återvändande* har varit begränsade. Återuppbyggnaden av bostäder har fortsatt. Genomförandet av bostadsanskaffningsprogram för tidigare innehavare av hyresrätter är dock fortfarande synnerligen bristfälligt. När det gäller genomförandet i stadsområden har inga större ändringar skett, och bara 2% av fallen har avgjorts. Det har inte heller gjorts några framsteg när det gäller att kontrollera rättigheterna till pension. Insatserna måste påskyndas när det gäller att skapa ekonomiska och sociala förutsättningar för ett hållbart återvändande av flyktingar.

Möjligheterna att få rättslig prövning hindras fortfarande av begränsningarna i det befintliga systemet för rättshjälp samt av höga advokatarvoden och brister i rättsväsendet. Det finns fortfarande utrymme för förbättringar i *förhållandena i fängelserna*. Det råder brist på kriminalvårdspersonal och fängelsekapacitet. Överbeläggningen fortsätter.

Det råder alltfört *yttrandefrihet*, inbegripet frihet för medierna och pluralism inom medierna, i Kroatien. Tillfälliga politiska påtryckningar på medierna förekommer dock.

Planerna på att förbättra *kvinnors och barns rättigheter* har lett till ökad medvetenhet på området. I fråga om genomförandet behövs dock ytterligare förbättringar. Skyddet av kvinnor mot alla slag av våld måste förbättras ytterligare. Åtgärderna för att genomföra skyddet av barns rättigheter måste påskyndas.

När det gäller *regionala frågor och internationella förpliktelser* har samarbetet med Internationella krigsförbrytartribunalen för f.d. Jugoslavien fortsatt fullt ut och den allmänna efterlevnaden av Dayton- och Parisavtalen och Erdutavtalet har säkerställts. Opartisk lagföring måste dock säkras i mål som från Internationella krigsförbrytartribunalen för f.d. Jugoslavien hänskjutits till kroatisk domsrätt.

På området regionalt samarbete fortsätter framstegen allmänt sett. Kroatiens ordförandeskap i den sydösteuropeiska samarbetsprocessen var en framgång och ledde till framsteg i fråga om övergången från stabilitetspakten till en ram för samarbete med regionalt egenansvar som inbegriper en stärkt sydösteuropeisk samarbetsprocess och ett nytt regionalt samarbetsråd. Kroatien har ratificerat det nya centraleuropeiska frihandelsavtalet (Cefta).

På ett mer allmänt plan har det gjorts ringa framsteg i att nå definitiva lösningar i en rad bilaterala frågor mellan Kroatien och dess grannländer, särskilt rörande gränser. Den informella överenskommelsen mellan Kroatiens och Sloveniens premiärministrar om att begära medverkan av en tredje part i olösta gränsfrågor utgör ett steg framåt och måste följas upp. I december 2006 beslutade Kroatiens parlament att den kroatiska skyddszonen för ekologi och fiske skulle tillämpas på EU:s medlemsstater från och med den 1 januari 2008. Detta beslut avviker från den politiska överenskommelse som nåddes mellan de berörda länderna i juni 2004 och som nämns i slutsatserna från Europeiska rådets möte den 16–17 juni 2004. Denna fråga måste få en lösning. Det behövs ansträngningar för att ytterligare utveckla samarbetet och goda grannförbindelser.

Kroatiens **ekonomi** har uppvisat en stark och tilltagande tillväxt. Den makroekonomiska stabiliteten, inbegripet låg inflation, har upprätthållits. Underskott i betalningsbalansen kan dock komma att påverka den makroekonomiska stabiliteten. Konsolideringen av de offentliga finanserna har fortsatt och måste fullföljas. De strukturella reformerna och privatiseringen gick sakta framåt. En förbättring har skett i det allmänna företagsklimatet, men ineffektiviteten i den offentliga förvaltningen och domstolsväsendet har fortsatt att hindra utvecklingen av den privata sektorn.

När det gäller de **ekonomiska kriterierna** kan det konstateras att Kroatien är en fungerande marknadsekonomi. Landet bör på medellång sikt kunna hantera konkurrenstrycket och marknadskrafterna inom EU, förutsatt att det med beslutsamhet genomför det övergripande reformprogrammet för att komma tillrätta med de strukturella svagheter.

Ett brett politiskt samförstånd råder fortfarande i fråga om de grundläggande villkoren för en marknadsekonomi. En makroekonomisk politik med inriktning på stabilitet har bidragit till en låg inflation, växelkursstabilitet och en betydande minskning av underskottet i de offentliga finanserna. Det ekonomiska resultatet har varit gott och uppgången i privata investeringar fortsatt. Sysselsättningen har ökat och arbetslöshetsgraden sjunkit, även om den fortfarande varit hög. Företagsklimatet har förbättrats och betydande privatiseringar förberetts eller genomförts. Regeringens förmåga att utarbeta ramar för den ekonomiska politiken på medellång sikt har ytterligare stärkts. Nya tillsynsbestämmelser har lett till att bankerna fått ett ökat kapitaltillskott, vilket gynnar stabiliteten i den finansiella sektorn. Ytterligare framsteg har gjorts i arbetet för att öka konkurrensen i telekommunikationssektorn. Reformerna av det förlustbringande järnvägssystemet har fortsatt. Kroatiens ekonomi är väl integrerad med EU:s.

Samordningen av den ekonomiska politiken är visserligen fortfarande svag. De ökande underskotten i betalningsbalansen medför potentiella risker för den makroekonomiska stabiliteten och ett behov av en starkare konsolidering av de offentliga finanserna. Det gynnsamma ekonomiska klimatet och de stora intäkterna har inte utnyttjats till fullo för att minska budgetunderskotten, utan gav i stället upphov till ökade utgifter. Subventionerna till förlustbringande företag och de höga löpande utgifterna har fortsatt att bromsa strukturförändringar och anstränga de offentliga finanserna. Framstegen i fråga om omstruktureringen av företagssektorn har varit ojämna och den statliga inblandningen är fortfarande betydande. Initiativ i den privata sektorn har hindrats av ineffektivitet i den offentliga förvaltningen och rättsväsendet, vilket delvis har försvårat förfarandena för tillträde till och utträde från marknaden samt övervakningen av tillämpningen av äganderätten och borgenärs rättsigheter. Arbetskraftens rörlighet är fortfarande begränsad. För att förbättra möjligheterna att uppnå hållbar tillväxt och faktisk konvergens måste Kroatien stärka och fördjupa strukturreformerna.

Kroatien har förbättrat sin **förmåga att påta sig de skyldigheter som följer av ett medlemskap**. Förberedelserna för att landet ska nå upp till EU:s krav fortskrider stadigt och anpassningen till EU:s regler har kommit långt i vissa sektorer. För att Kroatien ska nå en fullständig EU-anpassning återstår dock betydande ansträngningar. På de flesta områden har vissa framsteg skett, främst när det gäller att anpassa lagstiftningen, men också att bygga upp kapaciteten hos den offentliga förvaltningen. När det gäller vissa kapitler, såsom transport och miljö, har framstegen från tidigare år fortsatt. I fråga om andra kapitler, såsom offentlig upphandling och beskattning har framstegen varit begränsade. När det gäller den allmänna nivån av anpassning och administrativ kapacitet återstår mycket att göra.

Vissa framsteg har gjorts i fråga om anpassning av lagstiftningen om *fri rörlighet för varor*. Stora delar av gemenskapens regelverk är emellertid ännu inte på plats. Det behövs fortfarande betydande insatser för att anpassa lagstiftningen och i praktiken genomföra den och kontrollera att den efterlevs.

Beträffande EU:s regler om *fri rörlighet för arbetstagare* har vissa framsteg gjorts, men ökade ansträngningar behövs för att anpassa och genomföra lagstiftningen och kontrollera att den efterlevs.

Vissa framsteg har gjorts i fråga om *etableringsrätten och rätten att tillhandahålla tjänster*. Den allmänna anpassningen har nått en rimlig nivå, men på vissa områden återstår mycket arbete.

Kroatien har gjort vissa framsteg i fråga om *fri rörlighet för kapital*. Den allmänna anpassningen har nått en rimlig nivå. Det måste dock göras ytterligare ansträngningar, särskilt när det gäller bekämpning av penningtvätt och förfaranden för EU-medborgares förvärv av fast egendom.

Kroatien har gjort begränsade framsteg på området *offentlig upphandling*. Den offentliga förvaltningens förmåga är dock fortfarande otillräcklig på alla nivåer av upphandlingssystemet. Mycket stora ansträngningar behövs för att utarbeta en övergripande strategi för anpassningen och för att stärka den institutionella strukturen.

I fråga om bolagsrätt kan vissa framsteg rapporteras. Anpassningen till gemenskapens regelverk är inne på rätt spår och en rimlig tidtabell och en detaljerad plan för det fortsatta arbetet har upprättats.

Goda framsteg har gjorts rörande lagstiftningen om *immateriella rättigheter*, både när det gäller införlivandet av lagstiftningen och kontrollen av dess efterlevnad. Man har kommit en god bit på väg med anpassningen till gemenskapens regelverk, men det behövs fortsatta insatser särskilt i fråga om kontrollen av efterlevnaden.

När det gäller *konkurrenspolitik* har Kroatien fortsatt att gå framåt i viss utsträckning. Det behövs emellertid ytterligare anpassning av lagstiftningen och en förstärkning av den administrativa kapaciteten, särskilt i fråga om landets konkurrensmyndighet. Anpassningen till gemenskapens regelverk beträffande detta kapitel pågår, men det behövs fortfarande stora insatser, särskilt i fråga om omstruktureringen av stålsektorn och de varv som är i svårigheter.

Kroatien har gjort vissa framsteg i fråga om *finansiella tjänster*, och anpassningen till gemenskapens regelverk i detta hänseende har redan kommit en bra bit på väg. Arbetet måste emellertid intensifieras, särskilt för att stärka banktillsynen och övervakningsmyndigheten för finanssektorn utanför bankerna.

Vissa framsteg har gjorts på området *informationssamhället och medierna*. Det krävs dock ytterligare insatser för en effektiv liberalisering av telekommunikationsmarknaden, inbegripet att införa ny primärlagstiftning och ytterligare förstärka myndigheten på området. Inom detta kapitel har Kroatien överlag nått en hög nivå av anpassning till gemenskapens regelverk.

Kroatien har fortsatt att göra framsteg på området *jordbruk och landsbygdsutveckling*. Man har kommit långt i förberedelserna när det gäller kvalitetspolitik och ekologiskt jordbruk. Goda framsteg har uppnåtts i fråga om landsbygdsutveckling, men förberedelserna för instrumentet för föranslutningsstöd för landsbygdsutveckling måste intensifieras. Det krävs stora insatser för att inrätta administrativa strukturer genom vilka man kan sörja för ett korrekt genomförande av den gemensamma jordbrukspolitiken.

I fråga om *fiske* har Kroatien gjort vissa framsteg. Det återstår några luckor på områdena förvaltning av fiskeflottan, inspektion och kontroll, strukturåtgärder och statligt stöd.

Goda framsteg har gjorts i fråga om *livsmedelssäkerhet och veterinära och fytosanitära frågor*, särskilt i och med antagandet av ramlagstiftning och sekundärlagstiftning. Det behövs dock stora ytterligare insatser, bland annat för att stärka förvaltningens kapacitet och att anta och genomföra en strategi för livsmedelssäkerhet.

När det gäller *transport* har Kroatien fortsatt att göra goda framsteg i fråga om anpassningen, särskilt på områdena järnvägs- och sjötransporter. Kroatien strävar efter att genomföra den första övergångsfasen av det gemensamma europeiska luftrummet. Landet deltar aktivt i utvecklingen av sydöstra Europas huvudnätverk för regionala transporter och transportobservationsorganet för sydöstra Europa. Det krävs dock fortfarande stora ansträngningar bland annat för att sörja för tillräcklig administrativ kapacitet för de flesta transportsektorer.

Framstegen har varit goda i fråga om *energi*. Arbetet behöver dock fortsätta när det gäller anpassningen till gemenskapens regelverk, särskilt i fråga om energieffektivitet och uppbyggnaden av förmågan att kontrollera efterlevnaden av bestämmelserna. I egenskap av part i energigemenskapen måste Kroatien genomföra den relevanta EU-energilagstiftningen från och med juli 2007.

I fråga om *beskattning* har framstegen varit mycket begränsade. Anpassningen av skattelagstiftningen är långt ifrån genomförd och den faktiska diskrimineringen i fråga om punktskatt på cigaretter måste undanröjas. Det krävs omfattande insatser för att stärka den administrativa kapaciteten, särskilt när det gäller sammankopplingen av landets IT-system med EU:s.

Betydande framsteg har gjorts i fråga om den *ekonomiska och monetära politiken*. Den allmänna anpassningen till gemenskapens regelverk är långt framskriden. Det behövs dock ytterligare insatser, särskilt för att centralbankens fullständiga oberoende ska kunna garanteras.

Goda framsteg har gjorts i fråga om *statistik* och den grundläggande rättsliga ramen har till stor del anpassats. Fortsatta insatser är dock nödvändiga, särskilt när det gäller att stärka den administrativa kapaciteten.

Vissa framsteg har gjorts när det gäller anpassningen till gemenskapens regelverk på området *socialpolitik och sysselsättning*. Det behövs ökade ansträngningar för att slutföra anpassningen och särskilt för att förstärka den administrativa kapaciteten och förmågan att kontrollera efterlevnaden av bestämmelserna.

I fråga om *företags- och industripolitik* har Kroatiens framsteg varit goda men ojämna. En rimlig nivå av anpassning har uppnåtts. I vissa sektorer, bl.a. varvsindustrin, har framstegen varit av begränsad art.

Goda framsteg har gjorts i fråga om anpassningen till gemenskapens regelverk när det gäller de *transeuropeiska näten*.

Vissa framsteg har också gjorts i fråga om *regionalpolitik och samordning av strukturinstrumenten*. Det behövs emellertid fortsatt arbete för att upprätta nödvändiga administrativa strukturer för att förvalta EU-medlen.

När det gäller *rättsväsende och grundläggande rättigheter* har vissa framsteg gjorts. Reformen av rättsväsendet går framåt, men betydande utmaningar kvarstår, särskilt när det gäller att förbättra rättsväsendets effektivitet. Vissa framsteg rapporteras i bekämpningen av korruption, såsom ytterligare förstärkning av lagstiftningen och de första resultaten i några viktiga fall som handlagts av byrån för bekämpning av korruption och organiserad brottslighet. Korruptionen är dock fortfarande utbredd och det behövs ökade, kontinuerliga insatser. När det gäller att garantera de grundläggande rättigheterna har åtgärder i allmänhet vidtagits. Det krävs dock ytterligare ansträngningar, särskilt när det gäller att genomföra minoriteters rättigheter, inbegripet flyktingars återvändande.

På området *rättvisa, frihet och säkerhet* har Kroatien gått framåt, särskilt i fråga om gränsförvaltning, migration och asyl. Handlingsplanen för integrerad gränsförvaltning återstår dock att genomföra och utrustningen måste förnyas. Det är nödvändigt att betydande insatser sätts in för att se till att den administrativa kapaciteten och förmågan att övervaka att bestämmelserna efterlevs finns på plats, särskilt när det gäller samarbetet mellan olika organ, förhindrandet av korruption och bekämpandet av organiserad brottslighet.

Det har gjorts goda framsteg i fråga om kapitlen *vetenskap och forskning* och *utbildning och kultur*. I båda fallen har en hög allmän nivå av anpassning uppnåtts.

I fråga om *miljö* har det gjorts stora framsteg, särskilt på områdena övergripande lagstiftning, luftkvalitet, avfallshantering och kemikalier. Den administrativa kapaciteten behöver förstärkas rejält, särskilt på lokal nivå. För detta ändamål måste en övergripande plan utarbetas och ekonomiska resurser utvecklas för att genomföra gemenskapens regelverk och kontrollera att det efterlevs.

Betydande framsteg har gjorts i fråga om *konsumentskydd och hälsoskydd*. En hög nivå av anpassning till gemenskapens regelverk har redan uppnåtts. Det krävs dock fortsatta ansträngningar för att anpassa lagstiftningen på en rad områden och att genomföra den och kontrollera dess efterlevnad i praktiken.

Kroatien har gjort ytterligare framsteg på området *tullunion*, och lagstiftningen har långt anpassats till gemenskapens regelverk. Förberedelserna för att förbättra den administrativa kapaciteten och att utveckla IT-systemen befinner sig dock fortfarande på ett tidigt stadium, särskilt när det gäller sammankopplingen av IT-systemen.

Framstegen har fortsatt på området *yttre förbindelser*.

Framstegen har också fortsatt när det gäller *utrikes-, säkerhets- och försvarspolitiken*, och en hög nivå av anpassning har uppnåtts. Genomförandet av bestämmelser om vapenkontroll och kontrollen av deras efterlevnad måste dock stärkas.

Vissa framsteg har gjorts i fråga om *finansiell kontroll*, bland annat rörande intern finansiell kontroll i den offentliga sektorn. Arbetet behöver dock fortsätta. När det gäller skydd av EU:s ekonomiska intressen måste samordningsenheten för bedrägeribekämpning bli fullt fungerande.

Vissa framsteg har gjorts rörande *finans- och budgetbestämmelser*.

F.d. jugoslaviska republiken Makedonien

F.d. jugoslaviska republiken Makedonien har gjort vissa framsteg med avseende på de **politiska kriterierna**. Frekventa spänningar och problem med att skapa en konstruktiv dialog mellan de viktigaste politiska aktörerna hindrade de politiska institutionerna från att fungera på ett tillfredställande sätt och ledde till en försinkning av reformarbetet. De kortsiktiga prioriteringarna i det europeiska partnerskapet har delvis genomförts.

Genomförandet av Ohrid-ramavtalet fortsätter att bidra till befästandet av de **demokrati och rättsstat**. Det fordras emellertid ytterligare insatser för att genomföra avtalet till alla delar och för att skapa ett grundmurat förtroende mellan de politiska partier som företräder de olika etniska grupperna. Det fordras ett tillvägagångssätt som bygger på samförståndslösningar och kompromissvilja och avtalets anda bör iaktas i större utsträckning. Ett av de största oppositionspartiernas bojkott av parlamentet och det bristfälliga samarbetet mellan presidenten och premiärministern har hindrat de politiska institutionerna från att fungera på ett tillfredställande sätt. Den sammanstötning som nyligen inträffade i parlamentet och attackerna på journalister är mycket oroväckande och bör undersökas grundligt.

När det gäller *reformen av den offentliga förvaltningen* håller lagen om offentligt anställda gradvis på att genomföras. Decentraliseringen fortgår och den andra fasen som avser en decentralisering på skatteområdet har inletts. De offentliga organens samarbete med ombudsmannen har förbättrats. Genomförandet av polislagen håller på att förberedas. Man är dock mycket lång ifrån att till fullo ha lyckats genomföra den reform av polisväsendet som är en av de viktigaste prioriteringarna i det europeiska partnerskapet. Den offentliga förvaltningen är fortfarande svag och ineffektiv och tjänstemannalagstiftningen används i ringa utsträckning. Det har förekommit godtyckliga avskedanden av anställda på alla nivåer, utan tillfälle till insyn, vilket har försvårat den offentliga förvaltningens verksamhet. Det fordras betydande ytterligare insatser för att man ska lyckas skapa en stabil och professionell offentlig förvaltning.

Det har gjorts vissa framsteg när det gäller att genomföra den strategi för en reform av *rättsväsendet* som är en av de viktigaste prioriteringarna av det europeiska partnerskapet. En av de fem nyinrättade specialiserade domstolsavdelningarna för organiserad brottslighet är nu fullt fungerande. Domar- och åklagarhögskolan har inlett sin verksamhet och nya IT-system håller på att införas. Dessutom har genomförandet av lagstiftningen om rättegång i tvistemål och lagstiftningen om verkställighet av domstolsavgöranden börjat ge resultat i form av ett bättre fungerande domstolsväsende. Reformerna har dock haft begränsad verkan totalt sett. Det politiska dödläget om de återstående utnämningarna till det rättsliga rådet har inverkat på rådets förmåga att stärka domstolarnas oberoende och opartiskhet. Det har även lett till en försening av viktiga delar av reformen såsom inrättandet av en förvaltningsdomstol. Lagstiftningen om åklagarväsendet har ännu inte antagits och domstolarnas budgetmedel är otillräckliga. Det fordras ytterligare insatser för att säkerställa ett helt oberoende, effektivt och ansvarsskyldigt rättsväsende. Det bör göras en sammanställning över hur långt man kommit när det gäller genomförandet av de senaste reformerna.

Genomförandet av det nya rättsliga och institutionella ramverket på området *bekämpning av korruption* har gett vissa resultat. Det har förekommit ett stort antal åtal och fällande domar i mål på hög nivå. Samarbetet mellan de brottsbekämpande organen har förbättrats. Korruptionen är emellertid omfattande och utgör ett mycket allvarligt problem. Detta innebär att man måste använda sig av ett tillvägagångssätt som spänner över alla sektorer och se till att lagstiftningen mot korruption efterlevs till fullo.

Det har skett förbättringar när det gäller *mänskliga rättigheter och skyddet av minoriteter*, även när det gäller förbindelserna mellan olika etniska grupper. Det har vidtagits ytterligare åtgärder för att genomföra Ohrid-ramavtalet, bland annat antagandet av en strategi som säkerställer en rättvis representation av etniska grupper i förvaltningen. Förtroendet mellan olika etniska grupper måste dock förstärkas ytterligare, i synnerhet genom att avhjälpa de sociala och ekonomiska svårigheter som alla minoriteter har att hantera. Det har gjorts få framsteg när det gäller den *romska* minoriteten som fortfarande är drabbad av mycket svåra levnadsförhållanden och diskriminering, särskilt på områdena utbildning, socialt skydd, hälso- och sjukvård, bostäder och sysselsättning.

Det har vidtagits åtgärder för att förhindra *misshandel* av frihetsberövade personer, bland annat inom ramen för samarbetet mellan ombudsmannen och inrikesministern. Det har inrättats en rättslig ram för avlyssning. När det gäller *religionsfrihet* har det antagits en ny lag som tillåter registrering av religiösa institutioner. På området *kvinnors rättigheter* har det gjorts ytterligare framsteg när det gäller att åstadkomma lika möjligheter. Skyddet av kvinnor

mot alla former av våld måste emellertid stärkas. Genomförandet av åtgärderna för att skydda barns rättigheter bör påskyndas. En social dialog som omfattar alla parter bör inledas.

När det gäller **regionala frågor och internationella förpliktelser** har f.d. jugoslaviska republiken Makedonien fortsatt att delta aktivt i regionalt samarbete och har stött sydösteuropeiska samarbetsprocessen (SEECP), det regionala samarbetsrådet och det ändrade centraleuropeiska frihandelsavtalet (Cefta). Landet har fortsatt att säkerställa ett fullständigt samarbete med Internationella krigsförbrytartribunalen för f.d. Jugoslavien (ICTY). En lag om samarbete med ICTY har antagits. Bättre fungerande institutioner på det rättsliga området är fortfarande en förutsättning för att det nationella rättsväsendet ska kunna hantera de ärenden som ICTY hänskjuter till det. Landet upprätthöll en konstruktiv ståndpunkt under hela processen om Kosovos status. När det gäller Internationella brottmålsdomstolen är det att märka att det bilaterala immunitetsavtalet med Förenta staterna inte är förenligt med EU:s gemensamma ståndpunkt och vägledande principer på området.

F.d. jugoslaviska republiken Makedonien har knutit goda förbindelser med länderna på västra Balkan. Det krävs fortsatta ansträngningar och ett konstruktivt tillvägagångssätt för att nå fram till en ömsesidigt godtagbar förhandlingslösning på namnfrågan med Grekland under FN:s överinseende, inom ramen för FN:s säkerhetsråds resolutioner 817/93 och 845/93, vilket skulle bidra till det goda regionala samarbetet och goda grannförbindelser. Åtgärder som inverkar negativt på landets goda grannförbindelser bör undvikas.

Ekonomi i f.d. jugoslaviska republiken Makedonien har uppvisat en markant tillväxt. Även om den makroekonomiska stabiliteten har upprätthållits och det har gjorts ytterligare framsteg när det gäller strukturreformerna utgör den fortsatt höga arbetslösheten dock ett mycket stort problem. Institutionella svagheter och brister när det gäller tillämpningen av rättsstatsprincipen utgör fortfarande ett hinder för en välfungerande marknadsekonomi och försämrar företagsklimatet.

När det gäller de **ekonomiska kriterierna** har f.d. jugoslaviska republiken Makedonien, som redan kommit långt på detta område, gjort ytterligare framsteg i arbetet med att inrätta en fungerande marknadsekonomi. Landet bör kunna möta konkurrenstrycket och marknadskrafterna inom EU på medellång sikt, under förutsättning att det kraftfullt genomför sitt övergripande reformprogram för att undanröja de betydande strukturella svagheter som finns.

Landet har ett brett samförstånd om vad som är viktigt i den ekonomiska politiken. Den makroekonomiska stabiliteten och förutsägbarheten har bibehållits tack vare att det förts en väl avvägd politik. Landet har uppvisat en ökad tillväxt, men skulle kunna förbättra sitt resultat ytterligare i detta avseende. Inflationen har varit fortsatt låg. Det har i stort sett rått jämvikt i bytesbalansen. Arbetslösheten har dock legat kvar på en mycket hög nivå. De utländska direktinvesteringarna har legat kvar på en relativt låg nivå efter ett betydande privatiseringsrelaterat inflöde under 2006. Myndigheterna har ingripit mer aktivt i ekonomin genom att sänka skattetrycket, förbättra skatteuppbörden och öka utgifterna. Totalt sett har det dock mer eller mindre rått jämvikt i de offentliga finanserna. Skatteuppbörden har ökat på grund av ökade inkomster och förbättrad indrivning. Den relativt låga skuldsättningsgraden i den offentliga sektorn har minskat ytterligare, vilket i sin tur gjort att sårbarheten gentemot utlandet minskade ytterligare. Pris- och handelsavregleringen har i stort sett genomförts och privatiseringen av statligt ägda företag har fortsatt. Konkursförfarandena förkortades och registreringen av mark och egendom har accelererat. Finansförmedlingen har ökat och tillsynen i finanssektorn har förstärkts. Dessutom har åtgärder vidtagits för att öka

kompetensen hos humankapitalet och modernisera landets infrastruktur. Den ekonomiska integrationen med EU är på god väg.

Institutionella svagheter utgör dock fortfarande ett hinder för en fungerande marknadsekonomi. Rättsväsendet är fortfarande en flaskhals och reglerings- och tillsynsmyndigheterna har ibland inte den grad av oberoende och de medel som fordras för att de ska kunna bedriva sin verksamhet effektivt. Rättssäkerheten är fortfarande låg och ineffektivitet utgör ett hinder för en välfungerande offentlig förvaltning och försämrar företagsklimatet. Arbetsmarknaden fungerar fortfarande dåligt. Den stora informella sektorn, som underblåses av ihållande svagheter i fråga om efterlevnaden av lagstiftningen och brister i regelramen, minskar skatteunderlaget, hämmar regeringens förmåga att genomföra den ekonomiska politiken och inverkar negativt på företagsklimatet.

F.d. jugoslaviska republiken Makedonien har gjort ytterligare ansträngningar för att förbättra sin **förmåga att påta sig de skyldigheter som följer av ett medlemskap**. Det har gjorts vissa framsteg när det gäller att uppfylla prioriteringarna på kort sikt i det europeiska partnerskapet. Landet uppvisar dock fortfarande stora brister när det gäller att genomföra lagstiftningen och effektivt övervaka att den efterlevs. Det finns inte tillräckliga mänskliga och ekonomiska resurser för att stabiliserings- och associeringsavtalet ska kunna genomföras på alla punkter. Ett storskaligt utbyte av kvalificerad personal till följd av politiska förändringar hindrade insatserna för att förbättra den administrativa förmågan.

På området *fri rörlighet för varor* har det gjorts vissa framsteg när det gäller att förbättra den administrativa förmågan och anpassa lagstiftningen till gemenskapens regelverk, vilken dock ännu bara befinner sig i sitt inledningsskede. Detta gäller även för områdena *fri rörlighet för arbetstagare* och *etableringsrätt och frihet att tillhandahålla tjänster*. Det har gjorts ytterst begränsade framsteg på området *fri rörlighet för kapital*. Anpassningen av lagstiftningen släpar efter och det saknas tillräcklig administrativ förmåga för att genomföra lagstiftningen om bekämpning av penningtvätt.

Det har gjorts framsteg på området *offentlig upphandling*, där anpassningen av lagstiftningen till gemenskapens regelverk går framåt. De upphandlande myndigheternas administrativa förmåga är dock inte tillräckligt utvecklad. Det har gjorts betydande framsteg på området *bolagsrätt*, där anpassningen nu har nått relativt långt. Det har gjorts vissa framsteg på området *immateriella rättigheter*, särskilt när det gäller anpassningen av lagstiftningen rörande *industriell äganderätt* och vägrad införsel av varumärkesförfalskade varor vid gränsen. Det finns dock fortfarande inte tillräcklig administrativ kapacitet för att säkerställa efterlevnaden på detta område och det krävs en stark politisk vilja för att bekämpa piratverksamhet.

Det har gjorts framsteg på *konkurrensområdet*, inbegripet den statliga stödpolitiken. Lagstiftningen är nu till största delen anpassad till gemenskapens regelverk och konkurrensmyndighetens kapacitet och oberoende har stärkts. Det fordras ytterligare insatser för att informera allmänheten om konkurrenspolitikens fördelar och ge tillhandahållarna av statligt stöd bättre förståelse för hur systemet för kontroll av statligt stöd fungerar. Lagen om zoner för utveckling av industri och teknik måste ändras så att den anpassas till gemenskapens regelverk.

Det gjordes vissa framsteg på området *finansiella tjänster*. Lagstiftningen behöver dock förbättras ytterligare, särskilt inom försäkrings- och värdepapperssektorn. Problemet med oförsäkrade fordon behöver uppmärksammas ytterligare. Tillsynsmyndigheterna i den icke-

finansiella sektorn har vare sig tillräcklig administrativ kapacitet eller tillräckliga garantier för sitt verksamhetsmässiga oberoende.

Det gjordes framsteg när det gäller anpassningen av lagstiftningen till gemenskapens regelverk och förstärkningen av konkurrensen på områdena *informationssamhället och medierna*. När det gäller elektronisk kommunikation bryter landet dock fortfarande mot sina skyldigheter enligt associerings- och stabiliseringsavtalet. Både genomförandet och efterlevnaden fungerar dåligt inom alla sektorer och tillsynsmyndigheterna har inte tillförsäkrats ett tillräckligt oberoende.

Politiskt gjordes det vissa framsteg på områdena *jordbruk och landsbygdsutveckling*, men anpassningen av lagstiftningen är fortfarande i ett inledningsskede. Vissa små framsteg har gjorts när det gäller *livsmedelssäkerhet* och *veterinära och fytosanitära frågor*. Det finns inte tillräcklig administrativ förmåga vare sig i form av personalstorlek eller personalens kompetens, för att möjliggöra en korrekt tillämpning av gemenskapens regelverk.

Det har gjorts framsteg när det gäller anpassningen av lagstiftningen på *transportområdet*. F.d. jugoslaviska republiken Makedonien har ratificerat avtalet om det gemensamma europeiska luftrummet. Landet deltar aktivt i utvecklingen av huvudnätverket för regionala transporter och transportobservationsorganet för sydöstra Europa. Den administrativa kapaciteten var dock fortfarande låg inom alla sektorer. Det har emellertid gjorts vissa framsteg när det gäller anpassningen av den inre energimarknaden och lagstiftningen om förnybara energikällor. Eftersom landet är part i fördraget om energigemenskapen måste det genomföra den EU-energilagstiftning som är relevant i detta sammanhang. Det finns inte tillräcklig administrativ kapacitet för att säkerställa efterlevnaden av lagstiftningen på områdena energieffektivitet och strålskydd. Energitillsynsmyndighetens oberoende bör stärkas.

På *skatteområdet* gäller att anpassningen av lagstiftningen om indirekta skatter är långt framskriden, även om det finns betydande brister på området direkt beskattning. Det har gjorts framsteg med att stärka den administrativa förmågan. Det fordras emellertid ytterligare ansträngningar för att säkerställa att lagstiftningen genomförs och efterlevs.

Det har endast gjorts begränsade framsteg när det gäller anpassningen av lagstiftningen på området *ekonomisk politik och penningpolitik*. Det pågår emellertid ett förberedelsearbete på detta område. När det gäller *statistik* har det gjorts betydande framsteg på prioriterade områden. Det fordras emellertid ytterligare insatser för att stärka den administrativa förmågan.

När det gäller gemenskapens regelverk på området *socialpolitik och sysselsättning* har det gjorts vissa framsteg när det gäller att utveckla strategier. Eftersom det saknades politisk vilja och administrativ kapacitet är de faktiska framstegen när det gäller genomförandet av denna politik fortfarande begränsade. Det gjordes framsteg på vissa områden av *företags- och industripolitiken*, särskilt med avseende på stöd till småföretag. När det gäller de transeuropeiska nätverken deltog landet i regionala initiativ och anpassningen är långt framskriden. Landet står dessutom inför den väldiga uppgiften att modernisera infrastrukturen. Framsteg kan rapporteras på området *regionalpolitik och samordning av strukturinstrument*. Det fordras dock fortfarande betydande insatser för att inrätta den nödvändiga institutionella och administrativa kapaciteten på central och lokal nivå.

Vissa framsteg har gjorts när det gäller *rättsväsendet och de grundläggande rättigheterna*. Myndigheternas har gjort ytterligare insatser för att bekämpa korruptionen och dessa har börjat ge utdelning. Att säkerställa ett oberoende och välfungerande rättsväsende är en viktig uppgift att lösa. Strategin för korruptionsbekämpning är ännu inte heltäckande. Antagandet av lagstiftning är tillfredsställande, men det fordras ett politiskt åtagande för att man ska lyckas åstadkomma ett bättre genomförande och erhålla erforderliga resurser för detta ändamål.

På området *rättvisa, frihet och säkerhet* har den grundläggande lagstiftningen antagits och tillämpningslagstiftningen är även den till stor del antagen. Det fordras ytterligare insatser för att säkerställa en aktiv politik för återvändande och för att anpassa asylförfarandena till europeiska standarder. Det har gjorts mycket ojämna framsteg på området polisiärt samarbete och bekämpning av organiserad brottslighet, vilket fortfarande utgör ett allvarligt problem. Stora mängder narkotika beslagtogs. Det har inte gjorts tillräckliga framsteg på området människohandel. Något integrerat underrättelsesystem som kan användas i samarbetet mellan olika organ i kampen mot organiserad brottslighet har ännu inte inrättats. Samarbetet mellan olika organ behöver stärkas, även när det gäller bekämpandet av terrorism.

Myndigheterna har förbättrat sin administrativa förmåga på flera områden, dock huvudsakligen på central nivå. På lokal nivå är den administrativa förmågan i allmänhet fortfarande svag. På området gränskontroll och Schengen finns det behov av kommunikationsnät nätverk, teknisk utrustning och utbildning. Det har gjorts goda framsteg när det gäller införandet av biometriska pass. Det behövs även en sammanställning över hur långt man kommit när det gäller genomförandet och efterlevnaden, särskilt med avseende på kampen mot organiserad brottslighet och korruption, som fortfarande utgör ett allvarligt problem. F.d. jugoslaviska republiken Makedonien är ännu inte tillräckligt förberedd för att genomföra gemenskapens regelverk på områdena rättvisa, frihet och säkerhet.

På området *vetenskap och forskning* gjordes det få framsteg med avseende på anpassningen av lagstiftningen och de vetenskapliga institutionernas förmåga var fortsatt svag. Landet vidtog åtgärder som förbättrade anpassningen på området *utbildning och kultur*. Det fanns emellertid inte tillräckliga resurser för att genomföra dessa reformer. Landet bör fortsätta sina förberedelser inför ett framtida deltagande i gemenskapsprogrammen Livslångt lärande och Aktiv ungdom. Det har gjorts framsteg när det gäller utarbetandet av en rättslig ram på *miljöområdet*, även om genomförandet av lagstiftningen fortfarande befinner sig i ett inledningskede, särskilt på de områden där det fordras betydande investeringar. Det saknas fortfarande tillräcklig administrativ förmåga och tillräckliga ekonomiska resurser. Det har gjorts vissa framsteg när det gäller *konsumentskydd och hälsoskydd*, både i fråga om anpassning av lagstiftningen och uppbyggande av institutionell kapacitet för konsumentskydd och hälso- och sjukvård. Det behövs ytterligare mänskliga och ekonomiska resurser för att till fullo genomföra lagstiftningen, strategier och handlingsplaner.

Betydande framsteg har gjorts på området *tullunion*. När det gäller den administrativa förmågan har betydande framsteg gjorts i kampen mot olaglig handel och korruption och när det gäller skatteuppbörd. Tullmyndigheterna behöver fortsätta sitt moderniseringsarbete.

Det har gjorts vissa framsteg på områdena *yttre förbindelser* och *utrikes-, säkerhets- och försvarspolitik*. Landet hade dock ännu inte den institutionella och administrativa kapacitet som är nödvändig för att kunna delta till fullo i EU-politiken på dessa områden.

På området *ekonomistyrning* har framstegen begränsats till intern ekonomistyrning inom den offentliga sektorn. De ansvariga institutionernas har fortfarande inte tillräcklig administrativ kapacitet för att kunna uppfylla de skyldigheter som följer av gemenskapens regelverk. När det gäller *finans- och budgetbestämmelser* gjordes inga nämnvärda framsteg. Så småningom kommer det att bli nödvändigt att inrätta lämpliga samordningsstrukturer och genomförandebestämmelser och att stärka den administrativa kapaciteten.

Montenegro

När det gäller de **politiska kriterierna** har Montenegro gjort vissa framsteg. Landet har genomfört flera av de viktigaste prioriteringarna i det europeiska partnerskapet, men behöver fortfarande göra betydande insatser, framförallt med avseende på administrativ förmåga och kampen mot korruption. Montenegro har gjort goda framsteg när det gäller att inrätta de rättsliga ramar och de institutioner som är nödvändiga efter oberoendet. I oktober 2007 antog parlamentet en författning som i stora drag överensstämmer med europeiska standarder. Det fordras fortsatta insatser för att skapa ett samförstånd kring de grundläggande dragen i samhällsupbyggnaden.

Det har gjorts vissa framsteg på området **demokrati och rättsstat**. Montenegro har fortsatt att göra framsteg med avseende på reformen av förvaltningen och den rättsliga reformen. Montenegro har till viss del även genomfört de viktigaste prioriteringarna i det europeiska partnerskapet och stärkt sin administrativa förmåga. Resultaten var dock ganska begränsade och landet har inte kunnat uppvisa några varaktiga framsteg när det gäller reformer. Reformen av rättsväsendet har just inletts.

Parlamentet och regeringen har kunnat anpassa sig till de nya förhållanden som följer av landets självständighet och har fortsatt att förbättra sin effektivitet. Parlamentet har genomfört den arbetsordning som antogs 2006 och som innebar en rationalisering av dess arbete och en förstärkning av dess administrativa förmåga. Parlamentets kontrollfunktioner har förbättrats. Parlamentets utskott för europeisk integration har förstärkts i viss mån men är fortfarande inte tillräckligt effektivt och saknar fokus. Parlamentet behöver förstärka sin totala kapacitet. Regeringen har ombildats och arbetet med att förstärka de nya institutionerna fortsatt, varvid särskild vikt har lagts vid reform av försvarsväsendet, utrikesfrågor och rättsliga och inrikes frågor. Regeringens arbete behöver emellertid bli effektivare, särskilt genomförandet av lagstiftningen.

Reformen av den *offentliga förvaltningen* har fortsatt, men den offentliga förvaltningen var ändå fortsatt svag och ineffektiv. Det fordras ytterligare insatser för att säkerställa en opartisk offentlig förvaltning och för att stärka denna förvaltnings förmåga. Samordningen i de europeiska frågorna förbättrades. Förberedelserna inför genomförandet av stabiliserings- och associeringsavtalet fortsatt. Personalen, inbegripet nyanställda i viktiga regeringsorgan och andra organ, måste vara välutbildad, så att den kan hantera både samordningsfrågor och genomförandet av alla prioriteringar i det europeiska partnerskapet och förpliktelserna enligt stabiliserings- och associeringsavtalet.

Det gjordes vissa framsteg när det gäller reformen av *rättsväsendet*. Genom författningen förstärks rättsväsendets oberoende i och med att det inrättas ett nytt organ, det rättsliga rådet, med ansvar för tillsättning och avsättning av domare. Regeringen har antagit en strategi för reform av rättsväsendet för perioden 2007–2012. Utbildningen av domare och åklagare har förbättrats. Det behövs emellertid antas lagstiftning som säkerställer domares och åklagares oberoende och ansvarsskyldighet. Parlamentet har fortfarande en otillbörlig

inverkan på tillsättningen och befordran av åklagare. Förfarandet före rättegång i samband med deportering och försvinnandet av fler än 80 bosniska civilpersoner 1992 pågår fortfarande, vilket leder till farhågor om att ärendet ska dra ut på tiden. Rättsväsendet fungerar fortfarande inte på ett tillfredställande sätt och den ansevärd mängden försenade ärenden, i båda civilrättsliga mål och brottmål, har endast minskat något.

Korruptionen är omfattande och utgör ett mycket allvarligt problem. Antagandet av den första rapporten från den nationella kommission som inrättats för att behandla korruptionsfrågor kan anses utgöra ett steg i rätt riktning. Efterlevnaden utgör dock fortfarande ett problem. Det finns ingen insyn i finansieringen av politiska partier och deras valkampanjer. Det finns fortfarande luckor i lagstiftningen avseende intressekonflikter för offentliganställda. Det finns en betydande risk för korruption på områdena byggande, fysisk planering, privatisering, koncessioner och offentlig upphandling. Det bör snabbt vidtas åtgärder som kan åstadkomma resultat när det gäller att bekämpa korruptionen, särskilt korruptionen på hög nivå. Rättsväsendets och polisens förmåga till internationellt samarbete behöver förbättras.

På området *mänskliga rättigheter och skydd av minoriteter* har det gjorts vissa framsteg med att inrätta den rättsliga ram som blivit nödvändig till följd av landets självständighet. Montenegro blev medlem av Europarådet i maj 2007. I landets författning erkänns att den internationella humanitära rätten har företräde. Det har gjorts åtaganden om retroaktiv tillämpning av lagstiftningen om mänskliga rättigheter, men det fordras ett klagande av deras exakta rättsliga status. Lagstiftningen och praxis på området sociala rättigheter överensstämmer i stort sett med bestämmelserna i den reviderade europeiska socialstadgan. Det gjordes vissa framsteg på området kvinnors och barns rättigheter. Skyddet av kvinnor mot alla former av våld måste emellertid stärkas. Återlämnandet av nationaliserad egendom fortsätter, men det förekommer dock fortfarande många klagomål beträffande genomförandet. Ombudsmannens uppgift att försvara de mänskliga rättigheterna och övervakning av den offentliga förvaltningen måste förstärkas.

I maj 2007 blev Montenegro part i ramkonvention om skydd för nationella minoriteter och Europarådets stadga om regionala språk och minoritetsspråk. Den svåra frågan om en definition av minoriteter och skydd av minoriteter omfattas endast delvis av 2006 års lag om nationella minoriteters rättigheter. Författningen utgör en solid rättslig grund för skyddet av minoriteters rättigheter. Situationen för flyktingar och fördrivna personer, inklusive romer, utgör ett allvarligt problem. Särskilt den romska befolkningen är fortfarande drabbad av mycket svåra levnadsförhållanden och diskriminering, särskilt på områdena utbildning, socialt skydd, hälso- och sjukvård, bostäder och sysselsättning.

Det civila samhället är fortfarande svagt och det förekommer fortfarande spänningar mellan olika regeringsorgan och icke-statliga organisationer.

När det gäller *regionala frågor och internationella förpliktelser* deltar landet fortfarande aktivt i det regionala samarbetet. Samarbetet med ICTY fungerar fortfarande väl. Montenegro har kontinuerligt påtagit sig internationella skyldigheter alltsedan självständigheten. I januari 2007 blev Montenegro medlem av viktiga internationella finansinstitut. Förhandlingarna om anslutning till Världshandelsorganisationen (WTO) fortlöper utan problem. Montenegro deltar i det regionala samarbetet i sydöstra Europa och blev medlem av sydösteuropeiska samarbetsprocessen (SEEC) i maj 2007 och deltar i det regionala samarbetsrådet (RCC). Det har ratificerat det ändrade centraleuropeiska frihandelsavtalet (Cefta) och upprätthåller goda förbindelser med sina grannländer. De flesta frågorna med Serbien till följd av självständigheten har lösts.

I oktober 2006 anmälde Montenegro att det ratificerat Romstadgan för Internationella brottmålsdomstolen. Det bilaterala immunitetsavtal som ingicks med Förenta staterna i april inte är förenligt med EU:s gemensamma ståndpunkter och vägledande principer på detta område.

Montenegros **ekonomi** har fortsatt att växa snabbt och den makroekonomiska stabiliteten förbättrats, även om det kvarstår vissa osäkerhetsmoment, särskilt det stora bytesbalansunderskottet som för närvarande uppvägs av det betydande inflödet av utländska direktinvesteringar. Trots att man fortsätter att genomföra strukturreformerna fortsätter den svaga institutionella kapaciteten och brister i tillämpningen av rättsstatsprincipen att utgöra ett hinder för en välfungerande marknadsekonomi.

När det gäller de **ekonomiska kriterierna** har Montenegro gjort ytterligare framsteg mot inrättandet av en välfungerande marknadsekonomi, om än i långsam takt. Det fordras betydande reformer för att man på lång sikt ska kunna hantera konkurrenstrycket och marknadskrafterna inom unionen.

Den makroekonomiska stabiliteten har förbättrats totalt sett. Den snabba ekonomiska tillväxten har skapat arbetstillfällen och inflationen har hållits under kontroll. Ekonomin har gynnats av ett betydande inflöde av utländska investeringar. Det har förts en försiktig politik inriktad på budgetsanering, vilket lett till ett fortsatt budgetöverskott. Pensionsreformen har fortsatt. Det har skett en snabb tillväxt i de finansiella mellanhändernas verksamhet. Det har inrättats nya mekanismer för att förbättra insynen i privatiseringsprocessen. Den nya lagstiftningen om företagskonkurser har underlättat marknadsutträde. De enda subventioner som förekommit är vissa ordningar för stöd efter en privatisering. Reformen av den allmännyttiga sektorn har fortsatt. Landets öppenhet för handel och anpassning till WTO:s regler har ytterligare främjat den ekonomiska integrationen i EU.

Det finns vissa hot mot den makroekonomiska stabiliteten som särskilt beror på det stora underskottet i utrikeshandeln. De ökade energipriserna har lett till en debatt i landet, även omfattande regeringen, om Montenegros energipolitik och den planerade privatiseringen av energileverantörerna. Industriproduktionen har ökat mycket litet. Det är fortfarande dyrt och tidskrävande att erhålla verksamhetstillstånd och säkerställa att kontrakt efterlevs. Det fordras ytterligare insatser för att förbättra sektorn för finansiella tjänster, inbegripet översyn och genomförande av banklagstiftningen, inrättande av en försäkringstillsynsmyndighet och tillsyn av leasingföretag. Den mycket snabba ökningen av konsumentkrediter och tillgångspriser tyder dessutom på ökade makroekonomiska och finansiella obalanser. Trots att arbetslösheten minskat ligger den ändå kvar på en hög nivå. Samtidigt har ökade arbetskraftskostnader fortsatt att undergräva landets konkurrenskraft. Den stora informella sektorn som underblåses av ihållande svagheter i fråga om efterlevnaden av lagstiftningen och brister i regelramen, minskar skatteunderlaget, hämmar regeringens förmåga att genomföra den ekonomiska politiken och inverkar negativt på företagsklimatet.

Landet har gjort vissa framsteg när det gäller att anpassa sig till **europiska standarder** och stärka sin administrativa förmåga, vilket har lett till undertecknandet av stabiliserings- och associeringsavtalet med EU. Framsteg har varit goda när det gäller tullar och beskattning, konkurrensfrågor, offentlig upphandling, fri rörlighet för kapital och jordbruk medan de fortfarande var begränsade när det gäller rörande sociala frågor, sysselsättningspolitik, energi, miljö samt rättvisa, frihet och säkerhet. Tillnärmningen av lagstiftningen och kontrollen av överensstämmelsen mellan ny lagstiftning och EU-lagstiftningen behöver förbättras. Totalt sett är Montenegros administrativa förmåga svag.

När det gäller den *inre marknaden* förbättrades visserligen den institutionella ramen för den *fria rörligheten för varor* men den färdigställdes inte. De mänskliga och fysiska resurserna når inte upp till europeiska standarder och anpassningen till konsumentskyddslagstiftningen befinner sig ännu i sitt inledningsskede.

Montenegro för en liberal politik när det gäller *fri rörlighet för tjänster*, under det att tillsynen över den finansiella sektorn behöver stärkas betydligt. Den rättsliga ramen för den finansiella sektorn uppvisar brister när det gäller företagsstyrning och riskhantering. Det har gjorts få framsteg på området *etableringsrätt*. Skapandet av nya företag hindras fortfarande av alltför höga administrativa hinder och tillståndssystemet är restriktivt. Förberedelserna inför genomförandet av stabiliserings- och associeringsavtalet pågår på området *fri rörlighet för kapital*.

Tullagstiftningen överensstämmer nu i stort sett med åtagandena enligt stabiliserings- och associeringsavtalet. Ursprungsreglerna och bestämmelserna om transiteringsförfaranden, tullvärde, korruptionsbekämpning och smuggling behöver anpassas ytterligare. Montenegro har antagit lagstiftning om stängning av tullfria butiker vid landgränserna senast i slutet av 2007. Genomförandet av denna åtgärd måste övervakas noga. Tullavgifterna har sänkts och anpassats till WTO:s krav. Det har gjorts vissa framsteg på området direkt *beskattning*, under det att anpassningen rörande företagsbeskattning och indirekt beskattning fortfarande släpar efter. Det finns ett betydande utrymme för förbättring av den administrativa förmågan.

Förberedelserna på området *konkurrens* går i stort sett framåt. Montenegro behöver förbättra sin rättsliga ram och inrätta oberoende myndigheter för konkurrensfrågor och statligt stöd.

Det har gjorts framsteg när det gäller systemet för *offentlig upphandling*, men dess kapacitet och organisation behöver stärkas i syfte att åstadkomma ett effektivt stöd till och övervakning av sektorn.

Det krävs fortfarande framsteg på området skydd av *immateriella rättigheter*, framförallt med hänsyn till den svaga institutionella förmågan, den bristande efterlevnaden, den utbredda piratkopieringen och varumärkesförfalskningen och de offentliga organens och intressenternas bristande kunskaper.

När det gäller europeiska standarder om *socialpolitik* fordras det lagstiftning och strategier för att förbättra skyddet för utsatta grupper. På området *sysselsättningspolitik* måste överensstämmelsen med europeiska standarder förbättras, särskilt med avseende på arbetsrättslagstiftning och yrkesutbildning. Det har gjorts vissa framsteg när det gäller arbetsmarknadsdialogen med tre parter inom ramen för Ekonomiska och sociala rådet, men det fordras ett klagande av dess mandat och företrädderegler.

Det har gjorts framsteg på *utbildningsområdet*, särskilt när det gäller den rättsliga ramen, och det gjordes ett första försök att decentralisera det ytterst centraliserade utbildningssystemet. Det fordras insatser för att öka det civila samhällets deltagande och förbättra utbildningsmöjligheterna.

På det *sektorspolitiska området* har Montenegro gjort små framsteg när det gäller genomförandet av prioriteringarna i fråga om *industrin och små och medelstora företag* i det europeiska partnerskapet. Det är nödvändigt att göra en strategisk bedömning av var de konkurrensmässiga fördelarna finns och var en omstrukturering behövs liksom av vilken

utveckling som är nödvändig i fråga om arbetsrätt, energi- och miljöpolitik, administrativ förenkling och öppenhet.

Resultaten måste förbättras när det gäller *jordbruk* och livsmedelssäkerhet samt *veterinära och fytosanitära frågor*. Inspektions- och kontrollkapaciteten på *fiskeområdet* måste förstärkas.

Vissa framsteg har gjorts när det gäller anpassningen till EU:s *miljöstandarder* och ytterligare harmonisering är på gång. Ytterligare ansträngningar är dock nödvändiga för att förbättra genomförandet och kontrollen av att bestämmelserna efterlevs. Förstärkningen av den administrativa förmågan kräver särskild uppmärksamhet.

På *transportområdet* har Montenegro gjort vissa framsteg. Landet arbetar för att genomföra den första övergångsfasen i avtalet om det gemensamma europeiska luftrummet. Det deltar aktivt i utvecklingen av huvudnätverket för regionala transporter och transportobservationsorganet för sydöstra Europa. Regeringen har dock ännu inte antagit den nya nationella transportutvecklingsstrategin. Även på detta område måste den administrativa förmågan förstärkas ytterligare.

Vissa framsteg kan rapporteras inom *energisektorn*, men de är fortfarande ojämna. Det finns fortfarande stora brister inom energiinfrastrukturen och när det gäller den rättsliga och institutionella ramen. Elförsörjningen är fortfarande ett allvarligt problem. Det kommer att behövas ytterligare insatser för att lägga sista handen vid och anta energistrategin och för att avsluta reformerna inom denna sektor. Eftersom Montenegro är part i fördraget om energigemenskapen måste landet genomföra den EU-energilagstiftning som är relevant på detta område.

Vissa framsteg har noterats när det gäller *informationssamhället och medierna*. Lagstiftningsåtgärder är nödvändiga för en effektiv avreglering av marknaden för elektronisk kommunikation och för anpassning till EU:s regelverk om informations- och samhällstjänster. Den nationella myndigheten för radio- och tv-sändningar är nu fullt fungerande och oberoende, men dess kapacitet behöver förstärkas. Montenegro har ännu inte ratificerat Unescos konvention om kulturell mångfald och har inte undertecknat och ratificerat den europeiska konventionen om gränsöverskridande television. Förberedelserna på detta område befinner sig fortfarande på ett tidigt stadium.

När det gäller *finansiell kontroll* befinner sig strukturerna för intern finansiell kontroll inom den offentliga sektorn och extern revision fortfarande på ett tidigt stadium av utvecklingen, och den statliga revisionsenhetens oberoende måste ökas ytterligare med lämpliga medel.

Begränsade framsteg har gjorts på *statistikområdet*. Kapaciteten är fortfarande svag och det finns fortfarande stora brister i samordningen av statistikinfrastrukturen och när det gäller resurserna inom sektorn. Det måste bli en prioritet att ta fram tillförlitlig officiell statistik.

På området *rättvisa, frihet och säkerhet* har Montenegro börjat att inrätta den nödvändiga rättsliga och institutionella ramen, men fortfarande återstår mycket att göra. Avtalen om *viseringslättnader* och återtagande mellan Montenegro och Europeiska gemenskapen har undertecknats. Montenegro har ännu inte moderniserat sin egen viseringskapacitet efter självständigheten, vilket måste göras, och EU-standarder måste gradvis införas. Biometriska pass som följer EU:s standarder bör utfärdas. Ringa framsteg har noterats när det gäller *gränspolis, asyl och migration* och ytterligare ansträngningar behövs inom detta område.

Penningtvätt är alltså ett allvarligt problem. Polisens kapacitet är begränsad och det sker ännu inte någon egentlig övervakning av finansiella transaktioner annat än inom bankväsendet, i synnerhet inte när det gäller fastigheter och utländska investeringar. Vissa framsteg kan rapporteras i kampen mot *narkotikasmuggling*, men detta är fortfarande ett allvarligt problem.

Vissa framsteg har gjorts när det gäller omorganisationen av *polisväsendet*. Det är emellertid nödvändigt att ytterligare stärka polisens yrkesmässiga kapacitet genom specialiserad utbildning och utveckling av instrument för underrättelseverksamhet och riskanalys. När det gäller kampen mot *organiserad brottslighet* släpar Montenegro fortfarande efter. Organiserad brottslighet utgör fortfarande ett allvarligt problem och det behövs betydande insatser för att komma till rätta med denna typ av brottslighet. Lagstiftningsreformer är på gång för att bekämpa *människohandel*. Montenegro är fortfarande i huvudsak ett destinations- och transiteringsland.

Situationen när det gäller *skydd av personuppgifter* ger anledning till allvarlig oro. Lagen om skydd av personuppgifter har ännu inte antagits. Den nuvarande lagstiftningen uppfyller inte prioriteringarna i det europeiska partnerskapet och det har fortfarande inte inrättats någon oberoende tillsynsmyndighet.

Serbien

Serbien har gjort vissa framsteg för att uppfylla de **politiska kriterierna** enligt det europeiska partnerskapet. Parlamentsval ägde rum i januari 2007 och hölls i överensstämmelse med internationella standarder. Den efterföljande perioden åskådliggjorde dock skarpa motsättningar mellan de politiska partierna. Detta ledde till att den allmänna reformtakten slogs av. Kosovofrågan har fortsatt att dominera den politiska dagordningen. De nationalistiska tongångarna är fortfarande starka och har haft en negativ inverkan på det politiska klimatet. Efter flera månaders osäkerhet bildades en ny reforminriktad regering i maj 2007. Den uppnådde tidigt positiva resultat i samarbetet med Internationella krigsförbrytartribunalen för f.d. Jugoslavien (ICTY), vilket gjorde det möjligt för kommissionen att slutföra förhandlingarna om ett stabiliserings- och associeringsavtal. Serbien har dock ännu inte uppfyllt sitt internationella åtagande att till fullo samarbeta med ICTY, vilket är en förutsättning för att stabiliserings- och associeringsavtalet ska kunna undertecknas.

Demokratin och rättsstaten i Serbien måste stärkas ytterligare. Det har gjorts vissa framsteg i genomförandet av den nya *konstitutionen* som trädde i kraft i november 2006. En konstitutionell lag har antagits, men flera bestämmelser, i synnerhet rörande domstolsväsendet, måste fortfarande genomföras i enlighet med europeiska standarder.

Parlamentets arbete har hindrats av den politiska situationen. Parlamentets första sammanträde ajournerades i nästan tre månader på grund av långdragna förhandlingar för att bilda en regering. Förseningar i regeringsbildandet och skarpa politiska motsättningar har haft en negativ inverkan på parlamentsverksamheten.

Under månaderna som följde på parlamentsvalen var övergångsregeringen inte särskilt aktiv. Den nya *regeringen* betonade vikten av europeisk integration i sitt program, men resultaten har varit blandade. I augusti 2007 antog regeringen en handlingsplan om anpassningen till EU:s regelverk i ett försök att skynda på reformprocessen. Den serbiska förvaltningen deltog i förhandlingarna om stabiliserings- och associeringsavtalet på ett professionellt sätt och detta bidrog till att förbättra samstämmigheten mellan de olika ministerierna och organen. Den politiska samordningen måste dock förbättras ytterligare. När det gäller det lokala styret har de rättsliga ramarna ännu inte helt utvecklats.

Kapaciteten inom den *offentliga förvaltningen* är generellt sett god. Den statliga ombudsmannen har utsetts och regeringen måste nu vidta alla nödvändiga åtgärder för att se till att ombudsmannen kan utföra sitt ämbete. Tillsynsorganen måste stärkas för att säkerställa den nödvändiga överblicken och genomdrivandet av rättsliga skyldigheter. Det krävs fortsatta reformer för att bygga upp en oberoende, ansvarig och effektiv offentlig förvaltning som grundas på kriterierna för professionell karriärutveckling, på såväl regeringsnivå som lokal och regional nivå.

Den *civila kontrollen av militären*, som är en huvudprioritering i det europeiska partnerskapet, har förbättrats och tyngdpunkten på detta område måste ligga på att säkerställa effektiviteten i den parlamentariska och finansiella kontrollen. Mer allmänt har de nya reviderade rättsliga ramar på försvarsområdet som krävs enligt konstitutionen ännu inte genomförts och ett flertal lagar måste antas.

Reformen av *rättsväsendet*, som också en viktig prioritering i partnerskapet, går långsamt och ett nytt rättsligt ramverk är på gång. För närvarande lämnar konstitutionen och den konstitutionella lagen utrymme för politiskt inflytande över utnämningar av domare. Förvaltningsdomstolar och appellationsdomstolar har ännu inte inrättats och konstitutionsdomstolen har inte använts sedan oktober 2006. Det krävs fortsatta rättsliga och administrativa åtgärder för att säkerställa ett oberoende och effektivt domstolsväsende.

Åtgärder som vidtagits i *kampen mot korruption* omfattar antagandet av en handlingsplan för att genomföra den nationella strategin mot korruption. Det har förekommit några framgångsrika åtal för korruptionsrelaterade brott. Korruptionen är dock omfattande och fortsätter att vara ett allvarligt problem. En byrå för bekämpning av korruption måste inrättas och handlingsplanen mot korruption har ännu inte till fullo genomförts. Det krävs en mer systematisk ansats för att bekämpa korruptionen, däribland finansiell kontroll, öppnare förfaranden för offentlig upphandling och en effektiv parlamentarisk kontroll.

De allmänna villkoren för respekten för *mänskliga rättigheter och minoritetsskydd* har förbättrats och Serbien har kommit relativt långt i uppfyllandet av sina åtaganden. Den nya konstitutionen omfattar visserligen flera bestämmelser om mänskliga rättigheter och rättigheter för minoriteter, men man måste utveckla system för att kontrollera hur dessa rättigheter kan genomdrivas på rättslig väg, t.ex. möjligheten att överklaga till författningsdomstol. Den nya konstitutionen förbjuder diskriminering, men det har ännu inte antagits någon övergripande lag mot diskriminering. Vissa framsteg har gjorts för att förbättra kvinnors och barns rättigheter. Det krävs dock större insatser för att skydda dem mot alla former av våld, och en jämställdhetslag har ännu inte antagits. Problemen som rör återlämnande av egendom är fortfarande olösta.

Det har gjorts vissa förbättringar när det gäller *minoriteternas* representation i den offentliga förvaltningen och användandet av minoritetsspråk. Den lagstiftning som krävs för att reglera valet av nationella råd och deras ansvarsområden har ännu inte antagits. Situationen mellan olika etniska grupper i Vojvodina har fortsatt att förbättras. Situationen i södra Serbien är stabil men spänd. Det har gjorts framsteg när det gäller den multietniska poliskårens arbete. Spänningarna kvarstår dock inom den albanska befolkningsgruppen och i deras förbindelser med den serbiska befolkningen. Situationen i Sandžak har försämrats och de religiösa splittringarna inom den muslimska befolkningsgruppen har fördjupats och det har förekommit våld.

Åtgärder har vidtagits för att stärka samordningen av verksamheten i syfte att förbättra situationen för *romerna*. Den romska befolkningen lever fortfarande under mycket svåra förhållanden och utsätts för diskriminering, särskilt på områdena utbildning, socialt skydd, hälso- och sjukvård, bostadsfrågor och sysselsättning. Många romer har fortfarande svårt att erhålla personhandlingar vilket hindrar dem från att få tillgång till grundläggande tjänster.

När det gäller **regionala frågor och internationella förpliktelser** har Serbien spelat en positiv roll i förbättrandet av det regionala samarbetet, t.ex. när det gäller den sydösteuropeiska samarbetsprocessen, det regionala samarbetsrådet och det ändrade centraleuropeiska frihandelsavtalet (Cefta). Serbien måste dock visa en mer konstruktiv inställning till att Kosovo (enligt FN:s säkerhetsråds resolution 1244) deltar i det regionala samarbetet och i andra forum. I allmänhet är de bilaterala förbindelserna med grannländerna goda.

Den nya regeringen gjorde i sitt program ett tydligt åtagande om att uppfylla sina internationella skyldigheter. De serbiska myndigheterna har efterhand förbättrat samarbetet med ICTY, vilket har lett till att två åtalade har gripits och överförts till Haag. Ett nationellt säkerhetsråd har inrättats som leds av republikens president och som ansvarar för samordningen av de militära och civila säkerhetstjänsternas arbete. Det nationella rådet för samarbete med ICTY har också återinrättats. Serbien har dock ännu inte uppnått ett fullständigt samarbete med ICTY, som borde leda till att de personer som fortfarande är på flykt kan gripas. Ett fullständigt samarbete är ett villkor för att stabiliseringsstabiliserings- och associeringsavtalet ska kunna undertecknas.

I februari 2007 fastslog Internationella domstolen att folkmord hade begåtts i Srebrenica. Domstolen fastställde i målet Bosnien och Hercegovina mot Serbien och Montenegro att Serbien inte hade begått folkmord i strid med landets skyldigheter enligt den aktuella konventionen. Domstolen fann dock att Serbien inte hade vidtagit alla nödvändiga åtgärder för att förhindra folkmordet i Srebrenica och för att ställa förövarna inför rätta.

Serbien deltog i diskussionerna om Kosovos framtida status under överinseende av FN:s generalsekreterares sändebud i Kosovo. Serbien avvisade dock sändebudets rekommendationer och vidhåller att Kosovo bör utgöra en integrerad del av landet, men erbjuder samtidigt området en stor självständighet. De serbiska myndigheterna deltar för närvarande i politiska samtal om Kosovos framtida status under överinseende av den internationella trojkan från EU, Förenta staterna och Ryssland. Serbien har fortsatt att motarbeta kosovoserbernas deltagande i de provisoriska institutionerna för självstyre och val i Kosovo. Serbien uppmanade kosovoserberna att inte delta i valen till Kosovos tillfälliga församling och kommuner.

Serbiens **ekonomi** har haft en kraftig tillväxt, men framstegen när det gäller makroekonomisk stabilitet har varit blandade. Att den tidigare konsolideringen av de offentliga finanserna har förbytt i sin motsats har inneburit ökade finanspolitiska och makroekonomiska risker. De välbehövda strukturreformerna går sakta framåt och den höga arbetslösheten fortsätter att vara en stor utmaning.

När det gäller de **ekonomiska kriterierna** har Serbien gjort betydande framsteg mot att få till stånd en fungerande marknadsekonomi. Det krävs fortsatta reformansträngningar för att göra det möjligt för Serbien att på medellång sikt klara konkurrenstrycket och marknadskrafterna i EU.

Myndigheterna har i stor utsträckning behållit de viktigaste delarna i en sund ekonomisk politik. Ekonomin har fortsatt att utvecklas starkt och inflödet av utländskt kapital har fortsatt att vara betydande. En minskande inflation har bidragit till en stabil miljö för de ekonomiska aktörerna. Budgeten visar ett fortsatt överskott och investeringsverksamheten har förbättrats markant.

Privatiseringen av statligt ägda banker är på god väg och konkurrensen mellan bankerna är stark. Den nya regeringen har visat begränsad vilja att återuppliva processen med att privatisera statligt ägda företag. Sektorn för små och medelstora företag har blivit viktigare. Utrikeshandel och utländska investeringar fortsätter att öka och den ekonomiska integrationen med EU har gått framåt.

Trots den starka ekonomiska utvecklingen är arbetslösheten fortfarande mycket hög. Det krävs fortsatta framsteg i privatiseringsprocessen och det har ännu inte etablerats någon konkurrenskraftig och dynamisk privat sektor. Finanspolitiken har sedan andra halvåret 2006 och under 2007 varit expansiv. Lönerna i den offentliga sektorn har ökat avsevärt. Detta har bidragit till att de offentliga utgifterna som andel av BNP har ökat betydligt under 2007 och att underskottet i bytesbalansen och inflationstrycket har förvärrats. Bristen på flexibilitet på arbetsmarknaden och de höga sociala avgifterna fortsätter att vara ett hinder för skapandet av sysselsättning. Investeringar har hindrats av överdrivna byråkratiska krav och en komplicerad lagstiftning. Handelsdomstolarna har fortsatt att lida av begränsad kapacitet och brist på experter. Den stora informella sektorn, som ytterligare underblåses genom att lagstiftningen och de rättsliga ramarna inte efterlevs i tillräckligt stor utsträckning, minskar skatteunderlaget, hämmar regeringens kapacitet att genomföra den ekonomiska politiken och inverkar negativt på företagsklimatet.

När det gäller **europiska standarder** har förhandlingarna om ett stabiliserings- och associeringsavtal visat att Serbien har den administrativa kapacitet som krävs för att landet ska kunna bli medlem i EU. Serbien har goda förutsättningar för att genomföra ett framtida stabiliserings- och associeringsavtal om denna kapacitet utnyttjas på rätt sätt.

Serbien har gjort vissa framsteg i arbetet med att uppnå prioriteringar enligt partnerskapet på områden som rör den *inre marknaden*. När det gäller den *fria rörligheten för varor* har Serbien inrättat ett nytt godkännandeorgan och gjort framsteg i offentliggörandet av nationella standarder, men den administrativa kapaciteten och de rättsliga ramarna måste utvecklas vidare. Serbien har gjort framsteg mot målet att bli medlem i *WTO*. På områdena *tullar och skatter* har det gjorts förbättringar inom administration och lagstiftning. Serbien har ändrat sin lagstiftning om skattesatser och harmoniserat sin tulltaxa till EU:s kombinerade nomenklatur. Förmågan att genomföra detta är dock fortfarande begränsad. Vissa framsteg har gjorts på *konkurrensområdet* efter inrättandet av kommissionen för konkurrensskydd. Kommissionens självständighet måste dock säkras. Framstegen har varit begränsade när gäller kontrollen av statligt stöd och det har ännu inte inrättats någon oberoende myndighet för statligt stöd. Få framsteg har gjorts på området *offentlig upphandling* och det krävs fortfarande insatser för att ändra lagstiftningen och stärka den administrativa kapaciteten. Det har gjorts vissa framsteg på området för *immateriella rättigheter*, särskilt att institutet för immateriella rättigheters status klargjordes efter ett årslångt institutionellt dödläge. Föga framsteg har gjorts på *sysselsättningsområdet*, medan arbetet har fortsatt på området *socialpolitik* genom att rättsliga ramar för hälsa och säkerhet på arbetsplatsen har utarbetats. Få framsteg har gjorts på *utbildningsområdet* och man måste förbättra den administrativa kapaciteten, samordningen mellan ansvariga institutioner och kopplingarna till arbetsmarknaden.

Serbien har gjort framsteg i tillnärmningen av sin *sektorspolitik* på flera områden till europeiska standarder. På området *industri och små och medelstora företag* engagerar sig Serbien helt för den europeiska stadgan för småföretagen. Serbiens förberedelser fortlöper väl på *jordbruksområdet*. Ansträngningarna måste dock upprätthållas och fördjupas på flera specifika områden, t.ex. när det gäller veterinär- och växtskyddsfrågor och livsmedelssäkerhet. Det har gjorts framsteg för att förbättra kvaliteten och pålitligheten hos *statistiken* som gäller arbetsmarknaden och affärsverksamheten, medan det krävs ytterligare arbete med jordbruksstatistiken och för att stärka den administrativa kapaciteten.

Vissa framsteg har gjorts för att uppfylla prioriteringarna i det europeiska partnerskapet på *transportområdet*. Serbien arbetar för att genomföra den första övergångsfasen i avtalet om ett gemensamt europeiskt luftrum. Landet tillämpar dock inte avtalet i praktiken. Serbien deltar aktivt i utvecklingen av huvudnätverket för regionala transporter och i transportobservationsorganet för sydöstra Europa. Det krävs fortsatta ansträngningar på området väg-, järnvägs- och kombitransport och en nationell strategi krävs för hela transportsektorn. Det har förekommit vissa förbättringar i *energisektorn*, framförallt genom liberaliseringen av den interna energimarknaden. Energipolitiken är dock fortfarande på ett tidigt stadium i utvecklingen och särskild vikt måste läggas vid att förbättra energieffektiviteten, förnybar energi och strålskydd. Som medlem i energigemenskapen måste Serbien genomföra relevanta delar av EU:s energilagstiftning.

Framstegen har varit begränsade på området *informationsområdet och medierna*. Den nationella myndigheten för radio- och tv-sändningar måste öka ansvarsskyldigheten och öppenheten. Framstegen har varit begränsade när det gäller antagandet av en lagstiftning på *miljöområdet* som överensstämmer med det europeiska partnerskapet. Det har gjorts ansträngningar för att utveckla kontrollorgan, men dessa har inte tillräcklig kapacitet för att kunna säkerställa att miljölagstiftningen genomförs på ett konsekvent sätt.

Serbien är inte tillräckligt långt framme när det gäller *finansiell kontroll* och utvecklingen på detta område har varit begränsad under rapporteringsperioden. Flera åtgärder måste vidtas för att inrätta ett omfattande och effektivt system för intern finansiell kontroll inom den offentliga sektorn.

Vissa framsteg har gjorts på området *rättvisa, frihet och säkerhet*. Avtalen om viseringslättnader och återtagande mellan EU och Serbien har undertecknats och den nya lagen om resedokument har antagits. Den nuvarande visumordningen överensstämmer dock inte helt med europeiska standarder. Dessutom bör biometriska pass som följer EU:s standarder utfärdas. Utlänningslagen har ännu inte antagits. Det har gjorts vissa förbättringar när det gäller *gränsskydd*, bland annat överföringen av gränskontroller från den serbiska militären till inrikesministeriet. Det krävs fortsatta ansträngningar för att utveckla ett system för integrerad gränsförvaltning. Resultaten har förbättrats när det gäller hanteringen av den *illegala migrationen* men det har gjorts få framsteg i *asylfrågan*.

Penningtvätt är ett allvarligt problem i Serbien. Genomförandet av den nya ramlagstiftningen har varit långsam och det har ännu inte antagits någon lagstiftning eller strategi för förebyggande av penningtvätt och finansiering av terrorism. Det finns inga effektiva åtgärder för att verkställa och revidera deklarerationer om tillgångar. Samarbetet mellan de berörda statliga myndigheterna måste fortfarande förbättras.

Lagstiftningen som gäller kampen mot *narkotika* stämmer i stort sett överens med internationella konventioner, och de brottsbekämpande myndigheterna i Serbien har gjort vissa framsteg i kampen mot narkotikasmuggling trots de bristande resurser de har till sitt förfogande. Eftersom Serbien geografisk sett är beläget på en transitväg på Balkan är landet en mellanstation för olika former av narkotika. Det har gjorts få framsteg för att få bukt med problemet med narkotikamissbruk i landet och för att anta en nationell strategi.

Polislagen håller på att genomföras och de flesta bestämmelserna har nu antagits. Det krävs fortsatta ansträngningar för att stärka den övergripande administrativa och professionella kapaciteten i poliskåren och för att öka insynen i dess arbete.

Det har gjorts vissa framsteg i kampen mot den *organiserade brottsligheten* och viktiga fall har avslutats, däribland åtal och dom för dem som fälldes för mordet på den f.d. premiärministern, Zoran Djindjic. Den organiserade brottsligheten utgör dock fortfarande ett allvarligt problem i Serbien och det krävs mer samordnade ansträngningar. Handlingsplanen för att genomföra en nationell strategi för kampen mot den organiserade brottsligheten har ännu inte antagits och de specialiserade polistjänsterna har inte den kapacitet som krävs för att till fullo klara av sina uppgifter. Bestämmelserna om konfiskering av inkomster från brott har inte genomförts på ett lämpligt sätt och det krävs ytterligare lagstiftning om frysning av tillgångar.

Det har gjorts framsteg i *kampen mot människohandeln* genom ett förbättrat regionalt samarbete och antagandet av en nationell strategi. Serbien betraktas som ursprungs-, transiterings- och destinationsland för människohandel. Landet befinner sig fortfarande i ett tidigt skede när det gäller utvecklandet av en övergripande strategi för att bekämpa terrorism. Det har dock inrättats en specialavdelning inom kriminalpolisen. Flera internationella konventioner har ännu inte ratificerats. Framstegen har varit få när det gäller *skydd av personuppgifter* och den nuvarande lagstiftningen överensstämmer inte med europeiska standarder.

Kosovo enligt FN:s säkerhetsråds resolution 1244

Beträffande de **politiska kriterierna** har Kosovo gjort framsteg i arbetet med att uppnå vissa huvudprioriteringar i partnerskapet. De provisoriska institutionerna för självstyre har fyllt sina huvudsakliga funktioner inom sina respektive behörighetsområden. Förenta nationernas interimistiska uppdrag i Kosovo (*United Nations Interim Administration Mission in Kosovo*, Unmik) bär dock fortfarande det slutliga ansvaret för lagstiftningen och verkställandet av denna. Förbindelserna mellan kosovoalbaner och kosovoserber är fortsatt ansträngda. Kosovos främsta politiska utmaningar är att stärka rättsstatsprincipen, bekämpa korruptionen och den organiserade brottsligheten och främja dialogen mellan de båda folkgrupperna.

När det gäller **demokrati och rättsstat** har en allmän stabilitet bibehållits, trots att frågan om Kosovos status ännu inte avgjorts och trots ett antal incidenter. Ytterligare framsteg har gjorts när det gäller överföringen av ansvar till de provisoriska institutionerna för självstyre. Politiken i Kosovo har emellertid fortsatt att domineras av frågan om dess status. Kosovos politiska ledare deltog i arbetet med att fastställa Kosovos status och, i samarbete med det internationella samfundet och EU:s planeringsgrupper, i förberedelserna inför dess genomförande i överensstämmelse med FN:s generalsekreterares särskilda sändebuds paket⁹. De deltar för närvarande i politiska samtal om Kosovos framtida status under överinseende av den internationella trojkan från EU, Förenta staterna och Ryssland. Kosovoserberna deltar i allmänhet inte i de provisoriska institutionerna för självstyre. Myndigheternas utövar begränsad kontroll över vissa kosovoserbiska områden, där parallella institutioner, bl.a. parallella domstolar som tillämpar serbisk lag, fortfarande existerar. Detta gäller särskilt i de nordliga kommunerna. Kosovos institutioner behöver stärkas på alla nivåer.

Den provisoriska lagstiftande församlingen har deltagit mer aktivt i lagstiftningsprocessen med en förbättrad förvaltnings- och lagstiftningskapacitet. För första gången baserade församlingen sitt arbete på ett årligt arbetsprogram. Församlingens lagstiftningsförmåga och administrativa kapacitet behöver emellertid stärkas ytterligare.

Koalitionsregeringen har förblivit stabil. Den centrala samordningskapaciteten i premiärministerns kansli har förbättrats. Regeringen ger hög prioritet åt frågor som rör den europeiska integrationen. Den har deltagit aktivt i mötena inom ramen för stabiliserings- och associeringsprocessens vägledningssystem (*Stabilisation and Association process Tracking Mechanism*, STM). Regeringen har ökat sin uppsökande verksamhet riktad till etniska minoriteter, särskilt kosovoserberna. En kosovoserbisk minister har utsetts. Kommunerna har bättre efterlevt restriktionerna avseende de offentliga finanserna. Samarbetet mellan ministerierna och mellan de centrala och kommunala förvaltningarna har emellertid varit fortsatt svårt. Regeringens mål beträffande minoritetsrepresentation i förvaltningen har ännu inte nåtts.

Effektiviteten inom den *offentliga förvaltningen* har förbättrats. Regeringen har godkänt en handlingsplan för reform av den offentliga förvaltningen. Den oberoende tillsynskommittén verkar nu för att främja en professionell, opartisk och ansvarig civilförvaltning. Emellertid är Kosovos offentliga förvaltning på central och lokal nivå alltjämt bristfällig och ineffektiv. Tjänstemännen är fortfarande mottagliga för politiska påtryckningar. Reformen måste genomföras i praktiken.

---

⁹ S/2007/168/Add.1.

Rättsväsendet är alltjämt bristfälligt och instabilt, men inledande åtgärder har vidtagits för att upprätta de nödvändiga strukturerna, och dessa behöver nu genomföras. Justitieministeriet och Kosovos rättsliga råd håller på att bygga upp kapacitet att utföra de befogenheter som Unmik har överfört till dem. Båda har antagit reformstrategier. Justitieministeriet antog en verksamhetsplan för 2007. Den särskilda åklagarmyndigheten har tagits i drift. Rättsväsendet förblir emellertid bristfälligt och sårbart på grund av den komplicerade juridiska kontexten där det råder stor osäkerhet. Eftersläpningen i handläggningen av mål i domstolarna är stor, även när det gäller målen i anslutning till kravallerna i mars 2004.

Byrån för *bekämpning av korruption* togs i drift i februari 2007. I överensstämmelse med antikorrupsionslagen och handlingsplanen mot korruption har politikerna och de högre tjänstemännen redovisat sina tillgångar. Korruptionen är emellertid utspridd och utgör ett allvarligt problem.

På området *mänskliga rättigheter och minoritetsskydd* har små framsteg gjorts. De rättsliga och institutionella ramarna till skydd för yttrandefriheten har förbättrats, men medierna utsätts alltjämt för otillbörliga påtryckningar som kraftigt begränsar den öppna allmänna debatten. Minoriteter och andra sårbara grupper utsätts för restriktioner i utövandet av mötes- och föreningsfriheten. Religionsfriheten respekteras inte, angreppen mot religiösa orter har fortsatt, och polisutredningarna är inte alltid uttömmande. Rättshjälpssystemet är ännu inte fullt fungerande. Vissa framsteg har gjorts när det gäller förbättringen av kriminalvårdssystemet, men standarden på infrastrukturen och säkerheten måste höjas ytterligare.

Det råder alltjämt liten medvetenhet om *kvinnors rätt* i samhället. Lagstiftningen om jämställdhet måste utvecklas ytterligare och dess genomförande påskyndas. Kvinnor måste ges bättre skydd mot alla former av våld. *Barns rättigheter* iakttas inte fullt ut, och skyddsmekanismerna är bristfälliga. Spädbarnsdödligheten i Kosovo är alltjämt hög. Skyddet av *socialt sårbara grupper* och deras integrationen garanteras inte fullständigt. Antidiskrimineringslagstiftningen har utvecklats i överensstämmelse med EU:s standarder, men små framsteg har gjorts när det gäller genomförandet. *Äganderätten* garanteras inte alltid, och den rymmer tvetydigheter och kännetecknas av rättslig osäkerhet. Verkställandet av beslut och domar är bristfällig.

Mycket små framsteg har gjorts när det gäller *återvändande personer, flyktingar och internflyktingar*. Skyddet och integrationen av återvändande personer och internflyktingar garanteras inte fullständigt.

Minoritetsgruppers rättigheter i Kosovo är skyddade i lag, men begränsas i praktiken av säkerhetsproblem. De politiska ledarna har gjort ansträngningar att bedriva uppsökande verksamhet gentemot minoritetsgrupperna, men dessa måste intensifieras och följas upp av konkreta åtgärder. Minoriteterna visar allt större förtroende för ombudsmannen som institution. Minoriteternas möjligheter att åtnjuta sina rättigheter är emellertid begränsade på grund av det allmänna läget. De romska, ashkaliska och egyptiska folkgrupperna lever fortfarande under mycket svåra förhållanden och utsätts för diskriminering, särskilt på områdena utbildning, socialt skydd, hälso- och sjukvård, bostadsfrågor och sysselsättning. Det saknas alltjämt en övergripande strategi för integrationen av de romska, ashkaliska och egyptiska folkgrupperna.

Beträffande *regionala frågor och internationella förpliktelser* deltar Kosovo aktivt och konstruktivt i regionala samarbetsinitiativ, i den utsträckning som dess nuvarande status tillåter. Det centraleuropeiska frihandelsavtalet (Cefta) har undertecknats. Kosovo deltar i transportobservationsorganet för sydöstra Europa. Kosovo fortsätter att genomföra de bestämmelser som härrör från fördraget om energigemenskapen och avtalet om ett europeiskt gemensamt luftfartsområde.

Beträffande samarbetet med Internationella krigsförbrytartribunalen för f.d. Jugoslavien (ICTY) har vissa framsteg gjorts, men hot mot vittnen fortsätter att utgöra ett problem.

Kosovos **ekonomiska utveckling** hämmas fortfarande kraftigt av politisk osäkerhet, otillräcklig rättsstatsprincip, begränsad produktionsförmåga och bristfällig infrastruktur. Den mycket höga arbetslösheten är alltså källa till stor oro. Den ekonomiska politiken har varit fortsatt sund och vissa reformer genomförts, men den ekonomiska tillväxten har varit alltså svag och underskottet i bytesbalansen fortsatt stort.

Beträffande de **ekonomiska kriterierna** har Kosovo gjort begränsade framsteg i riktning mot en fungerande marknadsekonomi. Det krävs fortsatta reformansträngningar för att göra det möjligt för Kosovo att på lång sikt klara konkurrenstrycket och marknadskrafterna i EU.

Överlag har den ekonomiska politiken fortsatt att vara generellt sett sund och marknadsinriktad. Inflationen har varit låg, och priserna på inhemska varor och tjänster har sjunkit. Budgetens genomförande under 2006 och första halvåret 2007 har lett till betydande överskott. Det har till stor del berott på att inkomstökningen varit exceptionell och större än väntat och på att de statliga investeringarna varit lägre än de budgeterade siffrorna. Kosovo har inte upptagit några offentliga lån i utlandet. Privatiseringen av f.d. socialt ägda företag har ökat markant, även om mycket återstår att göra. Bolagiseringen av offentligägda företag är nästan avslutad, men det råder fortsatt behov av omstruktureringar. Den ekonomiska sektorn har fortsatt att expandera och konsolideras mot bakgrund av ökat utländskt ägande.

Tillväxten har emellertid varit relativt måttlig och arbetslösheten mycket hög. Otillräckligt genomförande av rättsstatsprincipen, osäkerhet kopplad till frågan om Kosovos status och skattemässiga risker har fortsatt att påverka marknadsmekanismernas funktion och företagsklimatet. Samordningen av den ekonomiska politiken har varit fortsatt bristfällig, vilket gjort det svårt att säkra ett politiskt samförstånd och garantera att de politiska åtagandena iakttagits. Bytesbalansen har varit fortsatt negativ, eftersom handelsunderskottet ökat ytterligare. Kosovo saknar alltså exportförmåga och konkurrenskraft på exportmarknaderna. Utvecklingen av en bärkraftig privat sektor hämmades av en begränsad åtkomst till finansiering, rättslig osäkerhet, bristande kunskaper och utbildning, bristfällig teknisk bas och det dåliga skicket hos transport-, energi- och kommunikationsinfrastrukturerna. Finansförmedlingen hämmas alltså av stor räntespridning. Den stora informella sektorn, som ytterligare underblåses av brister i lagstiftningen och i kontrollen av att lagstiftningen efterlevs, minskar skatteunderlaget, hämmar regeringens kapacitet att genomföra den ekonomiska politiken och inverkar negativt på företagsklimatet.

Kosovo har gjort ytterligare framsteg när det gäller att tillnärma sin lagstiftning och politik på olika områden till **uropeiska standarder**. På vissa områden, såsom tullar och fri rörlighet för varor, har framstegen under föregående år upprepats. Framstegen har dock varit små när det gäller att effektivt genomföra den lagstiftning som antagits och kontrollera att den efterlevs. Ytterligare insatser krävs för att skapa den kapacitet hos den offentliga förvaltningen som krävs för att garantera vidare tillnärmning till och genomförande av EU-standarderna, särskilt kampen mot den organiserade brottsligheten, skyddet av de yttre gränserna, beskattning och energi.

Vissa framsteg har gjorts med att genomföra det europeiska partnerskapets prioriteringar på området EU:s **inre marknad**, men Kosovo befinner sig fortfarande på det inledande stadiet i sina ansträngningar att efterleva EU:s standarder. Vissa framsteg har gjorts beträffande den *fria rörligheten för varor*, i synnerhet när det gäller att införa den nödvändiga lagstiftningen och horisontella infrastrukturen. Små framsteg har gjorts beträffande horisontella åtgärder och standardisering. Lagstiftningen på området *etableringsrätt och frihet att tillhandahålla tjänster* är alltjämt splittrad. När det gäller den *fria rörligheten för kapital* krävs det ökad insyn i överföringarna av serbiska dinarer till områden som främst bebos av kosovoserber.

Stora framsteg kan rapporteras på *tullområdet*. Tullen har ökat sin kapacitet, och dess enheter för efterlevnad av tullreglerna, underrättelse och utredning har stärkts och är nu klara att tas i drift. Små framsteg har gjorts på *beskattningsområdet*. Skatteförvaltningen är ineffektiv. Kapaciteten att verkställa skattelagstiftningen är högst bristfällig. På området *konkurrens* finns små framsteg att rapportera. På området *offentlig upphandling* utfärdades en lag om ändring av 2004 års lag om offentlig upphandling. Det fordras emellertid ytterligare ansträngningar för att Kosovos offentliga upphandling ska överensstämma med EU:s standarder. Små framsteg har gjorts på området *immateriella rättigheter*. Varumärkesförfalskning och piratkopiering är utbredda fenomen.

Inga anmärkningsvärda framsteg kan rapporteras beträffande anpassningen av *social- och sysselsättningspolitiken* till europeiska standarder. Det finns ingen övergripande sysselsättningsstrategi, och yrkesinspektionen saknar fortfarande kapacitet att övervaka genomförandet av den viktigaste arbetslagstiftningen. När det gäller anpassningen till europeiska standarder på området *utbildning och forskning* har vissa framsteg gjorts, men utbildningssystemen befinner sig fortfarande på utvecklingsstadiet och det krävs insatser för att fastställa standarder och skapa ett enhetligt system för högre utbildning.

När det gäller utvecklingen av **sektorspolitiken** kan vissa framsteg rapporteras på området *industri och små- och medelstora företag* i arbetet med göra det snabbare och lättare att starta nya företag. Förberedelserna på detta område befinner sig dock fortfarande på ett tidigt stadium.

Små framsteg har gjorts på området *jordbruk*, det veterinära och fytosanitära området och på området *fiske*.

Vissa framsteg har gjorts på området *miljöskydd*. Ett antal viktiga lagar har antagits, och de flesta vattenverken och sophanteringsstationerna har konsoliderats och bolagiserats. Vattenverken och sophanteringsstationerna har emellertid problem med inbetalningen av avgifter. De flesta förvaltningsstrukturerna är fortfarande ömtåliga och måste stärkas för att Kosovo ska kunna klara av utmaningarna på miljöområdet. Befolkningens medvetenhet om miljöfrågor är mycket låg.

Vissa generella framsteg har gjorts på området *transport*. Unmik har undertecknat avtalet om ett gemensamt europeiskt luftrum på Kosovos vägnar. Kosovo deltar aktivt i utvecklingen av huvudnätverket för regionala transporter och i transportobservationsorganet för sydöstra Europa. Framstegen inom järnvägssektorn är emellertid begränsade. På området *energi* har Kosovo såsom undertecknare av fördraget om energigemenskapen förbundit sig att tillämpa den relevanta EU-lagstiftningen på energiområdet. Det återstår emellertid betydande utmaningar på det här området. Förvaltnings- och lagstiftningsförmågan hos de berörda förvaltningsstrukturerna är fortsatt bristfälliga. Det saknas trygg elförsörjning. Detta påverkar i synnerhet landsbygdsområden och avlägsna områden. Inbetalningen av avgifter utgör alltså ett problem.

Framstegen har varit begränsade på området *informationssamhället och medierna*. Någon faktisk avreglering och ökning av konkurrensen på marknaden för elektronisk kommunikation har ännu inte uppnåtts. Framsteg har gjorts när det gäller att reformera medierna, men problemet med en stabil och hållbar finansiering av radio och TV i allmänhetens tjänst, av den oberoende mediekommittén och av fonden för minoritetsmedier återstår.

Vissa framsteg har gjorts på området *finansiell kontroll*. Små framsteg kan rapporteras på området *statistik*. Den statistiska infrastrukturen och statistikmyndighetens handläggningskapacitet är fortfarande bristfälliga.

På området *rättvisa, frihet och säkerhet* har varierande framsteg gjorts i tillnärmandet av Kosovos lagstiftning och praxis till EU:s standarder. Kosovo har ingen *viseringsordning*. Insatser för att införa biometrisk pass i överensstämmelse med EU:s standarder fordras. Unmik fortsätter att ha det yttersta ansvaret för *gränsförvaltningen* och KFOR för den s.k. gröna gränsen, medan Kosovos poliskårs gränspolis ansvarar för kontrollen av personflödet genom Kosovo. Avtal om samarbete och ömsesidigt stöd har undertecknats mellan gränspolisen, tullkontoret, veterinär- och livsmedelsmyndigheten och ministeriet för kultur, ungdomar och idrott. Övervakningen av personflödet till och från Kosovo motsvarar emellertid inte alltid europeiska standarder.

Det saknas *asylagstiftning*. Det finns inga tillfälliga bostäder eller inkvarteringsställen för mottagning av asylsökande. Mycket små människor ansöker om asyl i Kosovo. Beträffande *återtagande* måste de provisoriska institutionerna för självstyre öka sina förberedelser för fler återtaganden i överensstämmelse med EU:s standarder. Det finns ännu inga särskilda lagar, strategier, handlingsplaner eller budgetbestämmelser.

Ansvaret för *kampen mot penningtvätt* har endast partiellt överförs till de provisoriska institutionerna för självstyre. Det har skett ojämna framsteg när det gäller att bekämpa penningtvätt. Utredningarna av ett antal fall har slutförts, men inga domar har avkunnats. Den stora mängden aktörer som utreder penningtvätt och bristen på en tydlig ansvarsfördelning gör det svårt att bedriva utredningar och väcka åtal för penningtvätt. Avsaknaden av specialiserade åklagare på området penningtvätt och ekonomisk brottslighet är alltså ett stort problem.

Kosovo är en av de viktigaste rutterna för *narkotikasmuggling* till Västeuropa. Vissa framsteg har gjorts när det gäller att anta ny lagstiftning och stärka de relevanta administrativa strukturerna. Antalet narkotikabeslag har ökat. Det finns emellertid inte någon strategi för att förhindra och bekämpa smuggling och bruk av narkotika. Narkotikahandeln är fortfarande ett allvarligt problem.

Små framsteg kan rapporteras på det *polisliära* området. Generellt utför Kosovos poliskår sina uppgifter på ett professionellt och yrkesmässigt sätt, särskilt när det gäller mindre brott. Emellertid är utredningarna av allvarliga brott alltjämt ineffektiva. Samarbetet mellan myndigheterna och det internationella samarbetet är inte alltid tillfredställande. Det saknas polislagstiftning. Polishäkterna överensstämmer inte med internationella normer. Det finns inga enhetliga förfaranden och former för häktning. Kosovo saknar fortfarande en strategi för att minska brottsligheten, både på central och regional nivå.

Kampen mot *organiserad brottslighet*, inklusive kampen mot människosmuggling, är fortfarande ett allvarligt problem. Antalet utredningar av organiserad brottslighet ökade avsevärt under det första halvåret 2007. De relevanta administrativa strukturerna stärktes men är alltjämt ineffektiva på grund av brist på kunskaper och utrustning. Lagstiftningen om kampen mot organiserad brottslighet är fortfarande ofullständig, särskilt på områdena vittnesskydd, infiltratörer, beslag av tillgångar, lagen om bekämpning av maffian och lagen om organiserad brottslighet. Det saknas fortfarande en strategi för vapeninsamling. Kosovo utgör alltjämt transiterings- och destinationsort för *människohandel*. Ingen särskild lagstiftning om människosmuggling finns.

Det har inte skett någon utveckling på området *skydd av personuppgifter*. Det saknas fortfarande allmän lagstiftning om skydd av personuppgifter, och ingen oberoende tillsynsmyndighet för skydd av personuppgifter har inrättats.

Turkiet

Turkiet fortsätter att i tillräckligt hög grad uppfylla de **politiska kriterier** som fastställdes i Köpenhamn. Efter den konstitutionella krisen i våras utlystes tidigarelagda parlamentsval som hölls med fullständigt beaktande av demokratiska principer och rättsstatsprincipen. När det gäller politiska reformer har emellertid bara begränsade framsteg gjorts under 2007. Det behövs betydande ytterligare ansträngningar särskilt när det gäller yttrandefrihet, civil kontroll av militären och icke-muslimska religiösa gruppers rättigheter. Ytterligare framsteg krävs när det gäller korruptionsbekämpning, reformen av rättsväsendet, fackliga rättigheter och barns och kvinnors rättigheter.

När det gäller **demokrati och rättsstats** konstaterades parlamentsvalen vara fria och rättvisa. Valdeltagandet var högt och det nya *parlamentet* representerar nu landets politiska mångfald på ett bättre sätt. Parlamentets val av president i augusti ägde rum i enlighet med konstitutionen. En ny regering bildades och lade fram en EU-inriktad reformagenda.

Det har gjorts vissa framsteg när det gäller lagstiftningsreformen för den *offentliga förvaltningen*.

När det gäller den *civila kontrollen av militären* bekräftades genom lösningen av den konstitutionella krisen under våren 2007 att den demokratiska processen har övertaget. Militären har dock tagit offentlig ställning i frågor som ligger utanför dess behörighet, och full civil kontroll av militären och parlamentarisk kontroll över försvarsutgifterna har ännu inte införts.

Vissa framsteg har gjorts när det gäller att förbättra effektiviteten inom *rättsväsendet*. Utbildningen av domare, åklagare och domstolspersonal har fortsatt, liksom moderniseringen. Domstolsväsendets oberoende och opartiskhet är fortfarande bekymmersamma frågor.

Det har gjorts få framsteg i *kampen mot korruption* och korruptionen är utbredd. Det finns fortfarande varken någon övergripande strategi, handlingsplan eller samordningsmekanism för kampen mot korruption, vilket är bekymmersamt.

När det gäller *mänskliga rättigheter och skyddet av minoriteter* har Turkiet gjort framsteg genom att ratificera internationella instrument för mänskliga rättigheter och verkställa domar från Europeiska domstolen för mänskliga rättigheter. Det krävs emellertid ytterligare ansträngningar. Den institutionella ramen för mänskliga rättigheter måste moderniseras.

Turkiets rättsliga ram omfattar övergripande bestämmelser mot *tortyr och misshandel*. Utvecklingen mot färre rapporterade fall av tortyr och misshandel fortsatte. De inträffar emellertid fortfarande, särskilt före häktning. Turkiet måste undersöka påståenden om kränkningar av de mänskliga rättigheterna som begåtts av säkerhetsstyrkor mer ingående.

När det gäller *yttrandefrihet* ökade åtal mot journalister, intellektuella och människorättsaktivister för att ha uttryckt åsikter på ett fredligt sätt. Detta har lett till fall av själv censur. Artikel 301 och andra bestämmelser i den turkiska strafflagen som begränsar yttrandefriheten måste anpassas till den europeiska konventionen om de mänskliga rättigheterna och till rättspraxis från Europeiska domstolen för mänskliga rättigheter.

När det gäller *religionsfrihet* har det ännu inte införts någon rättslig ram som överensstämmer med den europeiska konventionen om de mänskliga rättigheterna och som gör att alla religiösa grupper kan verka utan otillbörliga restriktioner. Inga framsteg har gjorts när det gäller de icke-muslimska religiösa samfundens och aleviternas svårigheter. Myndigheterna måste anstränga sig mer för att förhindra diskriminering, intolerans och därmed sammanhängande våldshandlingar.

Allmänheten uppmärksammar alltmer genusfrågor och det har vidtagits fler åtgärder för att förbättra *kvinnors rättigheter*. Framför allt har det gjorts framsteg när det gäller att skydda kvinnor från våld. Ansträngningarna på det här området måste emellertid ökas ytterligare. Den rättsliga ramen har införts men måste tillämpas fullt ut.

I fråga om *barns rättigheter* har det gjorts framsteg på många områden, bland annat när det gäller registreringen av barn vid födseln och barns skolgång. Det krävs emellertid ytterligare ansträngningar på dessa områden. Det krävs också ytterligare ansträngningar för att förhindra våld mot barn och för att förbättra den allmänna tillämpningen av relevant lagstiftning.

När det gäller *fackliga rättigheter* har Turkiet inte sört för att fullständiga fackliga rättigheter respekteras i linje med EU-standarder och relevanta konventioner från Internationella arbetsorganisationen (ILO). Detta gäller särskilt organisationsrätten, strejkrätten och rätten till kollektivförhandlingar. Ny lagstiftning behövs för att stärka de fackliga rättigheterna.

Situationen i Turkiet när det gäller *minoriteters rättigheter* är oförändrad. Det har inte gjorts några framsteg när det gäller att anpassa praxis i Turkiet till europeiska standarder. Begränsningarna i rätten att utöva *kulturella rättigheter* kvarstår. Detta gäller särskilt användningen av andra språk än turkiska i radio- och TV-sändningar, i politiken och i kontakter med offentliga myndigheter. Det finns inga möjligheter att lära sig kurdiska i det offentliga eller privata skolsystemet. Romerna diskrimineras när det gäller tillgång till lämpliga bostäder, utbildning, socialt skydd, hälso- och sjukvård och sysselsättning. Tvångsavhysningar är fortfarande ett allvarligt problem.

När det gäller *östra och sydöstra Turkiet* krävs en övergripande strategi för att åtgärda regionens ekonomiska och sociala svårigheter och skapa förutsättningar för att den övervägande kurdiska befolkningen ska få fullständiga friheter och rättigheter. Systemet med ersättning till internflyktingar har fortsatt och åtgärder har vidtagits för att förbättra tillämpningen av relevant lagstiftning. Regeringen har emellertid ingen övergripande nationell strategi för att ta itu med frågan om internflyktingar, inbegripet deras återvändande.

Antalet *terroristattacker* från PKK har ökat ytterligare. PKK finns med på EU:s förteckning över terroristorganisationer.

Vad gäller *regionala frågor och internationella förpliktelser* har Turkiet uttryckt fortsatt stöd för FN:s ansträngningar att finna en heltäckande lösning av *Cypernproblemet*. Inga framsteg har gjorts för att normalisera de bilaterala relationerna med Republiken Cypern. Turkiet har inte till fullo genomfört tilläggsprotokollet till associeringsavtalet och har inte avlägsnat alla hinder för fri rörlighet för varor, däribland begränsningarna av de direkta transportförbindelserna med Cypern.

Förbindelserna med Grekland har utvecklats positivt. Ytterligare förtroendeskapande åtgärder har vidtagits men man har inte nått någon överenskommelse om gränstvisterna. Turkiet har fortsatt att spela en positiv roll på *västra Balkan*. Goda grannförbindelser är fortfarande av största vikt.

Den snabba tillväxten i den turkiska **ekonomin** har fortsatt med stora utländska investeringar. Förhållandet mellan penningpolitik och finanspolitik är i stort sett tillfredsställande. Inflationstryck, växande externa obalanser och svagare budgetdisciplin under 2007 kan påverka den makroekonomiska stabiliteten. Strukturreformerna har tappat fart och stelheten på arbetsmarknaden hämmar skapandet av arbetstillfällen.

Beträffande de **ekonomiska kriterierna** kan Turkiet anses ha en fungerande marknadsekonomi. Landet bör kunna hantera konkurrenstryck och marknadskrafter inom unionen på medellång sikt, förutsatt att det genomför sitt omfattande reformprogram för att åtgärda de återstående strukturella svagheterna.

Den ekonomiska tillväxten har fortsatt varit stadig, till stor del tack vare ökad export, och näringslivets förtroende har varit starkt. Den nya regeringen har tillkännagett att den är starkt engagerad i budgetkonsolidering och strukturreformer. En stark lira och budgetdisciplin har minskat statsskulden trots höga kostnader för lån och viss turbulens på den finansiella marknaden. Turkiets centralbank har fört en försiktig och ansvarsfull penningpolitik. De utländska direktinvesteringarna har växt snabbt, särskilt genom att turkiska företag köpts upp av utländska enheter, och har spelat en större roll för att minska riskerna i samband med makroekonomiska obalanser.

Skattelättnader och ökade anslag till infrastruktur har lett till lättnader i finanspolitiken under 2007. Det behövs korrigeringsåtgärder för att nå budgetmålen 2007. Inflationstrycket har ökat, särskilt på grund av priserna på livsmedel och tjänster samt lönerna, och om inte politiken ändras radikalt kommer det inflationsmål för utgången av 2007 som fastställts av regeringen och centralbanken eventuellt inte att nås.

En stor del av det växande underskottet i bytesbalansen finansieras fortfarande genom kortsiktiga kapitalinflöden. Skattetrycket på arbete är fortfarande mycket högt och hindrar att arbetstillfällen skapas i den formella sektorn. Strukturell stelhet på arbetsmarknaden hindrar att arbetstillfällen skapas och fler kvinnor anställs.

Privatiseringstakten har sjunkit. Humankapitalet är i stor utsträckning fortfarande dåligt anpassat till behoven i en ekonomi som växer och utvecklas snabbt, särskilt i de exportinriktade sektorerna. De regionala skillnaderna är fortfarande stora. Bristen på transparens när det gäller statligt stöd inverkar negativt på utformningen av en effektiv ekonomisk politik. Planerade reformer för socialförsäkringssystemet och inom energisektorn har skjutits upp. Den stora informella sektorn, som underblåses av svagheter i fråga om efterlevnaden av lagstiftningen och brister i regelramen, minskar skatteunderlaget, hämmar regeringens förmåga att genomföra den ekonomiska politiken och inverkar negativt på företagsklimatet.

Turkiet har förbättrat sin **förmåga att påta sig de skyldigheter som följer av medlemskap**. Det har gjorts framsteg på de flesta områden, särskilt avseende kapitlen fri rörlighet för varor, finansiella tjänster, transeuropeiska nät och vetenskap och forskning. Anpassningen har kommit långt på vissa områden, t.ex. när det gäller fri rörlighet för varor, immateriella rättigheter, kontroll av konkurrensbegränsande samverkan, energi, statistik, företags- och industripolitik, hälsa och konsumentskydd samt vetenskap och forskning. Anpassningen måste emellertid fortsätta, särskilt på områden som fri rörlighet för tjänster, statligt stöd, jordbruk, fiske, livsmedelssäkerhet, veterinära frågor, växtskydd och miljö. Ett antal av Turkiets skyldigheter inom ramen för tullunionen med EU har ännu inte fullgjorts. Kapaciteten inom Turkiets offentliga förvaltning att hantera gemenskapens regelverk behöver stärkas ytterligare.

När det gäller den *fria rörligheten för varor* har anpassningen i allmänhet kommit långt, med undantag för anmälningsförfaranden och ömsesidigt erkännande. Turkiet har gjort framsteg på de flesta områden, bland annat när det gäller ackreditering, standardisering, bedömning av överensstämmelse och marknadsövervakning. Vissa tekniska handelshinder finns emellertid kvar. Framstegen när det gäller *etableringsrätten och friheten att tillhandahålla tjänster* har varit mycket begränsade, och anpassningsnivån är fortfarande låg. När det gäller *fri rörlighet för kapital* har Turkiet gjort framsteg i fråga om kapitalrörelser och förebyggande av penningtvätt. Det har gjorts stora framsteg när det gäller *finansiella tjänster*, särskilt avseende banksektorn, försäkringar och tjänstepensioner. Vissa framsteg har gjorts när det gäller värdepappersmarknader och investeringstjänster.

Begränsade framsteg har gjorts på området *offentlig upphandling*. Den administrativa kapaciteten har förbättrats. Ansvar för beslutsfattande och genomförande är emellertid fortfarande splittrat. I fråga om *bolagsrätt* har Turkiet endast gjort få framsteg. Utkastet till handelslag har inte antagits. När det gäller *immateriella rättigheter* har anpassningen kommit långt, och ytterligare framsteg har gjorts. Genomförandet och kontrollen av efterlevnaden behöver emellertid skärpas betydligt. Vad beträffar *informationssamhället och medierna* har Turkiet gjort vissa framsteg. Liberaliseringen av marknaden för elektronisk kommunikation och informationsteknik har fortsatt.

Det har gjorts framsteg på området *konkurrens* när det gäller konkurrensbegränsande samverkan, och anpassningen har kommit långt. Det har emellertid inte gjorts några framsteg när det gäller antagandet av lagstiftning för statligt stöd och inrättandet av en myndighet för övervakning av statligt stöd. Att avsluta det nationella programmet för omstrukturering av stålindustrin har fortfarande prioritet. Turkiet har inte rapporterat några statliga stödordningar till kommissionen.

På området *jordbruk och landsbygdsutveckling* är anpassningsnivån fortfarande låg. Vissa framsteg har gjorts när det gäller ekologiskt jordbruk. Inledande framsteg har gjorts i form av ett program för landsbygdsutveckling och genom antagandet av genomförandelagstiftning för användningen av gemenskapsmedel. Förberedelserna av operativa strukturer ligger emellertid långt efter. Turkiet har inte undanröjt tekniska handelshinder för nötkött och levande nötkreatur. När det gäller *fiske* har det gjorts framsteg i fråga om förvaltningen av resurser och fiskeflotta. Turkiet har emellertid inte gjort några framsteg när det gäller anpassningen av lagstiftningen. Både när det gäller jordbruk och fiske befinner sig genomförandeförmågan i ett inledande skede. Endast få framsteg har gjorts när det gäller *livsmedelssäkerhet* och på *veterinär- och växtskyddsområdet*. Effektiv bekämpning av djursjukdomar, framför allt mul- och klövsjuka, är fortsatt ett stort bekymmer. Anpassningen är i ett tidigt skede.

Vissa framsteg har gjorts inom *transportpolitiken*. Anpassningen har fortsatt när det gäller väg-, luft- och sjötransporter. Turkiet har emellertid inte gjort några framsteg när det gäller järnvägssektorn. Turkiet vägrar att anpassa sina bilaterala luftfartsavtal med medlemsstater till gemenskapslagstiftningen. Bristen på kommunikation mellan flygtrafikledningscentraler i Turkiet och i Republiken Cypern äventyrar flygsäkerheten. Det har skett stora framsteg när det gäller *transeuropeiska nät*. Transportinfrastrukturen behöver anpassas. När det gäller infrastruktur har det gjorts betydande framsteg i fråga om gasledningen mellan Turkiet och Grekland, som nästan är färdig. Turkiets deltagande i Nabucco-ledningen är fortfarande avgörande för projektets framgång. På *energiområdet* har det gjorts vissa framsteg. Ramlagstiftning för energieffektivitet har antagits. Turkiet har emellertid inte tagit itu med behovet av ambitiösa mål när det gäller förnybar energi. På det hela taget har det gjorts måttliga framsteg när det gäller anpassningen av lagstiftningen.

Vad gäller *beskattning* har vissa framsteg gjorts. Turkiet har emellertid inte tagit upp mervärdesskattens spridning och mervärdesskattesatser, punktskatternas struktur och punktskattesatser eller direkt beskattning. Den diskriminerande beskattningen av alkohol- och tobaksprodukter har fortsatt.

Det har gjorts framsteg i fråga om *statistik*, särskilt när det gäller infrastruktur, klassificeringar och sektorsindelad statistik. Överlag har anpassningen kommit långt. Den är emellertid inte fullständig när det gäller register, jordbruksstatistik och ekonomisk och monetär statistik.

Vissa framsteg har gjorts på området *ekonomisk politik och penningpolitik*. Överlag har anpassningen kommit långt på detta område. Samarbetet mellan beslutsfattande organ måste emellertid stärkas. Turkiet har gjort få framsteg när det gäller anpassningen till *gemenskapens regelverk för sysselsättning och socialpolitik*. Den sociala dialogen behöver stärkas och den informella sektorn stävjas.

Det har gjorts framsteg när det gäller *företags- och industripolitik*: Byrån för stöd till och främjande av investeringar har inlett sin verksamhet och en strategi för turism har antagits. På det hela taget har Turkiet uppnått hög grad av anpassning till regelverket. Goda framsteg har gjorts när det gäller anpassningen till EU:s politik på området *vetenskap och forskning*.

Antalet forskare och den privata sektorns deltagande är emellertid fortfarande begränsat. Framsteg har också gjorts på området *utbildning och kultur*, särskilt genom deltagande i gemenskapsprogram. Turkiet har på det hela taget uppnått en god anpassningsnivå på dessa områden.

Det har gjorts framsteg i fråga om *regionalpolitik och samordning av strukturinstrument*, särskilt vad beträffar genomförandestrukturerna för de delar i det nya gemenskapsinstrumentet för stöd inför anslutningen som berör regional utveckling. Anpassningen är emellertid fortfarande begränsad. Den administrativa kapaciteten på central nivå släpar efter i utvecklingen. På regional nivå har inrättandet av strukturer för att genomföra regionalpolitiska åtgärder stannat av.

När det gäller *rättsväsendet* kan vissa framsteg rapporteras, särskilt avseende utbildning och användningen av it-teknik i ärendehantering. Ytterligare ansträngningar behövs för att stärka domstolsväsendets oberoende, särskilt när det gäller sammansättningen av Högsta rådet för domare och åklagare. I kampen mot korruption har endast få framsteg gjorts. Det finns ingen övergripande strategi eller handlingsplan.

Vad gäller *grundläggande rättigheter* har det gjorts få framsteg både med lagstiftningen och i praktiken. Avsevärda ytterligare ansträngningar krävs på detta område.

På området *rättvisa, frihet och säkerhet* har Turkiet fortsatt att göra framsteg, framför allt i kampen mot organiserad brottslighet, narkotikahandel och människohandel. Det krävs emellertid betydande och ihärdiga ansträngningar på områden såsom polissamarbete, asyl, migration och yttre gränser.

När det gäller *miljöfrågor* har Turkiet gjort betydande framsteg med att stärka den administrativa kapaciteten på central nivå. Det har emellertid gjorts få framsteg när det gäller övergripande lagstiftning och frågor som rör luftkvalitet, kemikalier, buller och avfall. Turkiet har inte gjort några framsteg med avseende på föroreningar från industrin och riskhantering.. På det hela taget är anpassningsnivån fortfarande låg.

I fråga om *konsumentskydd* har anpassningen kommit långt. Det har gjorts vissa framsteg men genomförandet släpar efter. Konsumentrörelsen i Turkiet är fortfarande svag. Turkiet har gjort vissa framsteg när det gäller *hälsoskydd*. Det har gjorts måttliga framsteg när det gäller anpassningen av lagstiftningen. Den administrativa kapaciteten har börjat förbättras.

När det gäller *tullunionen* har Turkiet uppnått en hög grad av anpassning till regelverket. Anpassningen är emellertid inte fullständig när det gäller frihandelszoner, tullfrihet, kampen mot varumärkesförfalskning och kontroll i efterhand. De skattefria butikerna vid ankomsten till Turkiet överensstämmer inte med gemenskapens regelverk. Turkiet har kommit långt i anpassningen till gemenskapens regelverk på området *yttre förbindelser*. Anpassningen är emellertid inte fullständig när det gäller EU:s ståndpunkter i WTO och OECD.

Turkiets anpassning till EU:s gemensamma utrikes-, säkerhets- och försvarspolitik har fortsatt. Turkiet har fortsatt att främja regional stabilitet i linje med EU:s politik. Turkiets vilja att fortsatt bidra till den europeiska säkerhets- och försvarspolitiken välkomnas. Turkiet har emellertid invändningar mot Republiken Cyperns och Maltas deltagande i samarbetet mellan EU och Nato. Turkiet har inte anpassat sig till EU:s ståndpunkt när det gäller medlemskap för vissa grupper av leverantörer. Turkiet har inte ratificerat stadgan för Internationella brottmålsdomstolen. Landgränsen mot Armenien är fortfarande stängd.

Förberedelserna vad gäller *finansiell kontroll* har kommit långt. Viss ytterligare genomförandelagstiftning har utfärdats. Den reviderade lagstiftningen för den turkiska statsrevisionen har emellertid ännu inte antagits. Turkiet har inte moderniserat sin strategi och lagstiftning för intern finansiell kontroll inom den offentliga sektorn. Förberedelserna för permanenta strukturer för samarbetet med Europeiska byrån för bedrägeribekämpning är på ett tidigt stadium. När det gäller *finansiella bestämmelser och budgetbestämmelser* har det inte skett några särskilda framsteg.